

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**COOPERAREA
INTERUZINALĂ**

**ȘI EXIGENȚELE
REALIZĂRII
PLANULUI**

Biblioteca Jud. Huned. Devt
SALA DE LECTURĂ

*În semn de profund omagiu și înaltă apreciere pentru contribuția
la dezvoltarea raporturilor de prietenie româno-italiene și
pentru întreaga activitate desfășurată în slujba idealurilor
de pace și progres ale tuturor popoarelor*

TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

i-au fost înmîinate Diploma de cetățean de onoare al orașului Bari,
împreună cu „Caravela de argint” — simbolul orașului — și Medalia de aur „Aldo Moro”

Cerințe ale realizării sarcinilor de plan

ACCELERAREA RITMULUI DE LUCRU PE ȘANTIERELE DE INVESTIȚII

PENTRU ÎNFĂPTUIREA integrală a programului de investiții pe acest an și pe întregul cincinal, pe toate șantierele de construcții se cer intensificate eforturile în vederea accelerării ritmului de lucru, scurtării duratelor de execuție și respectării termenelor de punere în funcțiune — în toate etapele de edificare a noilor capacități de producție. Esențial este ca, printr-o activitate organizatorică de amploare la care să participe toți factorii implicați în procesul investițional, să se asigure pregătirea corespunzătoare — sau să se recupereze restanțele în asigurarea ei — necesară pentru desfășurarea ritmică, cu o productivitate ridicată, a lucrărilor de construcții-montaj.

Pe trimestrul I a.c., unitățile Trustului de construcții industriale București, a căror activitate se desfășoară pe raza a șase județe ale țării, s-a soldat cu o realizare a planului de construcții-montaj doar în proporție de circa 85%. Din cele 26 de noi obiective cu termene de punere în funcțiune în această perioadă, au fost conectate la circuitul producției doar 4 (dezvoltările de capacitate din cadrul Combinatului de oțeluri speciale Tîrgoviște, utilitățile pentru platforma industrială Bragadiru și o secție de făină furajeră în Buzău). Cauzele nerealizărilor țin în majoritate de modul necorespunzător în care a fost — și mai este — pregătită atât de către beneficiar, cât și de către constructor, desfășurarea propriu-zisă a lucrărilor de construcții-montaj și de punere în funcțiune. Analiza lor pune în lumină faptul că eforturile comune pentru recuperarea restanțelor se cer orientate cu prioritate în următoarele direcții:

● ACCELERAREA LIVRĂRII UTILAJELOR TEHNOLOGICE PE ȘANTIERE DE CĂTRE BENEFICIARI

Este vorba de Combinatul de oțeluri speciale Tîrgoviște (registre și armături de la furnizorul Întreprinderea mecanică Aiud pentru cazanele recuperatoare de căldură necesare la laminorul degrosor etapa III), Întreprinderea de utilaj petrolier Tîrgoviște (uscătoare de nisip — furnizor Întreprinderea de ventilatoare Vaslui), Întreprinderea de sîrmă și produse din sîrmă Buzău (cărucioare de termodifuzie de la furnizorul I.U.C. București, un motor de curent continuu, inele PVC etc.) și Întreprinderea de garnituri de frînă Rimnicu Sărat (3 candelre pentru plăci marsit — furnizor I.M.U.C. București). De sigur, în aceste cazuri apare necesar ca furnizorii să acorde prioritate executării, în primul rînd, a utilajelor care condiționează punerile în funcțiune, să depună eforturi sporite pentru realizarea lor cit mai rapidă.

Nu trebuie uitat însă că, în această situație, s-a ajuns ca urmare a faptului că mulți beneficiari au depus cu întîrziere — chiar în cursul acestui an — documentațiile de execuție la furnizori. Dat fiind că utilajele tehnologice au un ciclu lung de fabricație și ca atare în cazul întîrzierilor în depunerea documentației furnizorii nu mai pot oferi decît termene de execuție care depășesc pe cele planificate de punere în funcțiune a capacităților (așa cum s-a întîmplat la multe din obiectivele nepuse în funcțiune menționate), specialiștii din cadrul trustului au apreciat ca oportună propunerea — evidențiată și cu alte prilejuri în revista noastră — ca să se examineze posibilitatea ca comenzile de fonduri fixe să poată fi făcute de către beneficiari pe adresa unităților producătoare pe baza prevederilor din planul cincinal, fără a mai întîrziă pînă după ultima aprobare a planului anual definitiv.

● DEFINITIVAREA PREDĂRII DOCUMENTAȚIEI DE EXECUȚIE LA CONSTRUCTOR

În acest sens vor trebui să acționeze în special următorii beneficiari: Întreprinderea de utilaj tehnologic Buzău (pentru instalația Rețele de transport oxigen gazos din cadrul Fabricii de oxigen și pentru o serie de alte utilaje tehnologice complexe) și altele, Întreprinderea de morărit și panificație de pe platforma Tîrgoviște (care trebuie să întocmească și să asigure,

împreună cu proiectanții de specialitate proiectele de execuție — pentru subtraversările liniilor de cale ferată, pentru rețele de apă și canal etc.).

Pentru înlăturarea apariției unor astfel de întîrzieri poate fi luată în studiu propunerea ca investițiile prevăzute în plan să fie aprobate într-o singură etapă și nu în două etape ca în prezent (întîi nota de comandă de elaborare a proiectului de execuție și apoi proiectul de execuție), cînd din această cauză se lungeste durata de aprobare a documentației. De reală utilitate ar fi și introducerea unei opțiuni mai ferme de a nu se demara nici o investiție pînă cînd instituttele de proiectări nu semnează cu beneficiarii contracte la care să fie anexate toate categoriile de lucrări pe care trebuie să le proiecteze, cu termene precise de predare a documentației. Grafic exclusiv valoric care se întocmește în prezent se cere înlocuit cu un grafic-cadru de realizare a proiectării pe structuri de lucrări — fundații, construcții-montaj, AMC-uri etc.

Pentru recuperarea mai operativă a restanțelor față de planul lucrărilor de construcții-montaj apare necesar totodată ca beneficiarii să rezolve mai operativ problema finanțării lucrărilor. La începutul anului, existau în planul trustului lucrări în valoare de circa 370 milioane de lei care nu aveau finanțarea deschisă, ceea ce a făcut, în continuare, ca circa 40% din nerealizările constructorului din planul de construcții-montaj pe trimestrul I să provină din această cauză (lucrări de 4 milioane lei la Întreprinderea de mase plastice Găești, de 2 milioane lei la C.I.C. Turnu-Măgurele, 2 milioane la Întreprinderea de valorificare a cenușilor de pirită Turnu-Măgurele și la Fabrica de amidon Tîndărei etc.).

Indiferent de natura cauzelor, se impune ca ele să fie de urgență analizate și soluționate în așa fel ca printre obiectivele înscrise în varianta de plan centralizată constructorul să aibă finanțare deschisă, să-și poată efectua din vreme organizarea de șantier cea mai corespunzătoare, să nu apară cu imobilizări de fonduri sau să fie penalizat pentru nerealizarea planului financiar.

● PERFECTIONAREA ORGANIZĂRII ACTIVITĂȚII CONSTRUCTORULUI PE ȘANTIERE

Alături de cauzele semnalate, în apariția rămîinerilor în urmă, un anumit rol l-au jucat și o serie de neajunsuri în propria activitate a unităților trustului. Astfel, deși acțiunea de pregătire a lucrului pe timp friguros a fost începută încă din luna iulie a anului trecut, totuși, unele subunități nu au dat atenția cuvenită definitivării acelei acțiuni, ceea ce a făcut ca în timpul iernii pe unele șantiere stațiile de betoane să înghețe, la unele obiective ritmul activității să se încetinească din lipsa unor închideri adecvate ș.a.

În alte cazuri s-au manifestat anumite întîrzieri în executarea drumurilor provizorii sau definitive (ceea ce a îngreunat la Grupul de șantiere Slobozia accesul la unele obiective), în terminarea unor noi baze de producție (la Zimnicea și Bragadiru), în pregătirea și demararea unor lucrări, iar uneori chiar în respectarea soluțiilor constructive elaborate de proiectare (la Grupul de șantiere Buzău).

AVÎND ÎN VEDERE importanța deosebită pe care o prezintă pentru întreaga economie națională punerea la termen în funcțiune a noilor obiective de investiții apare necesară, pe fiecare șantier, mai multă consecvență în recuperarea rămîinerilor în urmă, eforturi organizatorice mai ample pentru întărirea disciplinei tehnologice și a muncii, introducerea și extinderea largă a unor metode de lucru de mare productivitate, de industrializare a construcțiilor, de creștere a gradului de mecanizare a lucrărilor grele și cu volum mare de muncă, pentru utilizarea în grad mai înalt a întregului potențial material și uman disponibil și efectuarea în termenele prevăzute a tuturor lucrărilor din planul pe acest an și pe întregul cincinal.

Eogdan PĂDURE

Pirghii ale creșterii eficienței

COOPERAREA INTERUZINALĂ PE NOI TREPTE CALITATIVE

A DÎNCIREA diviziunii sociale a muncii prin specializare și dezvoltarea relațiilor de cooperare în producție constituie un însoțitor permanent al dezvoltării industriale pe linia realizării unor produse competitive din punct de vedere tehnic și economic. Tocmai de aceea tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că „întreprinderile, centralele și ministerele trebuie să se preocupe în mod deosebit de dezvoltarea concentrării, specializării și cooperării, care contribuie în măsură importantă la creșterea productivității muncii, reducerea costurilor, ridicarea calității producției și sporirea rentabilității. O atenție specială se cere acordată rezolvării acestor probleme în cadrul construcțiilor de mașini”.

În contextul necesității dezvoltării colaborării în producție între întreprinderi, analiza noastră și-a propus să urmărească evoluția cooperării interuzinale în industria construcțiilor de mașini și să reliefeze căile extinderii eficiente a acestui proces în noile condiții ale acțiunii mecanismului economico-financiar perfecționat.

Mutații generate de dezvoltarea intensivă a industriei

ÎN PERIOADA 1976—1979 și în perspectiva anului 1980 volumul cooperării a evoluat și se estimează că va evolua potrivit datelor înscrise în tabel. Pe același plan relevăm că și în anii 1981—1985 se prevede o creștere a valorii cooperărilor aproximativ proporțional cu volumul producției marfă.

Totodată, se înregistrează o creștere relativă a ponderii semifabricatelor din cooperare în cheltuielile la 1000 lei producție marfă, evoluție ce reprezintă atât rezultatul intensificării schimbului de activități dintre întreprinderi — ca urmare a creșterii complexității producției și adâncirii specializării și profilării producătorilor, în condițiile diversificării neconținute a sortimentului producției, cât și sarcinilor importante de reducere a costurilor în anii viitorului cincinal. Prin urmare, cerințele economiei naționale în plin avânt au determinat creșterea producției care în condițiile tehnicii și tehnologiei contemporane se realizează cu cele mai mici cheltuieli de muncă socială, printr-o specializare și cooperare raționale.

Asupra acestei evoluții a cooperării au influențat și factori de natură organizatorică. Este cunoscut faptul că astăzi în țara noastră, în funcție de cerințele diferitelor ramuri ale economiei naționale, se realizează familii întregi de produse cu o mare gamă de caracteristici constructive și funcționale. Însă, spre deosebire de anii '60, când în industria constructoare de mașini din țara noastră funcționau una sau două întreprinderi de profil, astăzi funcționează 5—10 întreprinderi care produc un anumit produs din cadrul unei familii. Este firesc în acest context ca între întreprinderile respective să se dezvolte relații de cooperare privind livrarea de piese și subansamble specifice fabricației unui anumit produs.

Probleme economice majore în procesul realizării unor cooperări eficiente apar uneori datorită faptului că în calculațiile de preț, produsul final complex, să spunem un anumit tip de trac-

tor, se consideră că se realizează în condițiile fabricației integrate într-o singură întreprindere. Însă, în decursul timpului, în procesul dezvoltării specializării producției și adâncirii cooperării, piese sau chiar subansamble întregi ale produsului final complex sînt obținute prin cooperare. În aceste condiții, în mod firesc, întreprinderea furnizoare livrează piesele sau subansamblele nu la costul de fabricație, ci la prețul de producție. Evident, în noile condiții, întreprinderea beneficiară își mărește volumul producției, însă costurile unitare ale produselor complexe finale vor fi mai mari decât cele cu care realiza produsul în condiții de integrare a fabricației. Esențial după părerea noastră este ca prin creșterea volumului producției și reducerea costurilor în noile condiții, ca urmare a dezvoltării specializării și cooperării, să se realizeze o masă a beneficiilor care să compenseze creșterea de costuri ale produsului final complex, consecință a includerii în cost a subansamblelor din cooperare la preț de producție.

Planificarea cooperării și relațiile dintre întreprinderi

ACTIVITATE economico-socială importantă, cooperarea în producție se planifică, programele unitare de cooperare constituindu-se într-o secțiune distinctă a planului național unic de dezvoltare economică și socială. Ținând seama de faptul că activitatea de cooperare implică, pe de o parte, calitatea de producător, iar pe de altă parte, pe aceea de beneficiar de piese, subansam-

Evoluția cooperării în producție la Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini în perioada 1976—1980

— în procente —

Indicatorul	Realizări					Plan
	1975	1976	1977	1978	1979 *)	
Producția marfă	100,0	112,4	131,7	143,6	160,0	185,6
Volumul semifabricatelor și produselor din cooperare	100,0	112,6	120,1	129,5	144,2	167,3

*) Preliminat.

ble, ansamble, semifabricate etc., programele unitare de cooperare anuală se împart în două grupe mari :

I. Programul unitar de cooperare în producție între producător și beneficiar care, la rîndul său, cuprinde : programul unitar de cooperare între ministere, alte organe centrale titulare de plan și consilii populare județene ; programul unitar de cooperare între centrale industriale din cadrul ministerului ; programul unitar de cooperare între întreprinderile din cadrul fiecărei centrale din minister.

II. Programul unitar de cooperare în producție între beneficiar și producător, care include : programul unitar de cooperare între ministere, alte organe centrale titulare de plan și consilii populare județene ; programul unitar de cooperare între centralele industriale din cadrul ministerului ; programul unitar de cooperare între întreprinderile din cadrul fiecărei centrale a ministerului.

Prin specificarea, în cadrul programelor de cooperare, a sarcinilor pe titulari de plan, cît și pe trimestre, în unități fizice, producătorii și beneficiarii de piese, subansamble, ansamble, semifabricate etc. în cooperare își pot organiza în mod corespunzător activitatea de producție și de desfacere a produselor.

Urmărind ca prin dezvoltarea cooperării să se obțină efecte economice cît mai însemnate, Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini a emis un ordin ale cărui prevederi urmăresc în esență realizarea unor relații economice tot mai eficiente între întreprinderi. Emiterea acestui ordin a fost generată de rigorile deosebite ale mecanismului economico-financiar perfecționat, potrivit căruia este necesară analiza temeinică a fiecărui ansamblu și subansamblu ce se achiziționează prin cooperare, prin prisma influențelor ce apar între costurile necesare obținerii acestora în condiții integrate (executarea lor în întreprindere) și prețul lor de achiziție, cu care se încorporează în prezent în produsul final complex.

În noile condiții, toate întreprinderile care produc și livrează semifabricate (ansamble, repere etc.) în cooperare sînt obligate ca la solicitarea unităților beneficiare să furnizeze date referitoare la nivelul costurilor cu care se realizează acestea. Pentru reperatele și ansamblele din cooperare, care la data analizei figurează în plan și fac parte din următoarele categorii : a) dirijate de coordonatorii de balanțe ; b) executate în unități specializate (de exemplu, osii și boghiuri pentru locomotive și vagoane etc.) ; pentru prelucrări pe mașin-unelte care nu figurează în dotarea întreprinderii, nu este obligatorie prezentarea de date comparative privind eficiența. Întreprinderile care au executat semifabricatele destinate cooperării, ce urmează a se prelua în fabricație integrată de către întreprinderea utiliza-

toare, vor transfera, la solicitarea acesteia, documentația tehnică și de execuție. De asemenea, vor putea fi preluate materialele, S.D.V.-urile și utilajele care privesc exclusiv executarea acestor ansamble din cooperare.

Au fost reglementate, totodată, **condițiile contractării ansamblor, subansamblor și a celorlalte semifabricate din cooperare pentru produsele noi sau modernizate.** Această contractare se va putea face numai în baza unui studiu de necesitate, oportunitate și eficiență economică, în care trebuie să se cuprindă în mod obligatoriu comparația între costul subansamblor din cooperare în situația executării acestora în întreprinderea utilizatoare (antecalculat) și prețul de achiziție (prețul de producție și respectiv, de livrare). În cazul în care prețul de achiziție depășește cu mai mult de 6% costul acelor ansamble în condițiile execuției în întreprindere, contractarea se va putea face numai cu aprobarea adjunctului ministrului care coordonează centrala și cu condiția încadrării în costurile de producție planificate la produsul utilizator al semifabricatelor din cooperare, în limita indicatorului planificat „cheltuieli maxime la 1 000 lei producție marfă”. Se exceptează de la aceste prevederi cooperările dirijate prin planuri, care se execută în unități specializate sau pe mașini care nu figurează în dotarea întreprinderii și nici nu se justifică achiziționarea sau transferarea lor.

Reglementări raționale au fost stabilite și pentru **situațiile în care se inițiază cooperări temporare determinate de strângulări sau insuficientă capacitate pe timp limitat.** În asemenea condiții este necesar ca în documentația înaintată pentru aprobare să se precizeze și termenul limită în care întreprinderea și centrala vor înfăptui măsuri de eliminare a locului îngust. Trecerea în cooperare a unor ansamble sau repere se va putea face numai în situația în care din studiul întocmit și din oferta de contractare rezultă că prețul de achiziție este mai mic sau cel mult egal cu costurile realizate în întreprinderea care propune transferarea și urmează a utiliza semifabricatul din cooperare.

Au fost reglementate și **condițiile privind transferul fabricației unor produse, ansamble și subansamble.** Astfel, propunerile de transferare a fabricației produselor, ansamblor și subansamblor între întreprinderile din cadrul sau de la întreprinderile M.I.C.M. la diferite unități din subordinea altor ministere și organe centrale titulare de plan sau de la acestea la întreprinderile M.I.C.M., vor fi însoțite de o documentație tehnico-economică în care se va fundamenta necesitatea, oportunitatea și eficiența economică, din care să rezulte atât la unitatea care predă fabricația, cât și la aceea care preia fabricația următoarelor aspecte: încărcarea capacității de producție, înainte și după transferul propus; influența asupra planului de producție sortimental și asigurarea îndeplinirii contractelor; influența asupra indicatorilor din planul național unic, cât și din cel departamental, repartizații întreprinderilor; modul de asigurare a bazei tehnico-materiale (fondurile fixe care urmează a fi transferate, asigurarea cu materiale, piese turnate și forjate etc.).

Întreprinderile și, respectiv, centralele care fac propunerile de transfer au obligația să asigure măsurile necesare

pentru ca transferul propus să nu afecteze nefavorabil și să nu conducă la nerealizarea unor indicatori de plan, întrucât eventualele influențe nefavorabile ce ar surveni ca urmare a aprobării transferurilor propuse nu se acoperă prin modificarea indicatorilor de plan pe bază de redistribuire de sarcini între unități. Excepție vor face numai cazurile în care transferul propus influențează nefavorabil un anumit indicator la una din cele două unități și în mod favorabil același indicator la nivel egal sau mai mare decât influența nefavorabilă la cealaltă întreprindere, astfel încât să se poată face compensarea între acestea, fără influențe negative asupra beneficiarilor produsului. Asemenea situații vor fi consemnate într-un document încheiat bilateral între cele două întreprinderi.

Pe baza aprobării organelor competente privind transferul fabricației de la o întreprindere la alta, se vor încheia protocoale între unitățile respective, prin care se vor stabili obligațiile reciproce privind predarea documentațiilor tehnice, pregătirea fabricației, asigurarea bazei tehnico-materiale, preluarea obligațiilor contractuale etc. Protocoalele astfel încheiate se aprobă de directorul (directorii) general al centralei (centralelor) care coordonează întreprinderile, din care un exemplar va fi remis coordonatorului de bilanță. Schimbarea furnizorului va fi comunicată beneficiarilor de contracte de către întreprinderea care preia obligațiile contractuale; aceasta va emite proiect de act adițional, în vederea reglementării noilor raporturi contractuale.

Desfășurarea în bune condiții a cooperării a impus și **reglementarea scoaterii din fabricație a unor produse sau subansamble.** Astfel, se interzice scoaterea din fabricație a unui produs sau subansamblu atât timp cât produsul sau subansamblul respectiv nu a fost înlocuit cu altul, care să asigure în continuare necesarul beneficiarilor interni și obligațiunile asumate prin contracte sau convenții cu partenerii externi, precum și pentru piese de schimb pentru beneficiarii interni și externi. De asemenea, avizul pentru scoaterea din fabricație a produselor coordonate de M.I.C.M. care se execută în alte unități socialiste din subordinea organelor centrale sau locale de stat, precum și a organizațiilor cooperatiste și a celorlalte organizații obștești se dă de Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, la solicitarea acestora cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare. Toate aceste reglementări sînt de natură să contribuie la ridicarea pe un plan superior a exigențelor realizării unor cooperări interuzinale tot mai eficiente.

Influența prețurilor unor semifabricate asigurate prin cooperare asupra costului produsului finit

POTRIVIT PREVEDERILOR ÎN VI-GOARE, la o serie de produse importante pentru economia națională din ramura construcțiilor de mașini prețurile de producție au fost stabilite prin includerea ansamblor din cooperare în calculația de preț fără rentabilitate. Această metodologie, care a condus la stabilirea de prețuri de producție mai

mici (prin diminuarea rentabilității), a fost adoptată în scopul asigurării condițiilor necesare pentru îmbunătățirea eficienței exportului, reducerea costului investițiilor etc. Totodată, s-a prevăzut ca această metodologie să se poată aplica și la alte produse noi cu avizul Comitetului de Stat pentru Prețuri, Comitetului de Stat al Planificării și Ministerului Finanțelor.

Cert este că în perioada 1976—1980 a avut loc o puternică dezvoltare a producției industriei constructoare de mașini, concomitent cu extinderea cooperării, iar în cadrul acesteia a volumului subansamblor și ansamblor exceptate de la dubla calculare a rentabilității, potrivit prevederilor art. 10 din Decretul 200/1975. Între întreprinderile industriale care au înregistrat cele mai mari influențe datorate prevederilor decretului amintit se numără „Autobuzul”-București, Întreprinderea de strunguri Arad, Întreprinderea de construcții de mașini-Bocșa, „Unio”-Satu Mare și Întreprinderea de utilaj petrolier-Tîrgoviște. Întrucât la recalcularea indicatorilor valorici ai actualului plan cincinal la M.I.C.M., pe baza prețurilor reasezate din 1976, s-a avut în vedere o anumită influență din aplicarea prevederilor art. 10 din Decretul 200/1975, datorită creșterii ponderii semifabricatelor și subansamblor din cooperare care se includ în calculația de preț fără rentabilitate, organele centrale de sinteză economică, pe baza unor temeinice analize desfășurate într-o serie de unități economice de profil (Întreprinderea de strunguri Arad, „1 Mai”-Ploiești, Centrala industrială de autovehicule pentru transport-Brașov, Centrala industrială de tractoare Brașov) au soluționat favorabil această problemă încă din anul trecut.

Ca urmare, în procesul planificării indicatorilor valorici și, în primul rînd, a costurilor, nu este suficient ca întreprinderilor să li se acorde în mod automat nivelul influențelor rezultate din calcule, ci de fiecare dată se impune analiza complexă a factorilor de influență favorabili și nefavorabili pentru determinarea cât mai obiectivă a posibilităților din fiecare unitate, în vederea sporirii contribuției tuturor colectivelor de muncă la realizarea obiectivelor înscrise în planul național unic de dezvoltare economică și socială a țării.

Propuneri

PE BAZA analizelor efectuate privind eficiența economică a cooperării în producție în contextul sarcinilor deosebite care revin construcției de mașini în lumina documentelor Congresului al XII-lea al P.C.R., opinăm pentru dezvoltarea acestei activități pe următoarele căi:

- să se intensifice preocupările ministerului, departamentelor și centralelor industriale pe linia definirii conceptului de cooperare și delimitării cât mai riguroase a relațiilor de cooperare de cele de aprovizionare. În acest sens, opinăm pentru continuarea analizei tehnico-economice a fluxurilor de relații, în vederea detalierii acestora, de-

dr. P. ROTARU
M. VERTENȘTAIN

(Continuare în pag. 9)

Tehnologiile moderne în sprijinul creșterii eficienței

ECONOMISIREA resurselor materiale și de energie constituie o cerință de bază în procesul dezvoltării. Pentru atingerea acestui obiectiv se acționează pe multiple planuri, între care cel al perfecționării tehnologiilor se înscrie cu o contribuție deosebită. În acest cadru, de mare eficiență s-a dovedit tehnologia sudării, care încă în urmă cu 30 de ani s-a impus în dauna procedurilor de nituire.

Sudura sub multiplele ei forme de utilizare s-a extins datorită avantajelor tehnice și economice pe care le oferă: continuitatea liniilor de forță, mecanizare și automatizare relativ mai simple, reducerea greutateii structurilor cu 10—25%, productivitate mult sporită și altele. În acest mod în țara noastră a început producția industrială a structurilor sudate. Este adevărat că și între cele două războaie mondiale s-a folosit sudarea: stau mărturie cele două poduri rutiere sudate de la Reșița și întreaga activitate a Cercului pentru încurajarea sudurii înființat la Timișoara în 1934. În acele timpuri însă nu s-a ajuns la extinderea sudurii în mod industrial.

Astăzi navele, vehiculele rutiere și feroviare, capsulele cosmice, instalațiile chimice, metalurgice, energetice, nucleare, rezervoarele de presiune și stocare, structurile metalice civile și industriale, componentele electronice, toate se execută prin sudare. De la microsudurile realizate sub microscop pe compo-

(kilowatt ore pe o tonă structuri sudate). Relațiile matematice sînt arătate în grafic.

Se vede că e (consumul de electrozi de sudură) și E (consumul de energie electrică) scad liniar odată cu creșterea lui m (gradul de mecanizare și automatizare), iar p (productivitatea muncii) crește hiperbolic cu creșterea lui m .

La datele specifice actualului cincinal, o creștere cu numai 1% a lui m înseamnă: o reducere a consumului de metal cu 12.000 tone, o scădere a consumului de energie electrică cu 20 milioane kWh și o creștere a productivității muncii cu o tonă pe fiecare sudor.

Rezultă de aici că direcția de bază a cercetărilor noastre trebuie să fie aceea de creștere a gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de sudare (m).

Eforturile de creație tehnică pentru a mări gradul de mecanizare și automatizare m a proceselor industriale de sudare se distribuie pe trei căi principale: echipamente de sudare și control al calității, materiale pentru sudare și tehnologii de sudare și control al calității cu grad înalt de mecanizare și automatizare.

Echipamente cu un grad înalt de mecanizare și automatizare

AUTOMATIZAREA și mecanizarea proceselor de sudare se poate realiza numai cu un sistem coerent de mașini și instalații pentru sudare, de echipamente cu care să se manevreze și poziționeze piesele de sudat și cu un control de calitate în fluxul de producție. Sistema elaborată de I.S.I.M. și aprobată de Consiliul de coordonare a ramurii în 1975, are două etape: 1976—1980 pentru conceperea, proiectarea, construirea și omologarea protipurilor echipamentelor universale și etapa 1981—1985 pentru modernizarea echipamentelor universale, conceperea și elaborarea echipamentelor specializate, a sistemelor electronice de conducere automată și optimizată a proceselor de sudare și de dotare cu „inteligentă” a unor mașini, conferindu-le astfel acestora numele de roboți.

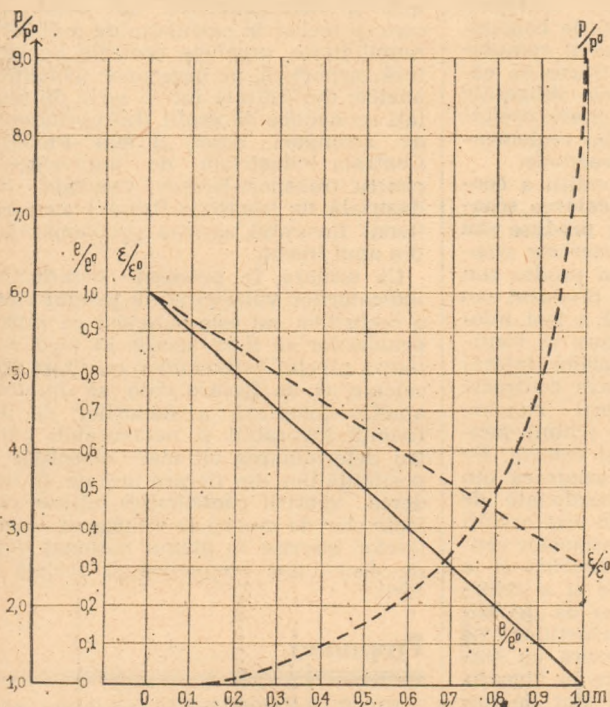
Revenind la actualul cincinal, I.S.I.M. a realizat pînă acum 81 de protipuri. Cu cele 16 protipuri ce se vor elabora în 1980, totalul echipamentelor va ajunge la 97, depășindu-se cu 7 instalații prevederile sistemului. Producția de serie a echipamentelor cerute într-un număr mai mare de 5 bucăți pe an de către industrie este asigurată de întreprinderile specializate din Timișoara, București și Oradea.

Încheierea etapei 1976—1980 a sistemului echipamentelor de sudare va însemna următoarele: importurile de asemenea echipamente, care în 1976 erau de 78% din necesar se vor reduce la numai 7,7% în 1980. Pe întreaga producție de structuri sudate a cincinalului, diminuarea importurilor va aduce o economie valutară de un miliard de lei.

Corelate cu echipamentele și tehnologiile de sudare și control al calității se pune problema asigurării materialelor specifice necesare. Institutul a conceput o sistemă a materialelor de sudare, care a fost aprobată de Consiliul de coordonare a ramurii în primăvara acestui an. La realizarea prevederilor sistemului I.S.I.M. colaborează cu Institutul de cercetări metalurgice (I.C.E.M.), din București și cu întreprinderile de electrozi și sîrme pentru sudură din Cîmpia Turzii și Buzău. La Timișoara institutul dispune de o bază proprie de producție pentru sîrme tubulare, electrozi înveliți și fluxuri de sudură cu care se acoperă necesitățile de materiale speciale cerute în cantități mici. Tot la Timișoara se creează o secție de producție a fluxurilor ceramice în cadrul întreprinderii „Extraceram”.

Fluxurile ceramice, ale căror protipuri omologate sînt elaborate la I.S.I.M., au un mare avantaj în raport cu fluxurile topite: la fabricarea lor energia electrică necesară este de 3—5 ori mai mică.

Încă din anul trecut în unele șantiere navale, întreprinderi de construcții metalice și de utilaj chimic au apărut fluxurile ceramice, electrozii înveliți inoxidabili și sîrmele tubulare produse la Timișoara. De asemenea, s-au introdus în industrie electrozii pentru sudarea fără preîncălzire a fontei fabricați în institut. Toate aceste materiale au contribuit la reducerea importurilor și la rezolvarea unor probleme de calitate a structurilor sudate. La Combinatul siderurgic Hunedoara se utili-

Evoluția consumului de electrozi — e , a consumului de electricitate — E și a productivității — P în funcție de gradul de mecanizare și automatizare — m .

nente electronice pînă la macrosudurile pe piese cu grosimi de ordinul metrilor, de la oțelurile cele mai simple pînă la cele mai complicate aliaje neferoase, sudura a acoperit toate cerințele, oricît de complicate ar fi fost ele. Ea s-a extins și la materiale nemetalice, făcîndu-și loc și la materiale organice cu același succes. Electronica și microelectronica, tehnica nucleară și călătoriile în cosmos nu ar fi fost posibile fără sudură. Este, deci, firesc ca eficiența producției de structuri sudate să aibă o mare importanță.

Cercetările efectuate la Institutul de sudură și încercări de materiale (I.S.I.M.) din Timișoara au stabilit că **factorul fundamental al creșterii eficienței fabricației structurilor sudate este gradul de mecanizare și automatizare**, notat cu m în cele ce urmează. În funcție de m s-au exprimat prin relații matematice productivitatea muncii p (tone structuri sudate pe un sudor și an), consumul de electrozi de sudură e (kilograme electrozi pe o tonă structuri sudate) și consumul de energie electrică E

zează sîrma tubulară produsă de I.S.I.M. pentru a recondiționa piese uzate și a mări rezistența la uzură a unor componente.

O problemă importantă a sistemului este **evoluția ponderii diferitelor materiale de sudare** corespunzătoare creșterii gradului de mecanizare și automatizare m. Odată cu creșterea lui m, necesarul de flux, gaze de protecție și sîrme crește, iar cererile de electrozi înveliți scad. În tabel este menționată evoluția pe plan mondial a necesarului de electrozi înveliți, pentru diferite moduri de creștere a lui m în perioada 1976—2000.

Ipoteza	m crește :		Anul realizării maximului	Cererea maximă (mii tone)
	1976	2000		
T 1	0,36	0,60	1994	5 570,56
T 2	0,36	0,72	1983	4 044,96
T 3	0,36	0,34	1978	3 888,00

Se vede că, indiferent de ipoteza privind creșterea gradului de mecanizare și automatizare m, în perioada 1976—2000 cererea de electrozi înveliți va atinge un maxim, urmată apoi de o scădere. Cererea maximă este cu atât mai mică și se situează cu atât mai aproape de anul 1976, cu cât m crește mai repede. Această metodă de prognozarea a necesarului de electrozi înveliți a fost aplicată în țara noastră pentru a dimensiona capacitățile viitoare de producție a materialelor de sudare.

Înlocuirea tehnologiilor manuale cu cele mecanizate și automatizate se face pe măsură ce se asigură baza de echipamente și materialele corespunzătoare. La această importantă operație contribuie și tipizarea produselor, sistematizarea fabricației de structuri sudate pe loturi mari și constante în timp și mutațiile în concepția diriguitorilor întreprinderilor. I.S.I.M. a elaborat, omologat și a dat asistența necesară introducerii în producția de structuri sudate a 50 de tehnologii mecanizate și automatizate de sudare. **S-a extins mult sudarea sub flux la nave și recipienti, sudare în mediu de gaze în industria echipamentelor chimice, la fabricația vagoanelor și boghiurilor și se află în rapidă dezvoltare tehnologiile de sudare prin presiune electrice și neelectrice.**

În 1954 gradul de mecanizare și automatizare (m) era de 8%. La finele actualului cincinal m va crește pînă la 42%. La acest succes o contribuție importantă au avut-o specialiștii din unele mari întreprinderi care, în concepție proprie sau în colaborare cu I.S.I.M. și cu catedrele de profil, au realizat o serie de tehnologii cu înalt grad de mecanizare și automatizare.

Etapa a doua a sistemului de echipamente va conduce, prin noile instalații specializate și a roboților, la o creștere mai rapidă a gradului de mecanizare și automatizare. Cu aceasta eficiența producției structurilor sudate se va situa în 1985, calitativ și cantitativ, la nivelul unor țări dezvoltate în acest domeniu.

Sporirea accentuată a eficienței economice

Sudura și tehnicile conexe ei pot contribui și în alte moduri la creșterea eficienței producției de bunuri materiale. **Încărcarea prin sudare a pieselor uzate**, de pildă, este o operație eficientă mai ales în actuala conjunctură energetică. În loc de colectarea, transportul, retopirea și fasonarea pieselor uzate, ele intră imediat după încărcarea cu sudură în circuitul productiv.

Energia consumată la sudare este de 50—100 ori mai mică decît cea necesară pentru colectarea, transportul, retopirea și fasonarea pieselor uzate.

În această direcție s-au elaborat și aplicat în practică tehnologii de încărcare a roților vehiculelor de cale ferată, a dinților excavatoarelor de la exploatarea de lignit la suprafață, a ciocanelor de la concasoare și altele.

— **Încărcarea pieselor cu straturi de suprafață rezistente** la diferite solicitări: abraziune, coroziune, termomecanice, termochimice etc. este eficientă fiindcă **se economisesc oțeluri aliate și aliaje scumpe din neferoase.** Economia rezultă din faptul că piesa nu se mai fabrică în întregime din metal sau aliaj scump: partea neexpusă solicitărilor se face din oțelurile cele mai ieftine și se încarcă numai suprafețele expuse.

Se realizează economii de aliaje scumpe și sau deficitare de 2—40 ori.

Au fost elaborate tehnologii de încărcare a brăzdarelor de plug, mărindu-le viața de 5—7 ori, de încărcare a supapelor la motoare navale, de încărcare a conurilor de la furnale, a cilindrilor pentru laminare la cald. În multe cazuri s-au conceput, realizat și omologat și echipamentele și materialele necesare acestor tehnologii. Un exemplu îl constituie instalația de placare cu bandă, instalație automată și de mare productivitate fiindcă, printr-o singură trecere, depune cusături de 60—80 mm lățime. Prin procedeele clasice, asemenea cusături necesită 3—5 treceri.

— **Lipirea este un procedeu conex sudării, cu mare productivitate mai ales la piese mărunte produse în serie mare.** Folosind adezivi, se pot îmbina metale prin înclieiere, ceea ce permite economisirea energiei necesare încălzirii pieselor și topirii metalului sau aliajului de lipit.

Institutul se preocupă și de aliajele de lipit ce conțin metale scumpe și/sau deficitare, căutînd aliaje cu un conținut cît mai scăzut de asemenea metale. În mod special menționăm preocupările privind scăderea consumului de argint din aliajele de lipit. Numai în anul 1978 s-au economisit 500 kg argint folosind aliajele elaborate de I.S.I.M. în locul celor clasice.

prof. Traian SĂLĂGEAN

membru corespondent al Academiei R.S.R.

NOTE

Economii de energie prin creșterea randamentului termic

ENERGIA TERMICĂ necesară procesului tehnologic și încălzitului spațiilor industriale și administrative de la întreprinderea de fire artificiale „Viscoza”-Lupeni se produce într-o centrală termică proprie, cu 3 cazane, care sînt proiectate și construite să consume ulei energetică spălată de Valea Jiului. Din constatările făcute la fața locului a rezultat că randamentul termic al cazanelor este cu mult inferior parametrilor de construcție, datorită atât stadiului avansat de uzură al instalațiilor, cît și gradului scăzut de ardere a combustibilului. O parte din huila introdusă în focar — circa 15% — rămîne nearsă, fiind răsturnată în colectorul de cenușă, atunci cînd încă mai are flacără. Cauza:

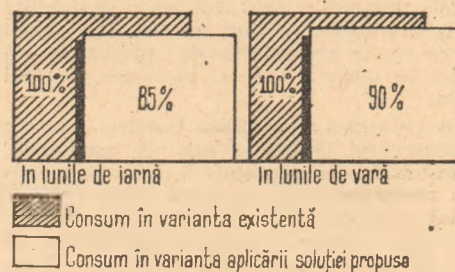
— aprinderea cu întîrziere a huilei introdusă în focar datorită excesului de umiditate, mai ales în lunile de iarnă;

— viteza de rotire a grătarului este mai mare decît timpul necesar de ardere totală a huilei.

Pentru înlăturarea acestor deficiențe este necesară executarea unor adaptări la construcția cazanelor, măsură care să conducă la creșterea randamentului termic, și anume:

— realizarea unei instalații de preîncălzire și uscare a hu-

lei, utilizînd resurse energetice secundare libere — gaze arse captate printr-o priză la baza coșului posterior ventilatorului

lui de depresiune, și dirijate prin conducte în buncărul de alimentare a cazanului;

— corelarea vitezei de rotire a grătarului cu grosimea stratului de cărbune în focar;

— corelarea tirajului de aer pentru combustie cu grosimea stratului de cărbune pe grătar.

Aceste adaptări se pot face prin valorificarea unor materiale scodse din uz și cu forță de muncă din cadrul întreprinderii. Din unele calcule estimative rezultă că punerea în practică a acestei propuneri de către întreprinderea din Lupeni va conduce la economii de huilă de mai bine de 2500 tone/an (graficul).

Constantin NĂSTASE URSU

Rezerve și căi de rentabilizare a activității tuturor cooperativelor agricole de producție

Sporirea randamentelor la hectar și pe animal

ANALIZA ACTIVITĂȚII economico-financiare a cooperativelor agricole din țara noastră arată că mijlocul principal de rentabilizare, într-un termen scurt, a activității acestui sector important al agriculturii constă în sporirea randamentelor la hectar și pe animal. Putem afirma cu certitudine că în etapa actuală, problema rentabilizării tuturor unităților și a tuturor produselor din agricultură este, în primul rând, o problemă de ordin tehnico-economic. Nu neapărat cheltuielile de producție la hectar sau pe animal sînt prea mari (deși există încă rezerve pentru diminuarea lor), ci randamentele obținute sînt prea mici față de posibilitățile reale, aceasta făcînd ca eficiența cheltuielilor în unitățile respective să fie sub așteptări. La multe ramuri și culturi agricole, cheltuielile de producție la hectar sau pe animal sînt mai mici sau cel mult egale în cooperativele nerentabile, comparativ cu cele rentabile. Astfel, dacă la cultura grîului, cheltuielile de producție la hectar în unitățile nerentabile sînt cu peste 300 de lei mai mari decît în unitățile rentabile, în schimb la porumbul pentru boabe ele sînt aproape egale (cu o diferență de 20 de lei în favoarea unităților nerentabile); în cooperativele în care floarea soarelui nu dă beneficii, cheltuielile la hectar sînt cu aproape 200 lei mai scăzute decît la cooperativele care obțin o înaltă rată a rentabilității. La cartofii de toamnă, diferența de cheltuieli la hectar ajunge la 1 200 de lei în „avantajul” cooperativelor nerentabile. Chiar și la producția de lapte, unde se pun cele mai dificile probleme de rentabilizare a întregii producții, cheltuielile pe vacă furajată sînt aproximativ egale în cooperativele rentabile și în cele nerentabile.

Însă această optică de a înțelege „economii” de cheltuieli de producție în cooperativele nerentabile, contrară principiilor de organizare financiară rațională, are drept urmare obținerea unor randamente scăzute, ceea ce determină costuri de producție ridicate, al căror nivel nu poate fi acoperit de prețul de valorificare.

La producția de grîu, de pildă, nivelul randamentului la hectar în unitățile nerentabile este cu peste 40% mai scăzut decît în unitățile rentabile. Dacă avem în vedere că, pe ansamblu, producția de grîu prezintă o rată ridicată a rentabilității (la un randament mediu la hectar pe țară de 2 600 kg), rezultă că economia de 300 de lei la cheltuielile de producție diminuează recolta la hectar cu peste o tonă și provoacă pierderi de circa 1 000 lei la hectar.

La principala cultură a agriculturii noastre — porumbul pentru boabe, randamentul la hectar este, de asemenea, cu circa 40% mai mic în unitățile nerentabile față de cele rentabile. Dar chiar și la un randament mai mic de 3 000 kg la hectar, în actualele condiții, porumbul pentru boabe este o cultură aducătoare de importante venituri (rata rentabilității: 50%). Dată fiind diferența de cheltuieli de producție la hectar, de data aceasta nu mărimea cheltuielilor a fost hotărîtoare pentru nivelul randamentului, ci structura acestora, în sensul că unitățile rentabile au acordat o mai mare atenție întreținerii și recoltatului la timp, precum și aplicării unor cantități mai mari de îngrășăminte chimice. Or, diferența de randament la hectar a provocat o creștere de peste 80% a costului de producție în unitățile nerentabile, care, bineînțeles, n-au mai putut acoperi cheltuielile de producție din veniturile obținute.

Și la producția de lapte de vacă, experiența de pînă acum a cooperativelor agricole arată că se poate realiza o activitate cu nivel acceptabil de rentabilitate chiar la un randament mai mic de 2 000 l de lapte pe vacă furajată. În unitățile nerentabile,

randamentul este doar cu cca. 25% mai mic decît în cele cu beneficii.

Putem concluziona că factorul determinat în rentabilizarea activității tuturor cooperativelor agricole este creșterea randamentului la hectar sau pe animal, pînă la un nivel care să permită folosirea eficientă a cheltuielilor (consumurilor) de producție, asigurîndu-se acoperirea și depășirea acestora din veniturile obținute. Realizarea randamentelor la hectar sau pe animal prevăzute (pentru anul 1985) în Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. va da posibilitatea obținerii unor însemnate beneficii la fiecare ramură și cultură agricolă. Pentru aceasta se impune accelerarea procesului de intensificare, asigurîndu-se un nivel al cheltuielilor de producție la hectar și pe animal, care să asigure folosirea lor eficientă.

Dar mărimea randamentului — ca factor de rentabilitate — este în funcție nu numai de nivelul, ci și de structura cheltuielilor de producție, a cărei optimizare depinde esențial de capacitatea cadrelor de conducere de a gestiona rațional aceste cheltuieli.

Concentrarea ramurilor și culturilor

CONCENTRAREA ramurilor și culturilor, pe fundalul zonării agriculturii, este o parte componentă a conceptului de modernizare a agriculturii și un factor de seamă în realizarea unei noi calități în activitatea economică a cooperativelor agricole. Ea exercită o dublă influență asupra rezultatelor de producție și financiare din cooperativele agricole. În primul rînd, valorificînd superior condițiile pedoclimatice și economice locale, favorabile diferitelor ramuri și culturi, dă posibilitatea obținerii unui spor de randament fără cheltuieli suplimentare, reducîndu-se costurile de producție și sporînd beneficiul. În al doilea rînd, organizarea unor ramuri de producție mai puternice permite valorificarea mai deplină a avantajelor marii producții în agricultură, respectiv folosirea mai eficientă a mijloacelor de producție și a forței de muncă, prin aplicarea nestingherită a tehnicii și tehnologiei moderne, cu toate elementele lor componente. În asemenea condiții se poate realiza chiar o reducere a cheltuielilor de producție la hectar, care, corelată cu sporul de randament, provoacă o creștere și mai puternică a beneficiului (pe unitatea de produs și la hectar).

Printr-o mai bună amplasare teritorială și restrîngerea numărului de cooperative care practică aceeași ramură de producție, au crescut suprafața medie sau efectivul de animale pe o cooperativă. De exemplu, din numărul total de cooperative, numai 40—50% cultivă floarea-soarelui sau sfeclă de zahăr sau cartofi, numai două treimi cresc porcine și numai circa o zecime cresc păsări.

Această politică de concentrare, de creare a unor puternice ramuri de producție în unitățile aflate în cele mai favorabile condiții dă bune rezultate economice. Astfel, în grupa cooperativelor rentabile, suprafața medie este mai mare cu 43,5% la grîu, cu 56,5% la porumb boabe, cu 67,4% la floarea soarelui, cu 26,9% la cartofii de toamnă etc., față de cea afectată aceleași culturi în grupa cooperativelor nerentabile. Faptul că la majoritatea culturilor agricole, unitățile rentabile fac parte din grupa cooperativelor care cultivă suprafețe mai mari este edificator pentru a marca influența pe care concentrarea culturilor o exercită asupra rentabilității producției.

Aceeași concluzie este întărită și de gruparea combinată a cooperativelor cultivatoare de porumb boabe, după mărimea suprafeței cultivate și după mărimea randamentului la hectar. Astfel, din totalul unităților care cultivă între 150 și 200 hectare

cu porumb boabe, numai 3% obțin randamente de peste 5 000 kg/ha, pe cînd în grupa de unități care cultivă peste 1 000 hectare, proporția cooperativelor care obțin peste 5 000 kg/ha ajunge la 27%; sau invers: din numărul total de cooperative care obțin randamente cuprinse între 5 000 și 6 000 kg porumb boabe la hectar, numai circa 7% fac parte din categoria celor care cultivă sub 200 ha, iar două treimi — peste 700 ha.

Aceeași legitate se confirmă și în cazul creșterii vacilor de lapte: din numărul total de unități care obțin o producție medie de peste 2 500 litri de lapte pe vacă furajată, numai 14% aparțin celor care cresc mai puțin de 100 de vaci, pe cînd circa două treimi din numărul de unități din această categorie de randament cresc fiecare cel puțin 300 de vaci.

Toate acestea confirmă nu numai avantajele concentrării producției, dar și alte aspecte (ca menținerea unor ramuri de dimensiuni mici) de care trebuie să ținem seama din acest punct de vedere. De exemplu, cu toate succesele obținute pînă acum în acest domeniu, nu a fost lichidată tendința de „universalism“ a producției și, implicit, de fărîmîtare teritorială a ramurilor și culturilor. Din numărul total de cooperative agricole de producție doar 1,3% nu cultivă grîu, doar 3,3% nu cultivă porumb și doar 2,6% nu cresc bovine. Circa o treime din numărul de cooperative cultivatoare de grîu practică această cultură pe mai puțin de 300 ha; la cultura porumbului pentru boabe, proporția unor astfel de unități este de circa o cincime; între 20 și 25% din numărul de cooperative crescătoare de porcine posedă efective mai mici de 15 capete. Din această cauză, într-o serie de cooperative agricole, a căror pondere nu poate fi neglijată, se obțin randamente sub posibilități: sub 1 500 kg/ha în circa 17% din cooperativele cultivatoare de grîu și în peste o pătrime din cele cultivatoare de porumb pentru boabe; sub 5 000 kg/ha în aproape o cincime din cooperativele cultivatoare de cartofi; sub 1 000 kg struguri la hectar în peste o cincime din unitățile ce cultivă viță de vie.

Noul cadru organizatoric realizat prin crearea consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste este pe deplin adecvat și pentru accentuarea procesului de concentrare a producției. Organizarea unitară a teritoriului, prin realizarea unor asolamente specializate raționale și o amplasare mai bună a culturilor pe sole mari vor pune în valoare potențialul de producție al tuturor terenurilor. De asemenea, prin așezarea mai judicioasă a creșterii diferitelor specii de animale și a obiectivelor de investiții, în corelare cu condițiile și posibilitățile existente în fiecare unitate, precum și prin extinderea asocierii în

domeniul creșterii animalelor, se creează posibilitatea concentrării efectivilor de animale în proporții optime pentru condițiile date.

Ridicarea productivității muncii

INFLUENȚA cu totul deosebită a creșterii productivității muncii asupra rentabilității producției din cooperativele agricole decurge din aceea că — în condițiile agriculturii, cînd asistăm la o reducere treptată, dar fermă a numărului de persoane ocupate — creșterea productivității muncii constituie o cale esențială de sporire a producției agricole. Nu întîmplător, nivelul atins în dezvoltarea forței productive a muncii agricole se exprimă — la nivelul întregii agriculturii — prin numărul de locuitori pentru care o persoană ocupată în agricultură produce hrana necesară.

Importanța creșterii productivității muncii pentru întreaga activitate economică din cooperativele agricole de producție crește în condițiile aplicării noului mecanism economic, în cadrul căruia indicatorul „beneficii“ îi revine un rol hotărîtor. Aceasta impune realizarea unui ritm mult mai accelerat de creștere a productivității muncii, care să-l depășească pe cel de creștere a retribuției muncii, astfel ca fiecare cooperativă să obțină beneficii de la fiecare ramură și cultură, deci și pe ansamblul activității sale economice.

Activitatea economică a cooperativelor agricole din țara noastră atestă strînsa dependență a rentabilității de nivelul productivității muncii. Astfel, în cooperativele agricole cu activitate rentabilă, față de cele cu activitate nerentabilă în domeniul respectiv, nivelul productivității muncii — exprimat prin cantitatea de produs principal care revine pe o normă convențională — este mai mare cu circa o treime la sfecla de zahăr și lapte de vacă, cu circa două treimi la porumb boabe și cartofi și cu 160—170% la grîu și floarea soarelui.

Dață luăm drept limită inferioară a rentabilității obținerea unei producții globale de minimum 100 de lei pe normă convențională (considerînd 50 de lei cheltuieli materiale, 35 de lei retribuția garantată a muncii și 15 lei beneficiu) — nivel ce nu poate fi considerat ca nerealizabil; constatăm că doar un anumit număr de cooperative îndeplinesc această condiție.

Desigur că forța productivă a muncii în cooperativele agricole este influențată de înzestrarea tehnică a muncii, în primul rînd de gradul de mecanizare a lucrărilor agricole. De altfel,

Ritmuri maxime la semănat

ACESTE ZILE și cele ce vor urma reprezintă perioada maximei concentrări de mijloace și eforturi în vederea realizării tuturor lucrărilor prevăzute în actuala campanie agricolă de primăvară. Timpul neprielnic de pînă acum a determinat mari întîrzieri în executarea unor lucrări, mai ales a însămînțărilor, care trebuie realizate pe 6 milioane de hectare, din care mai mult de jumătate (3,47 mil. ha) vor fi semănaute cu porumb boabe.

Faptul că față de program, însămînțările de primăvară (epoca I+II), pînă la jumătatea acestei luni, s-au făcut doar pe 18% din suprafața prevăzută, iar semănatul porumbului boabe doar pe 6% din suprafața afectată acestei culturi (vezi tabelul) arată că ne găsim într-o situație de excepție, care dictează măsuri și eforturi de excepție. Mecanizatorii, specialiștii, cadrele de conducere din agricultură, întreaga populație a satelor trebuie să-și dubleze energiile pentru ca — în aceste condiții dificile — campania să fie încheiată la timp (pînă la sfîrșitul acestei luni), iar lucrările să fie de cea mai bună calitate. Este în joc soarta recoltelor din acest an, a întregii producții agricole a țării.

Direcția esențială de acțiune este aceea a respectării vitezelor zilnice planificate la principalele lucrări: faptul că în ultimele zile vitezele zilnice realizate (pe total țară) la pregătirea terenului și la semănat au fost doar de 39%, respectiv 35% din cele planificate arată suficient de clar că încă nu s-a atins gradul corespunzător de organizare efectivă a muncii în această campanie, că în unele unități agricole și județe nu se acționează cu hotărîrea și răspunderea cerute de importanța momentului pentru agricultura noastră. Soluția nu poate fi decît una singură: punerea în practică a aceluși set de măsuri organizatorice care nu numai să asigure îndeplinirea vitezelor zilnice planificate, ci chiar depășirea acestora.

Trecerea peste tot la lucrul în două schimburi sau în schimburi prelungite, folosirea nu numai a fiecărei zile, ci a fiecărei ore bune de lucru, depistarea continuă a suprafețelor zvîntate, pe care să se treacă imediat la lucru sint numai cîteva din măsurile ce se impun în actuala etapă, măsuri cunoscute de toți factorii

Situația însămînțărilor de primăvară la 15 aprilie 1980
(în % față de plan)

	Zona I	Zona II	Zona III	Total țară
Total însămînțări de primăvară (epoca I+II)	22	10	17	18
Însămînțat sfeclă de zahăr	84	33	52	62
Însămînțat floarea-soarelui	53	13	—	44
Însămînțat porumb boabe	9	2	3	6
Însămînțat cartofi de toamnă	61	34	20	30

de răspundere din agricultură, dar aplicate hotărît și sistematic doar de către o parte dintre ei. A învinge inerția celor care încă mai tărăgănează sau nu au inițiativă proprie este o datorie de mare răspundere a celor ce-i îndrumă și controlează. Așa cum au dovedit-o de nenumărate ori, oamenii muncii din agricultură, populația satelor sint capabili de eforturile și competența cerute de momentele de excepție, așa cum este campania agricolă din această primăvară, pentru a asigura și de această dată hrana țării la nivelurile cantitative și calitative cele mai ridicate.

I. S.

din înseși comparațiile prezentate mai înainte rezultă că diferența de nivel al productivității muncii, între cooperativele rentabile și cele nerentabile, crește de la ramurile și culturile cu un nivel mai redus de mecanizare (cum sînt creșterea vacilor de lapte și cultura cartofului), spre ramurile la care sistema de mașini existentă permite realizarea unui grad ridicat de mecanizare (cum sînt grîul și floara soarelui). Constituirea sectorului unic de mecanizare în cadrul consiliilor unice agroindustriale oferă posibilități pentru apropierea condițiilor de muncă în profil teritorial și pentru creșterea forței productive a muncii din cooperative.

Același efect îl are și creșterea consumului de îngrășăminte chimice, ca expresie a ridicării gradului de înzestrare tehnică a muncii. La cultura grîului de toamnă, de pildă, cheltuielile pentru îngrășăminte pe normă convențională în cooperativele rentabile sînt cu 42% mai mari decît în cooperativele nerentabile.

Bineînțeles că la același nivel — chiar ridicat — de mecanizare și de chimizare a lucrărilor agricole, forța productivă a muncii este influențată de capacitatea productivă a soiurilor și hibrizilor de plante, precum și a raselor de animale. De aceea, promovarea cu mai multă consecvență a cuceririlor revoluției biologice în producția cooperativelor agricole este o parte a profundeii revoluții agricole care urmează a fi înfăptuită.

În condițiile noului mecanism economico-financiar, producția netă este indicatorul care exprimă mai corect și productivitatea muncii agricole. Această împrejurare pune și mai mult în evidență necesitatea reducerii relative și chiar absolute a cheltuielilor materiale, în vederea sporirii producției nete și, implicit a productivității muncii, cit și a rentabilității.]

Sporirea eficienței cheltuielilor materiale

ÎN ANSAMBLUL măsurilor care privesc aplicarea noului mecanism economic, a autoconducerii și autogestunii, în vederea rentabilizării tuturor cooperativelor agricole, creșterea puternică a eficienței cheltuielilor materiale de producție apare ca prezentînd dificultăți de realizare. De ce? În primul rînd, modernizarea agriculturii, prin accelerarea procesului de intensificare și diversificare a producției, este însoțită în mod inevitabil de creșterea volumului cheltuielilor materiale. Mai mult decît atît, în condițiile creșterii productivității muncii, în structura cheltuielilor de producție se reduce ponderea cheltuielilor pentru retribuirea muncii, crescînd în schimb ponderea cheltuielilor materiale. Așa se face că, actualmente, cheltuielile materiale directe au ajuns să reprezinte aproape două treimi din totalul cheltuielilor de producție ale cooperativelor agricole.

În al doilea rînd, în cea mai mare parte cheltuielile materiale au un caracter relativ constant, mărimea lor depinzînd în mai mică măsură de rezultatele de producție obținute. De aici dificultatea realizării în practică a principiului fundamental de creștere a corelației directe dintre producția globală și cheltuielile materiale, în vederea sporirii producției nete.

Din cele de mai sus rezultă că, pe ansamblul procesului de producție, trebuie să ne propunem mai înainte de toate **creșterea eficienței cheltuielilor materiale de producție**, adică obținerea, la fiecare mie de lei cheltuieli materiale, a unei producții globale sporite, care să ne permită niveluri tot mai ridicate ale producției nete. Desigur că în anumite situații (de risipă, proastă gospodărire etc.) se impune și o reducere absolută a cheltuielilor materiale, factor care mărește efectul pozitiv al sporirii mai rapide a producției globale. Eficiența economică a cheltuielilor materiale se exprimă prin ponderea lor în producția globală: reducerea acestei ponderi înseamnă creșterea corespunzătoare a ponderii producției nete. Să vedem care este situația în cooperativele agricole și ce măsuri se impun pentru a spori eficiența cheltuielilor materiale de producție în acest sector.

Faptul că la 100 de lei producție globală se obține o producție netă de circa 40 de lei — restul fiind cheltuieli materiale — arată foarte clar cît este de actuală problema creșterii eficienței cheltuielilor materiale în cooperativele agricole. Dacă în peste jumătate din numărul cooperativelor, la 100 de lei producție globală revin circa 60 de lei cheltuieli materiale, tot atît de adevărat este că într-o șesime din cooperative se cheltuie

mai puțin de 50 de lei cu factorii materiali, obținîndu-se o producție netă de peste 50 de lei; într-un număr de cooperative, încă prea restrîns, la suta de lei producție globală revin cheltuieli materiale de mai puțin de 40 de lei, restul constituindu-l producția netă.

Disponem deci de o experiență — nu numai pozitivă, ci în unele cazuri chiar înaintată — în ce privește sporirea producției globale cu cheltuieli materiale minime, de creștere a producției nete și a beneficiilor. Care sînt rezervele de care dispunem în această direcție, pe ramuri de activitate și pe elemente de cheltuieli materiale?

Deosebit de acută este necesitatea de a mări eficiența cheltuielilor materiale în **zootehnie**, unde se obține cea mai mică producție netă la o sută lei producție globală. Dincolo de costul furajelor, alte două elemente sînt hotărîtoare în actualele condiții: structura de rasă a efectului de animale, dar mai ales mărimea și structura consumului de furaje. Adoptarea unei structuri raționate este deosebit de importantă pentru a obține un coeficient superior de conversiune a furajelor, a reduce astfel consumul specific și a spori eficiența consumului. Or, cazurile de dezechilibru proteic al consumului, de fluctuație accentuată în asigurarea cu furaje determină de la bun început și creșterea consumului specific. Iar menținerea unor animale tarate, de randament scăzut, contribuie la reducerea coeficientului de conversiune a furajelor, în timp ce mortalitățile (mai ales la tineret) încarcă cheltuielile materiale. De aceea, rentabilizarea întregii producții animaliere este o problemă deosebit de complexă, care cere eforturi conjugate, atît în ce privește producția de furaje, cît și pe linia creșterii și exploatării animalelor. Ce efecte pozitive ar avea îmbunătățirea activității economice în acest sector putem aprecia pe baza unei singure cifre: cheltuielile pentru furaje reprezintă nu mai puțin de o treime din totalul cheltuielilor materiale directe din cooperativele agricole.

Lor le urmează, cu peste un sfert din cheltuielile materiale directe, cheltuielile pentru lucrările efectuate de sectorul unic de mecanizare în cadrul relațiilor de cooperare dintre cooperativa agricolă de producție și stațiunea pentru mecanizarea agriculturii. Înșăși schimbarea raporturilor dintre C.A.P. și S.M.A. este de natură să contribuie la creșterea eficienței acestor cheltuieli, care la principalele culturi au ajuns să reprezinte chiar mai mult de o treime din totalul cheltuielilor de producție. Vechiul sistem de plată pentru serviciile prestate evaluate după volumul lucrărilor, nu a cointerestat suficient stațiunea pentru mecanizarea agriculturii în creșterea mai rapidă a randamentului la hectar. Trecerea la noul sistem — plata în raport direct cu producția obținută și retribuirea în acord global a lucrătorilor din stațiune — creează un cadru organizatoric și economic propice cointereseării tuturor celor care lucrează pe terenul cooperativei agricole, în obținerea unor randamente sporite la hectar.

Pe această bază devine posibilă și creșterea eficienței cheltuielilor materiale pentru sămință și substanțe chimice a căror pondere în cheltuielile materiale directe (în prezent 12%, respectiv 15%) este în continuă creștere. În condițiile în care tehnologiile moderne de producție solicită densități sporite la hectar, iar în unele cazuri costul semințelor reprezintă chiar principalul element de cheltuieli, eficiența acestora depinde tot mai mult de capacitatea productivă a soiului sau hibrizului, pentru a valorifica superior toate celelalte condiții de producție. De asemenea, respectarea strictă a condițiilor de aplicare rațională a îngrășămintelor în funcție de plantă, sol etc., precum și reducerea la minimum a pierderilor la transport și depozitare își pun tot mai mult pecetea pe eficiența consumului de îngrășăminte chimice.

Totodată, se impune ca necesară și reducerea cheltuielilor materiale indirecte — comune și generale — care oferă rezerve suplimentare de creștere a rentabilității.

Rezultat nemijlocit al activității de producție, beneficiul se realizează totuși în momentul și pe planul desfacerii produselor agricole, astfel că — alături de costul de producție — prețul de valorificare al produsului determină și el mărimea beneficiului și gradul de rentabilitate. De aceea, **calitatea produsului agricol influențează înșăși calitatea activității economice**. Ne propunem să revenim, într-un număr viitor al revistei, pentru a analiza aceste probleme.

prof. dr. Oprea PARPALĂ

Reflecții

Posibilități și limite ale inteligenței artificiale

CIT PRIVEȘTE realizările și tendințele de cercetare în domeniul inteligenței artificiale, s-ar putea spune că, într-un anumit fel, se repetă situația cu aprecierile făcute, cu vreo trei decenții în urmă, în legătură cu revoluția științifică-tehnică, cu cibernetica, cu genetica, respectiv atît cu privire la posibilitățile înfăptuirii sale în condițiile capitalismului și, de asemenea, cu privire la posibilitățile în general ale dezvoltării științei și tehnicii pe linia creării I.A.

În legătură cu posibilitățile creării inteligenței artificiale ne lovim de o situație cu totul paradoxală. Un număr apreciabil de gînditori (nemarkxiști și marxști) emit păreri suficient de pesimiste, în timp ce acei care au o poziție lucidă în sensul existenței unor posibilități tot mai mari și reale sînt nu de puține ori etichetați drept utopiști, iar acțiunile lor îndreptate spre crearea creierului artificial și a folosirii lui în procesele de producție sînt considerate drept reutopizarea unor lucruri care nu vor putea exista niciodată.

Într-un trecut nu prea îndepărtat a avut loc adesea o subapreciere vădită a posibilităților de adaptare a capitalismului contemporan la nivelul noilor forțe de producție și în general de asimilare a celor mai noi cuceriri ale științei și, în același timp, o supraapreciere nejustificată a posibilităților socialismului în acest sens.

Apare ca absolut necesară stabilirea, de fiecare dată, a corelațiilor dintre legăturile cu caracter general și formele istorice concrete de apariție, de materializare a realizărilor tehnologice, ele avînd totdeauna un caracter contradictoriu. Contradicția dintre general și particular (concret) nu poate fi înfățișată și soluționată doar pe cale pur logică, R.S.T. și a doua revoluție industrială se desfășoară nu ca un proces absolut linear, ci în condiții concrete și de o mare diversitate în trecut și care reflectă diversitatea forțelor motrice, în concordanță cu cerințele unor necesități istorice concrete.

Discuțiile în legătură cu consecințele social-politice ale noului salt calitativ în domeniul tehnologiei inteligenței artificiale

și care se duc de un număr de ani încoace reprezintă un interes vital pentru însăși evoluția speciei umane. Părerile exprimate sînt dintre cele mai variate și nu de puține ori contradictorii. Între o euforie deloc disimulată și o stare de totală disperare, se situează o întreagă gamă foarte variată de poziții, de păreri. Adevărul — care nu poate fi decît unul singur — este, desigur, deosebit de greu de găsit.

Considerăm că în aprecierea perspectivelor trebuie să abandonăm nu numai orice prejudecată, ci odată cu ea, și orice rigiditate sau gîndire închisată deoarece, cîteodată, chiar și păreri, care, la primă vedere, ar putea să apară ca absolut contradictorii, pot deveni complementare, apropiindu-ne de soluția justă, facilitînd elucidarea problemei puse.

„Ce s-ar putea spune despre problema mașinilor „care gîndesc”? Cred, în primul rînd, că aceasta nu înseamnă nici idealism, nici mecanicism. Idealism nu, pentru că în cazul de față nu se vorbește de existența gîndirii fără și independent de materie, ci dimpotrivă, se presupune existența unei mașini, adică a materiei; iar mecanicism nu, pentru că se presupune o schimbare, un salt calitativ în organizarea materiei”¹⁾.

Gîndirea, inteligența naturală (a omului) și-a făcut apariția pe pămînt pe baza formei organice a mișcării materiei și de-a lungul unui proces istoric deosebit de îndelungat. I.A. se bazează pe altă formă a mișcării materiei și crearea ei va fi, cert, tot un proces îndelungat. Dacă știința se apropie cu pași repezi de crearea pe cale artificială a vieții de ce oare să nu-și fixeze și sarcina creării inteligenței artificiale? Norbert Wiener își punea în 1960 problema: „...fără a exagera ...se poate spune că ele (mașinile de calcul electronic) trebuie să posedă un fel de intuiție”²⁾. Dar fiind întrebat de posibilitățile tehnicii electronice el răspundea că „...nu pot stabili care ar fi limitele dezvoltării mașinii”³⁾, că „...este cit se poate de posibil ca omul să vorbească cu mașina, mașina cu omul, mașina cu mașina”⁴⁾.

A nega astăzi asemenea posibilități nu

are vreo justificare științifică. „Cine ar putea arăta unde sînt limitele posibilităților omului, limitele cunoașterii umane? Faptul de a circumscrie asemenea posibilități nu ne-ar apropia oare mai mult și în fond de pozițiile fideiste? Nu ne-am situa oare, prin aceasta, pe poziția afirmării originii divine a vieții și a gîndirii umane? Firește, lucrurile au limitele lor. Aceste limite au însă un caracter istoric. Ele sînt determinate totdeauna de nivelul dezvoltării istorice a omenirii. Aceste limite se mută însă într-una de la un nivel inferior la altul superior. Ceea ce ieri nu a fost cu puțință a devenit o realitate astăzi; ceea ce astăzi ni se pare neverosimil va deveni posibil miine. Aceasta este însăși dialectica dezvoltării”⁵⁾.

POSSIBILITĂȚILE de evoluție a „creierului electronic”, a inteligenței artificiale sînt nelimitate, la fel ca și practica socială, cu condiția ca această dezvoltare să nu fie ruptă de om, contrapusă lui. Aceasta presupune și descifrarea procesului deosebit de complex al însăși gîndirii umane.

Crearea tehnologiei inteligenței artificiale, a roboților perfecționați, a roboților „umanoizi” va împinge oare evoluția lucrurilor către nașterea unei societăți a roboților, așa cum gîndesc unii, cu toate consecințele negative ce ar reprezenta aceasta pentru ființa umană, pentru societatea umană? Sau altfel exprimat roboții cu creier mecanic vor deveni oare „ființe umane”, iar omul se va transforma într-o „mașină” manevrabilă ca orice altă mașină? Considerăm că un asemenea „pericol” nu există. Omul a creat mașina și nu invers. Mașina cea mai perfectă va fi și în continuare și în ultimă instanță creația omului, a inteligenței omului; ea l-a înlocuit pe om și îl va înlocui într-o măsură crescîndă în diferite activități, dar va rămîne totodată dependentă de om. Dacă n-ar fi fost așa, omul n-ar fi creat tehnica, el n-ar avea nevoie de ea nici astăzi.

Valter ROMAN

¹⁾ Valter Roman: Cu privire la gîndirea mecanică și la creierul artificial. Buletinul Institutului Politehnic — București. Tomul XXII, fascicula 4. 1960.

²⁾ „Nauka i jizn”. Nr. 10 — 1960.

³⁾ „Voprosi Filozofii”. Nr. 9 — 1960.

⁴⁾ N. Wiener: The Human Use of Human Beings. Cybernetics and Society, London 1954.

⁵⁾ Valter Roman: Omul și mașinile cibernetice. „Contemporanul”, Nr. 17 — 1962.

COOPERAREA INTERUZINALĂ

(Urmare din pag. 3)

limitării și mai stricte a relațiilor de cooperare de cele de aprovizionare și adoptării metodologiei celei mai corespunzătoare de caracterizare a celor două tipuri de fluxuri de relații, pentru a putea deveni operaționale fără întîrziere;

● să se studieze în prealabil condițiile concrete ale cooperării în producție, oportunitatea și eficiența acestei acțiuni și numai după cunoașterea datelor de eficiență să se pornească la declanșarea acțiunii;

● pentru piesele turnate și forjate, ținînd seama de unele influențe nefavorabile asupra costurilor de producție din cooperare în producție la beneficiari, să se studieze posibilitatea asigurării capacităților de producție la unitățile beneficiare;

● să se extindă cooperarea cu întreprinderi specializate care să realizeze produsele cu costuri reduse și cu rentabilități de maximum 10—15%;

● să se ia în considerare cooperări la întreprinderile care să fie situate teritorial la distanțe relativ mici, pentru a se reduce cheltuielile de transport;

● de regulă, să se execute piesa sau subsamblul respectiv într-o singură întreprindere. În prezent sînt unele repere importante care se execută în 2—3 întreprinderi, creînd condiții de majorare în acest fel a cheltuielilor de transport, manipulare, încărcare-descărcare, precum și de apariție a unor eventuale pierderi din rebuturi datorită acestor operațiuni;

● să se stabilească pentru produsele noi prețul pieselor în cooperare numai după aprobarea costului produsului final, iar rentabilitatea pieselor sau subsamblurilor asigurate prin cooperare să fie sub limita rentabilității produsului complex final.

Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență

AUTOCONTROLUL — pîrghie de realizare a autoconducerii muncitorești

OBTINEREA unor rezultate calitativ superioare în activitatea economică impune întărirea disciplinei și responsabilității sociale a fiecărui lucrător pentru îndeplinirea sarcinilor încredințate, participarea directă a celor ce muncesc la luarea deciziilor, exercitarea unui control exigent de către oamenii muncii asupra modului în care se îndeplinesc hotărârile adoptate. Autocontrolul, ca instrument propriu al fiecărei unități, înțeles, în primul rînd, ca atribut al conducerii acesteia, are un rol important în procesul decizional, în adoptarea și în urmărirea modului de aplicare a deciziilor. Fiecare conducător de unitate și de compartiment are datoria să organizeze și să utilizeze un sistem de control în măsură să-l informeze exact și la timp asupra desfășurării activității. Este necesar, deci, un flux și un reflux continuu de informații, care să servească conducerii la aprecierea măsurii în care sarcinile au fost îndeplinite potrivit programului stabilit.

Un sistem de control propriu convergent

DATE FIIND obiectivele ce se urmăresc prin control în cadrul activității unei întreprinderi, locul dominant în desfășurarea autocontrolului îl deține **controlul financiar**. Organizarea acestuia la nivelul unităților socialiste este reglementată prin acte normative separate, vizînd fiecare una sau alta din formele de exercitare a sa — controlul financiar preventiv, controlul ierarhic operativ-curent, controlul financiar intern. Aplicarea stricto sensu a acestor reglementări legislative și limitarea organizării controlului la metodele și obiectivele pe care ele le indică nu asigură, după opinia noastră, realizarea unui sistem convergent de control, puțin conduce la o fragmentare a acestuia, la apariția unor paralelisme sau domenii rămase în afara controlului. De aceea, prevederile respective trebuie coroborate și cu cele decurgînd din alte acte normative (Legea finanțelor, Legea cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, etc.), din cerințele noului mecanism economico-financiar și ale realizării unei conduceri moderne în toate unitățile și compartimentele de activitate.

Fiind vorba de autocontrolul desfășurat în cadrul fiecărei unități, considerăm că la baza organizării acestuia ar trebui situate sarcinile cantitative și calitative ale fiecărei etape, care urmează să fie îndeplinite prin efortul conjugat al aparatului de conducere și al fiecărui om al muncii în parte. Cadru legislativ în speță trebuie considerat ca o condiție organizatorică minimă și ca bază de pornire pentru rea-

lizarea unui control atît de cuprinzător cît este necesar pentru realizarea cu eficiență maximă a obiectivelor stabilite.

Analiza organigramei unei unități socialiste arată de regulă că structurile prin care se realizează controlul apar ca niște adaosuri în cadrul unor compartimente funcționale, ca și cînd controlul ar fi o activitate conexă, de resortul numai al anumitor lucrători. În realizarea cerințelor autogestiunii economico-financiare și autoconducerii muncitorești în fiecare unitate, controlul are un rol însemnat, de aceea trebuie formată o concepție nouă în această privință, pornind de la premisa că el se realizează ca un autocontrol exercitat prin noi și pentru noi. **Activitatea de control nu este numai apănajul unor inițiați, ea se integrează organic procesului de conducere la toate nivelurile și trebuie să caracterizeze, în același timp, munca fiecărui om al muncii care are datoria să devină din ce în ce mai mult controlorului propriei sale munci și a activității în ansamblu.**

Pentru realizarea autocontrolului integrat întregului proces al muncii, în fiecare unitate trebuie să se proiecteze sistemul propriu de control, bazat pe structurile existente, care să cuprindă fluxurile și refluxurile informaționale necesare factorilor de decizie, formele și momentele executării acestuia, obiectivele urmărite, delegarea atribuțiilor și competențelor, modul de valorificare a constatărilor și răspunderilor ce incumbă în acest sens. Sistemul de autocontrol poate fi reprezentat printr-o organigramă specifică, alături de cea care privește structurile organizatorice ale unității, din care să rezulte modul cum participă fiecare compartiment la realizarea controlului, cum circula informațiile de control pe verticală către și de la conducere și pe orizontală între compartimente, unde sînt localizate competențele pentru adoptarea măsurilor ce decurg, în funcție de importanța lor etc.

Proiectarea fluxurilor informaționale

ÎN SISTEMUL de control trebuie integrat întregul sistem informațional al unității, organizat și condus în așa mod încît să răspundă cerințelor exercitării cu eficiență a autocontrolului, ținînd seama și de faptul că informația este „materia primă” a controlului. Date fiind legăturile strînse dintre sistemul informațional și cel de control, o mare importanță prezintă modul cum funcționează cel dintîi, deoarece sporirea eficienței controlului este condiționată de perfecționarea sistemului informațional, pe motiv că cunoașterea operativă a desfășurării tuturor laturilor proceselor economice creează condiții pentru efectuarea unui control eficient,

care să permită adoptarea cu promptitudine a celor mai indicate măsuri.

În aplicarea sistemului de autocontrol trebuie puse în valoare maximă posibilitățile pe care le oferă fiecare formă de control. Dacă se are în vedere controlul financiar **preventiv**, merită reținut faptul că eficacitatea lui depinde în cea mai mare măsură de organizarea sa. Această formă de control, este dependentă de fluxurile informaționale realizate prin circuitul documentelor ce reflectă operațiile supuse controlului. De aceea, premisa unei bune organizări a controlului financiar preventiv și a exercitării prompte și ritmice a sa, o constituie **proiectarea fluxurilor informaționale** respective.

Proiectarea fluxurilor informaționale necesare controlului financiar preventiv presupune trasarea circuitului fiecărui document supus controlului, prin care să se asigure alimentarea ritmică a fiecărui controlor cu toate informațiile necesare, stabilirea momentului optim al controlului, fără ca prin intervenția controlului să se lungească sau să se îngreuneze circuitele informaționale.

Trasarea noilor circuite se face, evident, pornind de la analiza critică a circulației existente a documentelor, eliminînd sinuozițiile fluxurilor informaționale și informațiile inutile, stabilind pentru fiecare operație cel mai avantajos moment de intervenție a controlului financiar preventiv, informațiile minime de care acesta are nevoie, ca și documentele care le cuprind. Prin noile modele este necesar să se obțină anumite avantaje, ca de exemplu: sporirea operativității transmiterii informațiilor; îmbunătățirea calității și exactității informațiilor; eliminarea informațiilor inutile și concentrarea lor într-un număr restrîns de documente; eliminarea paralelismelor în transmiterea și verificarea informațiilor; asigurarea exercitării unui control financiar preventiv eficient.

Altă condiție de ordin organizatoric de care depinde calitatea controlului financiar preventiv este și **aplicarea strictă a modelelor informaționale stabilite**, ca și asigurarea unei ritmicități constante în circuitul documentelor. Fără un astfel de flux normal, s-ar aglomera problemele de control în anumite perioade, ceea ce ar conduce, prin forța lucrurilor, la exercitarea sa formală, mai ales dacă se are în vedere că executanții respectivi mai au și atribuții curente de serviciu de altă natură, care nu pot fi neglijate.

Valențele controlului operativ-curent

UN ROL important în cadrul sistemului de autocontrol trebuie asigurat în fiecare unitate controlului **operativ-**

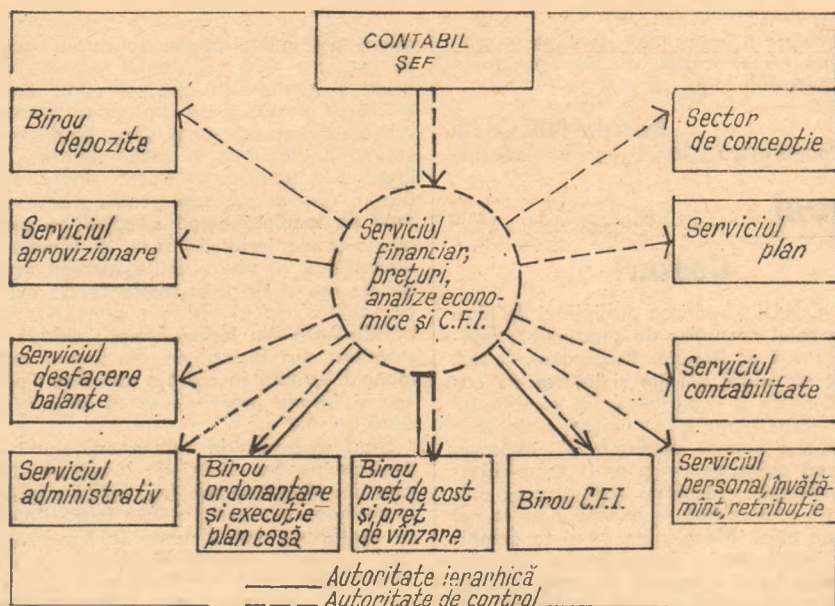

Diagrama principalelor relații dintre serviciul financiar și celelalte compartimente pe linia exercitării controlului operativ curent

curent, a cărui caracteristică de bază este aceea că se exercită simultan cu desfășurarea operațiilor economico-financiare și la locul unde ele se produc. Acest control este conceput, potrivit reglementării sale actuale, numai ca un control ierarhic exercitat în cadrul unităților și din afara lor, cel puțin o dată pe lună. A limita astfel această formă de control nu este de natură să asigure, după opinia noastră, valențele necesare controlului operativ curent. Prin însăși natura sa, acest control este necesar să se exercite permanent și simultan cu producerea fenomenelor economico-financiare și acolo unde ele au loc. Pentru a fi operativ și eficient un astfel de control trebuie să urmeze atât de aproape operațiile încât abaterile constatate să poată fi îndreptate cât mai curînd posibil. Limitînd însă exercitarea sa o dată pe lună și ținînd seama de obiectivele ce îi sînt fixate, el ar căpăta caracteristica de control sporadic și ulterior.

În abordarea problemei organizării și exercitării controlului operativ-curent trebuie avute în vedere, după opinia noastră, și reglementările legislative mai recente care stabilesc pentru **directorul de întreprindere** obligația să asigure **controlul îndeplinirii sarcinilor** și să urmărească **aplicarea măsurilor aprobate**, iar pentru **contabilul șef** să asigure **îndeplinirea atribuțiilor ce revin compartimentului financiar-contabil cu privire la controlul financiar preventiv, controlul operativ curent și analiza pe bază de bilanț a rezultatelor activității unității**.

În mod evident controlul operativ-curent trebuie înțeles și aplicat în cadrul unităților, în primul rînd, sub forma sa ierarhică, de către personalul cu funcții de conducere în cadrul atribuțiilor curente de serviciu ce îi revin. Pentru a-și putea îndeplini funcțiile el mai trebuie realizat după părerea noastră și sub forma controlului reciproc dintre compartimente și a con-

trolului mutual între oamenii muncii. Prin urmare, în afară de caracterul său ierarhic, de control exercitat pe verticală de sus în jos, controlul operativ-curent poate fi realizat și pe orizontală, între compartimentele funcționale ale întreprinderii, ca un control reciproc, bazat pe informațiile operative care circula în mod curent de la un compartiment la altul.

Controlul reciproc dintre compartimente, ca element al sistemului integrat de autocontrol, trebuie, la rîndul său, proiectat pe baza fluxului și a refluxului de informații dintre compartimente, ținînd seama de atribuțiile acestora, de circuitul documentelor în cauză, de momentul cel mai potrivit pentru control și a elementelor ce urmează să fie verificate. Diagrama alăturată exprimă, pe exemplul unei întreprinderi cu statut de centrală, modul de realizare a controlului operativ-curent de către serviciul financiar în relațiile sale cu alte compartimente.

Se poate aprecia, pe bună dreptate, că în ansamblul pirghiilor de control care se pot aplica în fiecare unitate, controlul operativ-curent, dacă folosește toate canalele ce îi sînt specifice, este forma cea mai eficientă de control, prin caracterul său atotcuprinzător, prin operativitatea cu care poate constata abaterile și acțiunea în vederea înlăturării lor. Această apreciere nu știrbește cu nimic rolul controlului financiar preventiv, dar ține seama de caracterul ceva mai limitat al acestuia, el avînd în vedere mai ales aspectele de respectare a legalității și spiritului de economie în angajarea fondurilor și, în general, în efectuarea operațiilor patrimoniale.

Controlul operativ-curent constituie domeniul activității economice-financiare în care se poate manifesta din plin aportul creator și fantezia conducătorilor de unități și a aparatului pe care îl au la dispoziție, pentru construirea unui astfel de sistem de raportare și urmărire pe parcurs care să nu mai lase loc nici unei abateri. În aceste

condiții s-ar restrînge foarte mult obiectul controlului posterior, care ar putea îmbrăca mai mult forma unor analize și studii previzionale, de prospectare a viitorului și de depistare a unor noi rezerve ce pot fi puse în valoare prin planurile anuale și de perspectivă.

Sistemul de autocontrol al fiecărei unități economice trebuie să constituie principalul motor al aplicării ferme a noului mecanism economico-financiar. Succesul deplin în realizarea principiilor autoconducerii muncitorești și auto-gestiunii se poate asigura, după părerea noastră, în măsura în care controlul este sprijinit pe o masă cit mai largă de oameni ai muncii. Prin control oamenii muncii sînt atrași în procesul decizional și de conducere și în același timp, sînt educați în spiritul unei auto-discipline, strict necesare pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor.

În această direcție poate contribui și **bugetul de venituri și cheltuieli**, al cărui rol trebuie să sporească în activitatea întreprinderilor. Pentru ca el să constituie un instrument eficient al autocontrolului muncitoresc, trebuie adoptate asemenea măsuri încît prin intermediul său fiecare om al muncii să-și poată urmări rezultatele propriei sale activități. Menținerea bugetului de venituri și cheltuieli sub forma unui document centralizat la nivel de unitate, ca și urmărirea realizării în același mod a indicatorilor săi, nu este de natură să asigure îndeplinirea funcțiilor sale. De aceea, **indicatorii bugetului de venituri și cheltuieli trebuie defalcați cit mai detaliat și grupați în mai multe „micro-bugete” elaborate pe domenii de activitate, pe compartimente, colective de muncă etc.**

Unii indicatori, ca de pildă **producția netă, ar fi indicat să se defalce și să se urmărească pe grupe de produse, pentru a reflecta în mod efectiv eficiența activității economice și pentru a funcționa ca pirghie de cointerese a oamenilor muncii la îndeplinirea sa**, întrucît, eficiența activității unei întreprinderi depinde în ultimă instanță de aportul de valoare nou creată pe care îl aduce fiecare din produsele cu care ea iese pe piață. În aceeași măsură trebuie apreciat și efortul fiecărui colectiv de oameni ai muncii, care trebuie să aibă posibilitatea să cunoască cit mai exact calitatea rezultatelor propriei sale activități.

Așadar, în aplicarea măsurilor de perfecționare a mecanismului economico-financiar, controlul, conceput în primul rînd ca autocontrol exercitat de colectivele de oameni ai muncii în fiecare unitate, are sarcina să contribuie într-o măsură sporită la înfăptuirea autogestiunii și autoconducerii muncitorești și la realizarea și depășirea tuturor indicatorilor prevăzuți în bugetul de venituri și cheltuieli. În realizarea acestui scop, fiecare unitate trebuie să-și creeze și să utilizeze propriul ei sistem de autocontrol prin aplicarea și adaptarea la specificul ei a prevederilor legale în speță și prin antrenarea la exercitarea lui, pe căi și prin forme specifice fiecărei activități, a întregului colectiv de oameni ai muncii.

prof. dr. C. TOPCIU

Credite

SINT DE ACORD cu punctul de vedere exprimat în nota „Decontări”, apărută la această rubrică în nr. 3, în legătură cu prevederile normelor metodologice pentru decontarea facturilor depuse la bancă spre încasare.

Este adevărat că Legea nr. 2/1979, pentru modificarea și completarea Legii finanțelor nr. 9/1972 prevede — la art. 66 — posibilitatea obținerii unor credite pentru refacerea capacității de plată, cu dobândă majorată..., că la art. 151 se prevede obligativitatea unităților socialiste de a înscrise în contractele economice forme și instrumente de decontare care să asigure încasarea într-un timp cât mai scurt, iar la art. 159 că unitățile sînt în drept să pretindă anticipat sumele necesare efectuării plăților. Se pune însă întrebarea: în cite cazuri se pot aplica efectiv prevederile de la art. 159, iar în ceea ce privește obținerea de credite pentru refacerea capacității de plată cit de „operativă” poate fi obținerea acestor credite pentru a nu afecta cu nimic pe furnizori?

Constantin MANDREA

contabil șef la I.L.P.P. „PECO”-Iași

Biogaz

IN PLANURILE de dezvoltare a numeroase cooperative agricole de producție este cuprinsă și construirea unor complexe zootehnice moderne. Avînd în vedere necesitatea reducerii consumurilor de energie, consider că în planurile respective ar trebui să figureze și construirea unor instalații de produs biogaz. Gazul rezultat din fermentarea dejecțiilor să fie utilizat ca agent termic. Practic, toate proiectele de construcție a unor complexe zootehnice ar putea să conțină și soluția unei instalații de mare capacitate pentru obținerea biogazului. Nu este de neglijat nici nămolul rezultat din fermentația dejecțiilor. Acesta constituie un excelent îngrășămint organic nepoluant pentru o legumicultură intensivă.

Vasile BOTA

C.A.P. Ieud-Maramureș

Calcul

PROBLEMA ridicată în nota intitulată „Calcul” la rubrica „Cititorii au cuvîntul” din „R.E.” nr. 3 a preocupat și pe contabilii șefi din cadrul U.J.C.M. Sibiu. Cadru juridic perfecționat și unitar stabilit prin Legea nr. 29/1978 a pus de acord modul de formare, planificare, utilizare și vărsare a beneficiilor unităților economice cu măsurile stabilite pentru perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare. Actuala reglementare a impozitului pe veniturile cooperativei meșteșugărești prin Decretul 179/962 (cu modificările ulterioare) nu mai poate fi stimulativă în condițiile noului rol al beneficiului în întreprinderea autogestivă economico-financiară și cointeresării colectivelor de oameni ai muncii din aceste unități, din momentul în care creșterea eficienței muncii se concretizează în raport invers în creșterea fondurilor proprii.

Pornind de la necesitățile actuale de dezvoltare a tuturor activităților productive în condițiile unei eficiențe sporite, se impune pe lângă măsurile de reducere substanțială a costurilor și îndeosebi a celor materiale și stabilirea unei metode

de calculare a impozitului pe venit în concordanță cu principiile noului mecanism economico-financiar.

Mircea NICOLAE

Cooperativa „Meșteșugarul”-Medias

ECOURI

Costuri

ARTICOLUL „Întărirea disciplinei de plan în domeniul costurilor de producție”, apărut în nr. 4 al Revistei Economice, a fost studiat cu multă atenție și interes de cadrele tehnice și economice din combinatul nostru. Experiența altor unități sintetizată în articolul amintit confirmă și întărește ideea că oricît de mare ar fi complexitatea producției, calculația costurilor pe unitatea de produs trebuie extinsă pînă la cel mai mic nivel. Menționăm că și în combinatul nostru există preocuparea pentru realizarea unor calculații de plan cit mai analitice, excluzînd pe cit posibil calculațiile medii și detaliind costurile pentru a asigura comparabilitate cit mai aproape de realitate între costurile planificate și efective pe cauze. Urmărirea costurilor efective față de cele planificate pe secții și produse fiind realizată pe calculator, se asigură nu numai comparabilitatea rezultatelor finale dar și urmărirea operativă a abaterilor (săptămînal) creîndu-se posibilitatea luării operative a măsurilor ce se impun pentru prevenirea depășirilor. Anul acesta ne-am propus să finalizăm acțiunea de norme a costurilor pînă la nivel de rețetă, marcă și sortotipodimensiune.

În ceea ce privește neconcordanța între efectul măsurilor tehnice și tehnologice și programul de reducere a costurilor de producție arătăm că, de regulă, eficiența măsurilor tehnice și tehnologice se exprimă în tone de metal economii, creșteri fizice de producție, reduceri de tone combustibil etc. Este de înțeles că aceste efecte nu se obțin de la sine, ci cu niște eforturi, cu cheltuieli de producție suplimentare, care, mai ales în perioada de realizare a măsurii, se apropie foarte mult ca valoare de nivelul efectului. Aceste măsuri tehnice au fost și sînt prinse de fiecare dată în programul de măsuri de reducere a costurilor, dar numai ca diferență între efect și efort.

Vă mulțumim pentru ajutorul dat în clarificarea acestor probleme și vă sugerăm a dezbate în paginile revistei dumneavoastră și alte aspecte legate de complexa activitate economică a combinatului nostru.

Corneliu VELINCOV

director general,

Centrala industrială siderurgică-Galați

Locuințe

CELE ARĂTATE în articolul „Înfăptuirea integrală a programului de construcții de locuințe”, apărut în nr. 3 al „R.E.”, stau în atenția tuturor factorilor antrenați în această importantă acțiune. Institutul nostru este permanent preocupat de tipizarea elementelor de construcții, a subsansamblelor și a obiectivelor întregi, de unificarea și reducerea tipurilor de elemente, de îmbunătățirea caracteristicilor lor în vederea realizării economiei de materiale (oțel, ciment), a economiei de energie (înglobate și în exploatare), precum și a manoperei (pe șantier și în fabrică), de mărirea pro-

ductivității muncii pentru scurtarea duratei de execuție. Astfel, institutul nostru a elaborat și elaborează proiecte tip pentru elemente prefabricate din beton armat și precomprimat de mare serie pentru construcții de locuințe și social-culturale (pe lângă cele pentru construcții industriale), dar în special proiecte pentru clădiri tipizate de locuințe avînd structuri cu grade avansate de industrializare, în funcție de necesitățile și posibilitățile tehnice legate de resurse și de întreprinderile de execuție, cum sînt: clădiri din panouri mari prefabricate din beton armat; clădiri cu structura din diafragme din beton armat monolit turnate în cofraje metalice; planșee și fațade prefabricate cu fața exterioară finisată etc.

S-au elaborat de asemenea, studii și proiecte pentru clădiri de locuit cu structura din elemente spațiale, avînd o tradiție în promovarea acestui sistem (clădirile care se realizează actualmente la Craiova au avut la bază proiecte elaborate de institutul nostru).

Petru VERNESCU

director,

Institutul de proiectare pentru construcții tipizate

Colectare

REFERITOR la materialul „Colectarea — un proces complex de înaltă responsabilitate”, publicat în nr. 7 al „R.E.”, vă comunicăm că în baza art. 56 din Decretul nr. 465/1979 privind recuperarea și valorificarea resurselor materiale refolosibile, utilizarea și circulația ambalajelor, sînt în curs de elaborare de către Comitetul de Stat pentru Prețuri împreună cu Ministerul Finanțelor, Comitetul de Stat al Planificării și cu consultarea principalelor ministere interesate, propuneri de îmbunătățire a unor reglementări ce urmează a fi transmise Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe în vederea înaintării lor la Consiliul de Miniștri. În ce privește propunerea de a se revedea prețurile de achiziție — de la unități socialiste și de la populație — la unele produse refolosibile, se va solicita ministerelor interesate să examineze posibilitatea și oportunitatea acestei operații, care, datorită implicațiilor, ar urma să fie pusă în aplicare în cadrul acțiunii de reexaminare pe ansamblu a prețurilor de producție și de livrare în vigoare.

V. PIRVU

director,

Comitetul de Stat pentru Prețuri

Confirmare

ÎN URMA notei apărute în nr. 8 al „R.E.” la rubrica „Cititorii au cuvîntul” vă informăm că am procedat prin sondaj la controale în ore și zile diferite la o serie de unități comerciale, în mod deosebit la complexul comercial vizat în articol. Intrucît cele relatate se confirmă, am organizat o acțiune generală de depistare a unităților care nu colectează sau nu predau materialele recuperabile, urmînd a se aplica sancțiuni conform Decretului nr. 465/1979.

Vă mulțumim pentru sprijinul acordat, rugîndu-vă ca și pe viitor să ne semnalati astfel de cazuri.

Gh. CULEA

Direcția generală comercială a municipiului București

Dimensiuni ale întreprinderilor model

Pentru o nouă calitate în domeniul organizării

O ABORDARE CARE INTEGREAZĂ SISTEMUL, OBIECTIVELE, RESURSELE

ACCELERAREA ritmului de evoluție a societății noastre, în special pe baza creșterii rolului cercetării științifice, a făcut ca și problemele activității de conducere — pe toate treptele ierarhiei sociale — să dobândească noi dimensiuni. Din ce în ce mai mult rezultatele, finalitatea unui sistem economico-social depind de modul de organizare și conducere a acestuia. „Este cunoscut — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la cel de-al XII-lea Congres al partidului — că oricât de justă ar fi linia politică, oricât de bune ar fi hotărârile, fără o activitate organizatorică intensă, concretă, ele rămân simple documente“.

Organizarea și conducerea științifică obligă de fapt la luarea în considerare, în permanență, atât a obiectivelor, a finalității sistemului respectiv în raport cu resursele disponibile, cu evoluția elementelor sale și a relațiilor de interdependență dintre acestea, cât și a contextului general în care evoluează sistemul. Practica a dovedit din plin că fără o specializare, o profesionalizare în acest domeniu nu se pot obține rezultate bune, decidenții nemaiputând face față paletelor problemelor organizării și conducerii, care este tot mai largă — și că, prin definiție, activitățile de organizare și conducere presupun o cercetare multidisciplinară, că știința conducerii are principii, legi, instrumente, tehnici și metode proprii.

În cele ce urmează, dînd curs invitației adresate de „Revista economică, cititorilor săi, de a participa la dezbateră „Noua calitate în domeniul organizării“, supunem atenției o singură problemă: conținutul noțiunii de organizare în raport cu cea de conducere.

LITERATURA de specialitate abordează o serie de laturi ale acestei problematice, din mai multe unghiuri de vedere (management, conducere științifică, organizare și conducere, conducere și organizare ca atribut al conducerii etc.) Sînt multe zonele în care majoritatea autorilor au puncte de vedere comune, dar sînt și numeroase puncte în care părerile sînt foarte diferite. Parcurgînd diversele definiții formulate, se constată lipsa de unitate în descrierea semantică a cadrului conceptual al organizării. Multe din aceste definiții arată cît de elastic poate să fie interpretată această noțiune și, evident, ce consecințe neașteptate pot să apară din această cauză. Unele dintre ele definesc organizarea tautologic, altele pornesc de la similitudinile cu sistemele biologice, nereprezentînd suficient specificul economico-social, iar cele mai multe își restrîng aria de referință la întreprindere sau la un subsistem al acesteia, fiind astfel lipsite de capacitatea de generalizare și neputînd conduce la o concepție unitară asupra organizării¹⁾.

Desigur, nu este cazul să insistăm asupra necesității ca noțiunea de organizare să reprezinte unul și același lucru în mintea tuturor celor care folosesc termenul sau care — pe un plan sau altul, într-o problemă sau alta, într-un fel sau altul — sînt chemați să se ocupe de organizare, să organizeze ceva. Pentru a putea da o definiție mai utilă noțiunii de organizare, ne propunem, pe de o parte, să precizăm raportul dintre organizare și conducere, iar pe de altă parte să arătăm posibilitățile de formalizare și modelare a unor aspecte ale organizării. Pentru aceasta este necesar ca, mai întîi, să elaborăm un cadru conceptual bazat pe noțiunile fundamentale de sistem și model

VOM PORNI de la o reprezentare, o definiție a sistemului, considerînd numai sistemele existente în realitate (natura și societate) în mod obiectiv — și nu sistemele teoretice conceptuale, construite de om ca modele ale celor reale sau ca instrumente de cercetare.

1) Această diversitate conceptuală este determinată și de trebuințarea foarte felurită a termenului de „organizare“ (se vorbește, de pildă, despre organizarea unei ședințe, a unui concurs, a practicii în producție, a unui șantier, a unei întreprinderi etc.), ceea ce face „dificilă descoperirea trăsăturilor și elementelor comune, necesare formulării unei definiții cu valabilitate generală“. Ion V. Fărcaș, „Organizarea și conducerea întreprinderii industriale“, Ed. Litera, București, 1978

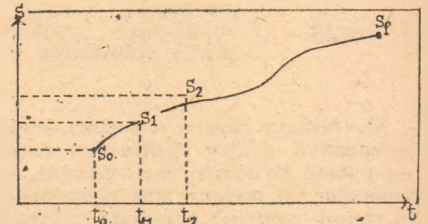
Pentru un sistem real (Σ) folosim următoarea reprezentare: a) o mulțime de elemente — E ; b) o mulțime de relații între elementele lui E (interne) — R_i ; c) o mulțime de relații între elementele lui E și elementele mediului înconjurător (externe) — R_e ; d) mulțimile E , R_i , R_e ; au un caracter dinamic, sînt variabile în timp; e) scopul, finalitatea sistemului (pentru sistemele naturale, finalitatea înseamnă concretizarea legilor naturii — prin forme specifice de manifestare asupra sistemelor — descrise în știință determinist sau statistic, iar pentru sistemele sociale scopul, finalitatea înseamnă unul sau mai multe obiective elaborate conștient de către om).

Se observă că ultima latură din reprezentarea sau definiția de mai sus a lui Σ conduce la caracterizarea, individualizarea fiecărui sistem. De modul cum descriem scopul, finalitatea sistemului și obiectivele pe care trebuie să le atingă, în anumite intervale de timp, depinde calitatea reprezentării sau a modelului dinamic care se asociază sistemului Σ . Însă, pentru a elabora modelul M asociat lui Σ , folosind reprezentarea, definiția de mai sus, trebuie rezolvate două probleme:

— determinarea (identificarea) parametrilor stării (asociate) sistemului, ca primă condiție de modelare a acestuia;

— descrierea legii de mișcare în spațiul stărilor (comportarea sa dinamică), ca a doua condiție.

Fie starea $S(p_1, p_2, \dots, p_n, t)$ avînd $n+1$ parametri asociați. Pentru a putea desena traiectoria asociată comportării dinamice a sistemului Σ vom considera spațiul stărilor ca un plan (S, t) ca și cum S ar depinde de un singur parametru t — vezi fig., unde: $S_0(p_{10}, p_{20}, \dots, p_{n0}, t_0)$, $S_1(p_{11}, p_{21}, \dots, p_{n1}, t_1)$ etc.

O ilustrare a acestui proces de modelare ne-o oferă, de pildă, mecanica newtoniană, în care starea sistemului depinde de coordonatele de poziție și de componentele vitezei; cunoscînd starea inițială a sistemului (S_0 la momentul t_0) și legea de mișcare, putem determina în orice moment $t > t_0$ starea S a sistemului.

Starea care se asociază unui sistem economic are drept parametri: obiective (indicatori și cantități de produse) și nivele de resurse:

$$S(\underbrace{i_1, i_2, \dots, p_1, p_2, \dots, r_1, r_2, \dots}_{\text{obiective}} \quad \underbrace{\quad \quad \quad}_{\text{resurse}})$$

Legea de mișcare pe care o folosim pentru trasarea traiectoriei poate fi tot mai mult modelată cu ajutorul calculatorului electronic, care permite simularea diferitelor situații de armonizare a obiectivelor cu resursele, pe baza cărora decidenții proiectează traiectoria în funcție de sarcinile de plan stabilite în concordanță cu obiectivele (punctul de țintă S_f) eșalonului superior.

IN PROBLEMELE cunoașterii, în afara determinismului clasic, s-a utilizat în unele științe (mecanica statistică, mecanica cuantică etc.) un „determinism statistic“, care constă în determinarea probabilă (în probabilitate) a stării S pe baza cunoașterii tuturor stărilor anterioare (a istoricului) și a legii de mișcare. Ambele principii sînt, în egală măsură, necesare modelării sistemelor reale, în cadrul determinismului dialectic, care realizează legătura dintre caracterul obiectiv al realității și caracterul relativ al modelelor. De asemenea, considerăm necesară, în toate procesele de cunoaștere, realizarea raportului adiacent-subiacent, care presupune cu necesitate utilizarea celor două laturi ale determinismului dialectic. Procesul cunoașterii, pătrunzînd în subiacent pentru a determina comportarea individuală a elementelor sistemului, trebuie să descrie stări și legi

de mișcare, care — în medie, statistic — asociate comportării colective sînt deja descrise la nivelul adiacent: mecanica clasică la nivel adiacent, față de mecanica cuantică la nivel subiacent; electromagnetismul — ecuațiile lui Maxwell, față de teoria electronilor — ecuațiile lui Lorentz: termodinamica bazată pe cele trei principii, față de mecanica statistică. La fel pot fi privite lucrurile la nivelul unei economii naționale, unde, bunăoară, suma valorilor create de societate într-un anumit interval de timp trebuie să fie aproximativ egală cu suma prețurilor. Dacă substituim sumei valorilor create o medie a valorilor din care provine și o înmulțim cu numărul valorilor realizate, iar sumei prețurilor — un preț mediu ponderat cu numărul produselor respective, putem observa că și într-un caz, și în altul, avem de-a face cu un adiacent determinant statistic, cu un rezultat provenit din subiacent ca o determinare statistică a acestuia, constituind în același timp o validare a ceea ce se petrece în subiacent, un model al acestuia.

IN VEDEREA completării cadrului conceptual cu noțiunile necesare pentru definirea organizării și a raportului dintre aceasta și conducere, extindem dicționarul — început mai sus pentru sisteme — privind corespondența dintre obiectele din realitate (descrisă prin **reprezentare**) și modelele asociate.

Referitor la sistemul Σ , să reprezentăm și să asociem modele corespunzătoare fenomenelor, proceselor, structurii și esenței care-l caracterizează:

Realitate	Reprezentare	Model
1. Sistem	1. Σ (a, b, c, d, e.)	1. — starea sistemului
2. Fenomen	2. comportarea lui Σ	— legea de mișcare
3. Proces	3. comportarea lui σ	2. șir de stări S_0, S_1, \dots
	3. subsistem al lui Σ	3. șir de stări $S_0, S_1, S_{2\sigma}$
4. Structură	4. mulțimea elementelor, subsistemelor și relația de ordine (ierarhia) care o caracterizează	4. model taxonomic și entropia (informația) sau energia informațională asociată ²⁾
5. Esență	5. mulțimea relațiilor dintre subsisteme	5. idem 4, și relația de echivalență și de funcție

În lumina acestei abordări, considerăm că se deschid noi perspective pentru conturarea noțiunii de organizare. Observând locul structurii și al esenței, în raport cu sistemul Σ devine clar că acestea sînt elementele de bază ce trebuie avute în vedere pentru a răspunde la întrebarea „ce este organizarea”. Deci, se poate afirma că **organizarea reprezintă „esența și structura sistemului Σ ”³⁾**. Subliniem că prin structură s-a înțeles o mulțime de elemente de o natură dată împreună cu mulțimea subsistemelor și relația de ordine de tipul „sef-subordonat” dintre acestea. Mulțimea considerată nu este haotic dispusă în timp și în spațiu; din contră, elementele sale ocupă un loc sau altul, determinat la un moment dat, în funcție de ierarhia lor și de mulțimea relațiilor dinamice dintre subsisteme care constituie **esența proprie sistemului** și care determină comportarea sa dinamică.

Conducerea are ca obiect cunoașterea și stăpînirea fenomenelor de la nivelul sistemelor și al proceselor situate la nivelul subsistemelor acestuia, ca atare determinarea traiectoriilor în spațiul stărilor (spațiu asociat atît sistemului, cît și fiecărui subsistem în parte) și asigurarea corectării abaterilor de la traiectorie în timpul desfășurării fenomenelor și proceselor.

În acest mod se poate constata că **raportul dintre organizare și conducere este un raport dialectic de tipul esență-fenomen** (cauză-efect), iar structura și esența determină comportarea sistemului în ansamblu, precum și a substanțelor sale, conducerea fiind ajutată de o bună organizare a sistemului în realizarea obiectivelor sale și în stăpînirea fenomenelor și proceselor specifice sistemului.

ACUM SE POATE ACCEPTA că, în general, organizarea presupune asigurarea „disponerii în timp și spațiu a unei mulțimi de elemente după anumite reguli”. Această situație este confirmată pentru sistemele naturale, relațiile, regulile menționate fiind determinate de legile naturii. Așa, bunăoară, de ce cristalele de cuarț s-au așezat în timp și spațiu astfel încît noi să constatăm cuarțul ca atare? De ce materia din care noi înșine sîntem constituiți s-a dispus în timp și spațiu astfel încît să rezultăm noi, oamenii? Pentru că între elementele constitutive ale acestor sisteme s-au statornicit relații

în timp și spațiu, astfel încît acestea au format diverși „întregi” structurați (care se manifestă funcțional ca un întreg). Astfel, cînd între aceste elemente sau grupuri de elemente au loc relații care se datoresc naturii elementelor și interacțiunii dintre informație și aceste elemente și a acestora cu mediul înconjurător și funcționează în cadrul unui „tot”, al unui „întreg”, putem spune că avem de-a face cu o organizare în cadrul unui sistem din natură sau societate. Dacă însă felului de dispunere în timp și spațiu a mulțimii de elemente considerate i se atașează de către om și un scop, un obiectiv, înseamnă că se face simțită prezența omului, a conștiinței sale în acțiunea de organizare, în constituirea sistemului social-economic.

Cînd este vorba de sisteme care într-un fel sau altul implică omul, oricărui din sisteme i se atașează, de către acesta, unul sau mai multe obiective. Atașarea acestor obiective are în vedere atît natura elementelor sistemului, a relațiilor ce trebuie statornicite între ele, cît și resursele pe care le are la dispoziție, cu care trebuie să atingă obiectivele propuse, în contextul interacțiunii cu mediul înconjurător.

Aceasta înseamnă că noțiunea generală de organizare trebuie în mod necesar, întregită a aspecte care privesc atît finalitatea sistemului, cît și descrierea resurselor sale.

CONSIDERĂM, pentru sistemele social-economice, că organizarea presupune o activitate umană menită să asigure disponerea în timp și spațiu, după anumite reguli, norme principii, a tuturor elementelor sistemului (resurse umane, materiale, financiare, energetice etc.) în vederea atingerii unui scop (unul sau mai multe obiective prestabilite), în contextul interacțiunii cu mediul înconjurător.

Odată ajuși în acest stadiu, se pun întrebările următoare: Cine stabilește obiectivele? Cine evaluează și alocă resursele pentru atingerea acestor obiective? Cine elaborează regulile de dispunere în timp și spațiu a mulțimii de elemente implicată în atingerea obiectivelor cu resursele date? Cum se execută întreaga acțiune astfel încît, în condițiile resurselor disponibile, să se atingă obiectivele stabilite? Cine controlează modul în care se îndeplinesc acțiunile stabilite? În cazul în care se constată abateri față de cele statornicite, cine și cum realizează reglajul, adică realizarea celor hotărîte?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, să ne amintim că între organizare și conducere există un raport dialectic, o interdependență de tipul esență-fenomen, în cadrul căreia conducerea trebuie să ia decizii privind rezolvarea tuturor problemelor de mai sus, dar ținînd seamă de importanța unei bune organizări, care să favorizeze activitatea de conducere. Mai mult, în cazul sistemelor social-economice — care presupun, prin definiție, acțiunea conștientă a omului — putem afirma că organizarea, ca esență a conducerii, se află deci într-o puternică relație de interdependență cu activitățile de conducere.

PRIN URMARE, pentru a evidenția legătura dialectică dintre organizare și conducere, se impune, pe lîngă o analiză distinctă a fiecărei noțiuni în parte, și abordarea organizării în raport cu celelalte atribute ale conducerii. Să considerăm un sistem social sau economic ca fiind organizat și asupra lui exercitîndu-se celelalte atribute ale conducerii (comandă, control, reglare). Desigur că exercitarea atributelor conducerii asupra sistemului considerat este în strînsă corelație cu modul de organizare a acestui sistem. Pe de altă parte, trebuie sesizat că, odată cu modificarea sensului și intensității de acțiune a atributelor conducerii, au loc modificări în organizarea sistemului respectiv. Odată realizate noile modificări — adică odată cu realizarea reorganizării — evident, sistemul funcționează în condiții noi. Felul în care funcționează acum sistemul confirmă sau infirmă justetea modificărilor impuse. În cazul în care reorganizarea corespunde tendințelor firești de dezvoltare ale sistemului în ansamblul său, acesta, prin întreaga sa funcționalitate, susține atributele conducerii, creează cadrul necesar perfecționării și evoluției acestora. Dacă, însă reorganizarea contravine armoniei sistemului, atunci reacția acestuia influențează negativ atributele conducerii.

Iată deci că pe de o parte, organizarea exercită continuu influență asupra conducerii și, pe de altă parte, suportă influențe de la aceasta, de asemenea, în mod continuu. Din această cauză, abordarea problemelor organizării și conducerii nu se poate realiza științific decît cu respectarea condiției de simultaneitate și ținînd seamă de raportul lor dialectic.

Dat fiind faptul că în elaborarea definiției de mai sus privind organizarea s-a pornit de la problemele fundamentale ale teoriei sistemelor, devine posibil ca ea să fie asociată oricărui sistem social-economic, indiferent de dimensiunile și importanța acestuia.

**Paul CONSTANTINESCU
Gh. NISTORESCU**

²⁾ Vezi și: St. Birlea, Inițiere în cibernetică sistemelor industriale. Ed. tehnică, București, 1975; E. Niculescu-Mizil, Funcția cantitativă de informație în stabilitatea unui sistem social, Ed. Academiei R.S.R., București, 1979.

³⁾ M. Drăgănescu, Profunzimea lumii materiale, Ed. politică, București, 1979.

V.I. LENIN – 110 ani de la naștere

Forța de atracție a operei leniniste — spiritul revoluționar, creator

LA 22 APRILIE se împlinesc 110 ani de la nașterea marelui teoretician și strateg revoluționar, Vladimir Ilici Lenin. De numele lui se leagă înfăptuiri social-politice de istorică însemnătate ca întemeierea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, lichidarea regimului țarist, victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, edificarea primului stat din lume al muncitorilor și țăranilor. În conștiința contemporană V. I. Lenin s-a impus, totodată, ca personalitate de excepție, prin creațiile sale științifice, de o imensă valoare, în domeniul teoriei economice marxiste, al îmbogățirii filozofiei materialist-dialectice și istorice și al elaborării unei noi teorii a revoluției socialiste.

Numele lui V.I. Lenin a fost cunoscut, iar scrierile sale au fost răspândite printre socialiștii români, încă la începutul secolului nostru. În marile înclăștări de clasă din timpul revoluției din Octombrie, revoluționarii români au luptat cu arma în mână pentru apărarea cauzei drepte a proletariatului rus. Aceste luminoase tradiții de luptă revoluționară au fost amplu dezvoltate și ridicate pe o nouă treaptă, în anii grei ai războiului antiimperialist și, ulterior, în anii victorioasei revoluții și construcții socialiste în țara noastră.

Întreaga sa viață și personalitate constituie un exemplu elocvent de slujire devotată a intereselor și aspirațiilor celor mai profunde ale clasei muncitoare, ale oamenilor muncii, o pildă vie de luptă consecventă împotriva oricăror forme de asuprire socială și națională, de gândire cutezătoare pusă în slujba transformării revoluționare a societății. V.I. Lenin a dezvoltat într-un spirit creator tezaurul de gândire a lui Marx și Engels, îmbogățind materialismul dialectic și istoric, socialismul științific, întreaga teorie a revoluției și construcției sociale, în concordanță cu cerințele istorice ale etapei în care a trăit. El a văzut în concepția teoretică marxistă o călăuză vie în lupta revoluționară.

Forța exemplară de atracție a operei leniniste rezidă în funciara sa adversitate față de dogme și tipare, în promovarea consecventă a spiritului creator în cunoașterea și transformarea realității. Relevind această trăsătură dominantă a gândirii și practicii leniniste, conducătorul partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia: „Adversar al oricărei rigidități în gândire, Lenin a văzut în marxism nu o colecție de dogme, de teze intangibile și etern valabile, ci o călăuză vie în acțiune, o concepție și o metodă dialectică revoluționară care se îmbogățesc continuu în confruntarea permanentă cu practica socială, prin generalizarea a tot ce este nou în dezvoltarea societății și în cunoașterea umană”.

O astfel de înțelegere de către V.I. Lenin a raportului dintre teorie și practică, evidențiază pregnant expresia reală și semnificația consecvent revoluționară a spiritului creator al leninismului. În perspectiva istoriei aceasta reprezintă, neîndoiește, cea mai prețioasă moștenire pe care V.I. Lenin a transmis-o posterității.

În lume au avut loc transformări profunde a căror dominantă o constituie lupta revoluționară pentru eliberarea omului și popoarelor de asuprire socială și națională, pentru dreptul de a fi stăpâni pe propria lor soartă, pentru progres economic și social. În epoca contemporană partidele comuniste și muncitorești își desfășoară activitatea în condiții istorice, sociale și economice diferite de la o țară la alta, fiind confruntate cu numeroase probleme specifice, ceea ce a impus, în mod obiectiv, ca fiecare partid să-și elaboreze în mod independent de sine stătător linia politică internă și externă, să găsească soluții concrete și modalități adecvate luptei revoluționare de

construire a noii orînduiri și asigurare a progresului economico-social.

Partidul Comunist Român valorifică plenar o atare moștenire, aplicînd creator, la condițiile actuale, proprii țării noastre, spiritul ideologiei revoluționare ctitorite și reprezentate cu strălucire de K. Marx, F. Engels și V.I. Lenin. Un rol hotărîtor l-a avut și îl are, în această privință, secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia îi revine meritul istoric de a fi deschis cîmp larg de dezvoltare gândirii creatoare, de a fi stimulat abordări novatoare ale problemelor izvorîte din practica socială și de a fi urmărit rezolvarea lor prin adoptarea de soluții menite să asigure neîntrerupt progresul social și economic.

Documentele adoptate la Congresele IX, X, XI și XII, la Conferințele naționale ca și alte documente importante de partid, îndeosebi Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism reprezintă expresia marxism-leninismului creator în România. În cuprinsul acestor documente își găsește o vie oglindire gândirea revoluționară profundă, de un realism lucid ilustrînd capacitatea de a scruta fenomenele noi din viața social-economică, de a îmbogăți tezaurul teoriei revoluționare cu idei, teze și concepte novatoare, originale; în același timp ele reflectă capacitatea partidului nostru de a integra aceste idei, teze și concepte în perspectiva unei strategii și tactici unitare, adînc ancorate în realitățile actuale și de viitor ale României socialiste.

Străină atît dogmatismului, cît și voluntarismului, gândirea partidului nostru oferă un exemplu elocvent de cunoaștere și folosire a legilor obiective de dezvoltare a societății și de fundamentare profund științifică a politicii de construire a socialismului în patria noastră. Ideile leniniste referitoare la domeniul relațiilor naționale dobîndesc în zilele noastre o deosebită actualitate: „Pentru a face să dispară neîncrederea maselor muncitoare din țările asuprite față de proletariatul din statele care le-au asuprit, e necesară desființarea oricăror privilegii ale oricărui grup național, egalitatea deplină în drepturi a națiunilor și recunoașterea dreptului la despărțire și la formarea de state independente pentru colonii și națiunile lipsite de egalitate în drepturi“.*) Întemeindu-se pe principiile revoluționare ale dreptului fiecărui popor la autodeterminare, pe viziunea științifică asupra dialecticii generalului și particularului în construcția socialistă, partidul nostru fundamentează dreptul inalienabil al fiecărui partid al clasei muncitoare de a aplica creator legitățile generale ale dezvoltării sociale la condițiile concrete și la specificul social-istoric al fiecărei țări.

Succesele obținute în uriașul efort desfășurat pentru traducerea în viață a istoricelor hotărîri ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, marile victorii repurtate în edificarea noii societăți au pus în evidență capacitatea de a aplica în mod creator legitățile generale la particularitățile țării noastre, experiența partidului nostru de a rezolva problemele complexe ale construcției socialiste. Vasta experiență revoluționară, înaltele sale calități de militant comunist, adîncă cunoaștere a realităților lumii contemporane i-au conferit secretarului general al partidului nostru, tovarășului Nicolae Ceaușescu, un rol proeminent în dezvoltarea și îmbogățirea teoriei și practicii construcției socialiste, în promovarea cauzei socialismului, libertății naționale, păcii și colaborării între popoare. Realizările remarcabile dobîndite în construcția societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul României, prestigiul și recunoașterea internațională de care se bucură politica de pace și înțelegere între popoare pe care o desfășoară țara noastră constituie omagiul revoluționar pe care comuniștii români, întregul nostru popor îl aduc memoriei lui V.I. Lenin cu prilejul aniversării zilei sale de naștere.

dr. Gheorghe DOBRE

*) V. I. Lenin. Opere complete, vol. 38, pag. 427. Ed. politică, Buc. 1966.

NOUA CALITATE ÎN ACTIVITATEA ECONOMICO-SOCIALĂ ȘI ECONOMISIREA

DIRECTIVELE Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990, ansamblu strategic de mare amploare și însemnătate pentru evoluția țării noastre spre comunism pun în fața întregului nostru popor sarcini de o complexitate deosebită. Este vorba de ridicarea productivității muncii, a eficienței tuturor activităților sociale în așa fel încît acestea să devină efectiv sursa bogată a creșterii venitului național, a nivelului de trai material și spiritual. Mai mult însă decît o continuă și ritmică adăugare cantitativă la suma bunurilor create de inteligența și munca întregului popor, documentele Congresului al XII-lea ridică la rang de principiu director imperativul saltului calitativ în activitățile economico-sociale din toate domeniile.

Pusă pentru prima dată de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în preajma Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1977 — ca un moment de răscruce în primul cincinal al afirmării revoluției tehnico-științifice în țara noastră — cerința noii calități a muncii devine fundamentală în cincinalul 1981—1985. Ca îmbunătățire a tuturor rezultatelor muncii, noua calitate este determinată direct de creșterea responsabilității maselor largi. Ea nu vizează, deci, numai componente „tehnice” ci, în primul rînd, umane, transformarea calitativă fiind urmărită **concomitent în toate domeniile de activitate**. Tocmai pe această bază, odată cu dezvoltarea accelerată a forțelor de producție, a industrializării și introducerii revoluției tehnico-științifice se va putea depăși nivelul de țară în curs de dezvoltare, realizîndu-se o competitivitate economică crescută și un nivel de trai superior.

Noua calitate implică și **regîndirea** unor concepte economice și social-politice, operaționalizarea lor, adecvarea lor la nou; ea presupune perfecționări în planificare, noi dimensiuni ale coeficienților economici, restructurări în sistemul organizatoric al economiei și, mai larg, aprofundarea sistemului democratic, tocmai pentru realizări superioare în productivitatea și eficiența muncii, a tuturor activităților, atît pe termen scurt cît și, mai ales, mediu și lung în vederea unei **ritmicități nestinjenite a salturilor calitative**.

În acest context, articolul de față se ocupă tocmai de un aspect nou ce credem că intervine în strategia noii calități și care are un rol decisiv în ridicarea nivelului activității economice: **economisirea**. Într-o abordare teoretică, materialist-dialectică, economisirea ar putea fi definită ca acea acțiune umană, subiacentă oricărei acțiuni sociale, prin care ansamblul resurselor acțiunii sociale respective este astfel investigat, organizat, prelucrat și folosit încît în urma acțiunilor complexe asupra lor să rezulte atît produse materiale sau spirituale a căror cantitate și calitate să permită reluarea acțiunii sociale, a producției la un nivel cantitativ și calitativ lărgit (mai înalt) cît și o eliberare cît mai mare a oamenilor din servitutea muncii fizice, în general din procesul de producție nemijlocit, mărirea timpului lor liber și transformarea lor în personalități creatoare, la nivel de masă. Aceste consecințe ale economisirii reprezintă în același timp criteriile ei luate însă numai împreună. Este evident că dacă resursele sînt gospodărite și prelucrate astfel încît rezultatul muncii să permită o reproducție economică lărgită capabilă să încorporeze în sine „în mers” datele noi ale științei etc., atunci producția este economică, îndeplinește un criteriu de economicitate. Dar acest criteriu nu este suficient. Economisirea înseamnă utilizarea socială a resurselor (naturale și artificiale, materiale și spirituale) în așa fel încît să transfere forță de muncă din ce în ce mai numeroasă din procesul de producție nemijlocit, asigurînd satisfacerea cît mai deplină a condițiilor pentru manifestarea creatoare a acesteia. Un sistem economic este economic în condițiile în care asigură valorificarea superioară a resurselor, printr-un grad înalt de prelucrare cît mai mediat-complexă, degajează activitatea creatoare a omului, care astfel, nu mai este strict determinat de nevoile sale fundamentale de supraviețuire, ducînd la acel „imperiu al libertății” de care vorbea Engels.

Acest din urmă aspect atrage atenția asupra faptului că, în ultimă instanță, criteriul activității economice economicoase se găsește firesc, în **sensorile sistemului social** ca atare. Tocmai din această cauză, economicitatea devine o particularitate esențială nu a uneia sau altei activități ci a întregului sistem

economic prin intermediul căruia omul intră în „schimbul de materie și energie cu natura” (K. Marx), și deci, a unui anumit sistem economico-social. Pentru că, după cum se știe, schimbul de materie și energie dintre om și natură se realizează în cadrul unor relații sociale bine definite care favorizează sau frînează acest schimb. Într-o înțelegere dialectică consecventă, discutarea economicității depășește deci nivelul acțiunii economice hic et nunc, chiar al sistemului economic, chiar al relațiilor economice internaționale; pe toate acestea le integrează organic într-o concepție largă, unitară, de perspectivă asupra sistemului social, într-o **concepție revoluționară asupra viitorului și asupra sensurilor evoluției omenirii**. Nu este întîmplător faptul că accentul dramatic al lumii contemporane asupra restructurării și democratizării relațiilor internaționale, asupra noii ordini economice și politice mondiale a pornit tocmai de la imperativul surmontării, la diferitele niveluri naționale, a problemelor legate de depășirea nivelului economiilor subdezvoltate sau în curs de dezvoltare, cu o slabă productivitate a muncii, cu o insuficientă și neeconomică folosire a resurselor etc.

Economicitatea este o particularitate a relațiilor sociale și nu o proprietate a lucrurilor. Un obiect poate căpăta atributul de economic numai prin folosirea sa de către om în cadrul unui **sistem** de folosire economică. Aceasta înseamnă că obiectul respectiv și omul nu sînt legați printr-o unică linie directă ci această legătură face parte dintr-o rețea complexă de conexiuni inverse combinate în care economicitatea unei legături e în funcție nu numai de economicitatea altei sau altor legături ci de cea a întregului **sistem**. Mai mult, economicitatea unei legături (a unui aspect al producției etc.), nu are decît un caracter relativ dacă nu este legată de un sistem economic global.

Datorită puterii politice și economice colective, unitare, a oamenilor muncii socialismul este potențial tocmai un astfel de sistem, permite gospodărirea colectivă rațională a întregii avuții a societății atît materiale cît și creativității forței de muncă.

În cadrul societății socialiste cerințele de economicitate nu constituie doar răspunsul la criza de materii prime și energie ci, fără îndoială, reflectă o maturizare teoretică și practică a modului de concepere a economiei, a construirii socialismului.

Principial, socialismul, prin sistemul său de relații structurale, prin noile concepții pe care le promovează este o societate care limitează risipa și în care organizarea rațională, științifică introduce criteriile economicității în întreaga viață economică-socială. Desigur că acest proces dificil, care se înfăptuiește odată cu dezvoltarea și maturizarea tuturor forțelor socialismului, nu este nici automat, nici liniar, lipsit de contradicții. Iar problemele care se pun astăzi în țara noastră, care construiește societatea socialistă multilateral dezvoltată, în contextul imperativului depășirii rapide a nivelului de țară în curs de dezvoltare și a ajungerii din urmă a țărilor cu dezvoltare economică medie și apoi a celor economică dezvoltate, reliefează încă o dată, cu pregnanță, cerința abordării consecvent-revoluționare unitate a tuturor aspectelor sociale ale orînduirii pe care o făurim. Din ansamblul documentelor de partid se pot discerne și precizările cu privire la realizarea economicității activităților economico-sociale în noul context al cincinalului 1981—1985. Astfel, ritmul înalt de creștere a industriei, de 9—10 la sută, este conceput în condițiile restructurării dezvoltării industriale. „**Se va pune un accent mai mare pe ramurile industriale cu un consum de combustibil și energie mai redus, iar industria prelucrătoare va asigura o valorificare superioară mai înaltă a materiilor prime și materialelor de care dispunem... Se va renunța la unele capacități de producție existente din categoria celor mari consumatoare de petrol și energie sau se vor reduce la strictul necesar**”¹). Acest aspect implică o redimensionare atît a spațiilor tehnologice, a mașinilor și utilajelor cît și a produselor finite, o creștere a calității produselor, a performanțelor lor tehnice. „**Trebuie să se asigure perfecționarea standardelor în pas cu noile tendințe ale progresului tehnic, dotarea unităților cu echipamente de măsură și testare, întărirea controlului tehnic pe toate fazele procesului de producție**”²).

În al doilea rînd accentul pus pe aplicarea rezultatelor revoluției tehnico-științifice, sporirea posibilităților materiale, inclusiv financiare, necesare acesteia sînt în funcție directă de

recuperarea și refolosirea materialelor, de economisirea lor, astfel încât acestea vor reprezenta, în opțiunea partidului nostru, mai mult decât ne va da întreaga industrie minieră și va depăși cu mult importul de materii prime și materiale.

În sfârșit, eliminarea risipei este o acțiune care trebuie desfășurată pe întreg procesul de producție, presupunând ca o latură deosebit de importantă recondiționarea subsansamblelor și utilajelor, prelungirea duratei de funcționare a tuturor fondurilor fixe, în așa fel încât să poată fi folosite la maximum.

E cunoscut faptul că, încă înaintea apariției crizei de energie și materii prime documentele Partidului Comunist Român, cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, au prevăzut direcții de acțiune în economie și întreaga viață socială menite să înlăture risipa resurselor umane și materiale, să introducă o reală economicitate, criterii științifice în toate domeniile de activitate. În acest context, după Congresul al IX-lea, a fost creată pe plan teoretic, dar și pe plan practic, o strategie unitară a **valorificării superioare a resurselor materiale** în ceea ce privește gospodărirea și prelucrarea industrială avansată a acestora pe baza soluțiilor tehnice înaintate și a muncii complexe, dezvoltarea industriilor înlocuitorilor sintetici, reducerea consumurilor specifice, reproiectarea produselor, valorificarea subproduselor, a materiilor prime secundare, deșeurilor etc.

În acest context, răspunsul la deșideratul economisirii este indisolubil legat de rolul crescând al științei, chemată să contureze soluții de rezolvare pentru sarcinile trasate de partid. Astfel, după cum se știe, documentele de partid prevăd că până în 1990 să eliminăm dependența țării noastre de fluctuațiile conjuncturale ale resurselor de materie primă și energie de pe plan mondial. Desigur că pentru realizarea acestui deșiderat cercetarea științifică acționează pe multiple planuri: identificarea și punerea în valoare a noi resurse de materii prime și energie, găsirea procedeele tehnologice care să permită folosirea lor intensivă dar și extensivă, economisirea, recuperarea și reciclarea tuturor materiilor prime și materialelor ce rezultă atât din procesul de producție cât și din cel de consum. În acest sens, cercetarea științifică va trebui să rezolve marea problemă a hiatusurilor între diferitele verigi ale producției și consumului — care sînt, credem, principala cauză a pierderilor și risipei. Ori aceasta este o sarcină prioritară atât a cercetării aplicative cât și a celei fundamentale, de perspectivă. Aceasta din urmă va putea depăși printr-o viziune unitară stilul soluțiilor fragmentate, sectoriale — care pot duce la risipă în sectoarele vecine și să ofere soluții unitare de economisire ciclică, permanentă a materiilor prime, materialelor, energiei. În sfârșit, cercetarea trebuie să evidențieze legătura indisolubilă dintre procedeele tehnologice economice, organizarea științifică a muncii și adîncirea procesului de autoconducere muncitorească, creșterea responsabilității colectivelor de oameni ai muncii față de toate circumstanțele vieții lor, legătură care este singura armă eficientă împotriva limitelor obiective sectoriale temporare de introducere accelerată a progresului științifico-tehnic.

Pentru întreaga lume, deci și pentru țara noastră, economisirea devine răspunsul — încă nesoluționat în întregime — la problema globală a crizei de materii prime și energie, a crizei creșterii economice, deci, în ultimă instanță, a progresului. Din ce în ce mai acut se pune problema — cu implicații directe atât în sfera opțiunilor naționale cât și în cea a relațiilor internaționale — a trecerii la un nou model de producție și consum, cu noi mijloace operaționale, dar și cu o nouă conștiință a producției și consumului. Socialismul neagă principial manifestările de risipă, fiind o societate bazată pe un nou tip de relații de producție, dar tocmai noutatea ca și mijloacele slabe au făcut ca un timp, și în socialism să se repete unele din „istoricele greșeli” ale modelului capitalismului în privința consumului de materii prime și energie, cu implicații și asupra ecologiei.

În țara noastră, încă de la Congresul al IX-lea al P.C.R., dar mai ales de la Congresul al XI-lea și elaborarea Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, strategia de construire a socialismului a înglobat nu numai aspectul depășirii greșelilor în domeniul ecologiei, materiilor prime etc., ci, mai ales aspectul demonstrării în fapt a superiorității istorice a socialismului în întreaga viață eco-

nomico-socială, a construirii sale multilaterale. În acest sens, prevederile de o deosebită importanță ale Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, bazate puternic pe știință, sînt menite tocmai să direcționeze și să impulsioneze trecerea accelerată la o nouă calitate a tuturor activităților, înfăptuirea principiilor și deșideratelor inerente socialismului multilateral dezvoltat și comunismului.

Desigur însă că, impactul științei în rezolvarea problemei materiilor prime și energiei, concret a economisirii, nu se rezumă la găsirea procedeele tehnologice de eliminare a risipei. Știința va trebui, cum spuneam mai sus, să ajute la conturarea unei noi conștiințe, a unei noi psihologii a oamenilor muncii, atât în producție cât și în consum, față de „utilizare” în general, față de schimbul lor de materii și energie cu natura.

Din acest punct de vedere știința va trebui să contribuie la fundamentarea rațională a atitudinilor psihologice legate de economia permanentă. „Economia tranziției” către care s-a îndreptat vertiginos societatea capitalistă „de consum”, euforică irațională a folosirii lucrurilor inutile, a degradării, a perisabilității, a non-valorii lucrurilor create de oameni sînt astăzi, infirmate tot mai puternic de ansamblul problemelor globale ale omenirii, de interdependența acestora (dezarmare—dezvoltare—noua ordine economică și politică internațională, materii prime—economie etc.). Infirmitatea modelului capitalist al societății de consum, atât prin contradicțiile interne din ce în ce mai accentuate din țările capitaliste cât și prin acutizarea problemelor globale, implică și ideea depășirii mentalităților legate de el. În societatea noastră socialistă, ca un corolar al viziunii științifice despre raportul dintre progresul tehnico-științific, noile necesități, crearea și utilizarea unor bunuri din ce în ce mai perfecționate, este tocmai viziunea filozofică raționalistă și umanistă despre pierderea incompensabilă, prin risipă, a creației maselor de oameni ai muncii. Tocmai de aceea, în documentele noastre de partid sînt prevăzute direcții concrete de investigare și determinare științifică a nevoilor, de corelare a aspirațiilor individuale cu nevoile generale spre progres ale societății, de educare multilaterală a oamenilor muncii.

Se impune deci aprecierea după care mobilizarea oamenilor muncii spre acțiuni economico-sociale care să nege risipa în toate domeniile urmează unui proces de conștientizare, de explicare complexă a fenomenului. **În primul rînd, trebuie să se clarifice faptul că deși problema globală a materiilor prime și energiei a explodat abia în zilele noastre, economisirea nu este doar o soluție temporară, de conjunctură, ci trebuie să devină o atitudine permanentă** în toate activitățile economico-sociale. Aceasta pentru că, chiar dacă actuala criză se va rezolva într-o anumită perioadă de timp, permanența atitudinii economico-sociale derivă din înțelegerea caracterului ireparabil al pierderilor care au loc prin risipă, ceea ce înseamnă o anihilare a muncii umane și o diminuare a posibilităților manifestării creatoare a oamenilor muncii.

În sfârșit, este de maximă importanță înțelegerea faptului că atitudinea economico-socială este profund patriotică, duce în mod direct la accelerarea mersului ascendent al țării noastre, iar în acest sens, comportamentul economic are și rezonanțe internaționale, contribuind la rezolvarea marilor probleme mondiale care ne stau azi în față. În această ordine de idei se impune sublinierea tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care aspectul patriotic al economisirii are un puternic sens prospectiv: „**Nici generațiile noastre, nici alte generații nu vor putea să consume oricît, în neștire. Însesi limitele planetei noastre vor determina oamenii să se gîndească la acest lucru**”¹⁾.

O atitudine rațională, economico-socială față de ansamblul resurselor societății este deci o cheazăie pentru dezvoltarea armonioasă a generațiilor viitoare, pentru însăși supraviețuirea speciei umane. „**Trebuie să fim conștienți de faptul că istoria va reține, iar generația noastră va fi judecată nu atât după cît s-a consumat la un moment dat în societate, ci mai ales după ce s-a făcut pentru a asigura progresul rapid și multilateral al României, pentru a asigura un viitor fericit, comunist, națiunii noastre**”²⁾. În această optică, știința, științele sociale în special sînt chemate să contribuie la integrarea în conștiința socialistă a atitudinii economico-sociale în orice proces și față de orice rezultat al muncii umane. Atitudinea responsabilă, economico-socială, poate fi considerată o latură esențială a conturării noii calități a muncii și vieții. Și în acest sens, prevederile cincinalului viitor ca și cele de perspectivă deschid cîmp nelimitat concretizării noii calități în toate activitățile într-o nouă calitate a civilizației, într-un nou profil al omului.

Se poate spune deci, că, în concepția partidului nostru economisirea presupune o viziune sistemică și prospectivă în constru-

dr. ANA BAZAC

(Continuare în pag. 21)

¹⁾ Nicolae Ceaușescu — Cuvîntare la Plenara Comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României, 4—5 iulie 1970, București, Ed. politică, 1970, p. 7.

²⁾ Nicolae Ceaușescu — Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile viitoare ale partidului, București, Ed. politică 1970.

³⁾ Nicolae Ceaușescu — România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 14, București, Ed. politică, 1977, p. 742.

⁴⁾ Nicolae Ceaușescu — op. cit., vol. 14, Buc., Ed. politică, 1976, p. 596.

„ANTIECONOMISMUL” atît de ambiguu și de nedefinit al „noii drepte” este legat, totodată, de respingerea ideii egalității sociale ca și de promovarea inegalității și elitismului sub masca susținerii „dreptului la diferență”, folosind într-un mod denaturat datele biologiei contemporane, ale geneticii îndeosebi. În viziunea „noii drepte” — ca și a reprezentanților „noii filozofii” — ideea egalizării sociale este socotită, pasămite, de esență totalitară, generînd, cică, uniformizarea oamenilor. În acest cadru Alain de Benoist consideră că spiritul egalitar și cel economic merg mină în mină pentru că, spune el, „orice materialism este egalitar”¹⁾. Pe baza acestor raționamente A. de B. desprinde concluzia că „marxismul” (socialismul n.n.) și „burghezismul” sînt forme ale aceluiași materialism egalitarist, masificator, deosebiriile dintre aceste sisteme nemaifiind demne de luat în considerație. Iată deci precizat un obiectiv de clasă pe fondul unor considerații cețoase, confuze, ambigue.

Să vedem, mai pe larg, de unde provine în fond „antieconomismul” reprezentanților „noii drepte”? Vine el oare din încercarea de a evita reducționismul, așa cum atît de des aceștia o declară? Nicidecum. El provine din promovarea unui nou reducționism, a unui reducționism rafinat, idealist, de ordin cultural care combătînd „economismul” nu mai ia în considerare rolul economiei și al legilor

SENSUL PROCAPITALIST AL „ANTIECONOMISMULUI”

„NOII DREPTE” (II)

ei în explicarea dezvoltării societății și a omului, a proceselor lumii contemporane. Omul este definit de reprezentanții „noii drepte” ca ființă culturală, dar în așa fel încît totul este socotit fapt cultural în societate. Cultura, arată A. de B., „este natura pe care omul, între alte naturi posibile, și-a dat-o și prin care el s-a constituit ca om”²⁾. Interpretîndu-se în acest mod sensul termenului de cultură — cu toate că în alte contexte Alain de Benoist îl definește într-un sens mult mai restrictiv — cultura nu mai apare ca un produs social, istoric, ci ea se integrează condiției ontologice a omului. O asemenea relație este rezultatul preluării întocmai a viziunii spengleriene, într-o anumită măsură biologică, despre cultură și

despre istorie. Cultura, acoperind întreaga activitate umană, nu mai putem face distincție (sic!) între acte propriu-zis culturale și nonculturale, extra și anticulturale. Între altele se estompează astfel faptul că munca în genere și diversele munci concrete nu sînt în întregime și în orice condiții acte de cultură; există muncă și muncă, muncă însoțită de actul creației și muncă alienată, abrutizantă, făcută din constrîngere exterioară. În același timp, într-o anumite direcție și în această etapă de dezvoltare a societății umane, munca ține în primul rînd de activitatea practică, materială, nemijlocită; a o defini pur și simplu ca fapt de cultură înseamnă a nu mai ține seama de specificul ei.

Această lărgire, în diferite contexte, a sensului conceptului de cultură, integrat tale-qualitate în însăși natura omului și acoperind toate activitățile sale, îi servește lui Alain de Benoist pentru a trece cu vederea dimensiunea omului de ființă practică în primul rînd și latura materială a societății care pentru a exista și a se dezvolta, inclusiv pe plan cultural, trebuie mai întîi să producă și să asigure progresul economic și social. Această absolutizare a factorului cultural constituie modalitatea prin care se încearcă să se găsească un nou sens, un nou criteriu de orientare într-o societate care nu se mai poate legitima prin sine, prin ceea ce ea este și întreprinde în plan practic.

FIȘE

VLADIMIR
TREBICI

Demografia

Editura științifică și enciclopedică

● Apariția de aleasă tinută științifică a volumului „Demografia” — autor Vladimir Trebici —, la EDITURA ȘTIINȚIFICĂ și ENCICLOPEDICĂ se înscrie ca o contribuție însemnată în seria lucrărilor originale consacrate studiului populației. Cartea abordează, în manieră sintetică, problemele de bază ale demografiei. Este, astfel, analizat aparatul metodologic general

utilizat în studiul populației — sistemul informațional al demografiei, metodele de investigație demografică etc. — deopotrivă cu mijloacele specifice de cercetare a unor fenomene și procese demografice: mortalitate, nupțialitate, divorțialitate, fertilitate. Relevînd implicațiile profunde și de amploare deschiderea în timp pe care structura unei populații, tendințele sale evolutive le au asupra dezvoltării de ansamblu a societății, autorul consacră un capitol de carte analizei populației în lumina caracteristicilor sale social-economice — nivel de instruire, distribuția pe medii rural și urban, populație activă și inactivă etc.

Analiza ce se întreprinde în volum nu este cantonată exclusiv în plan conceptual abstract; autorul urmărește, în aceeași măsură, să surprindă evoluții și schimbări structurale ce caracterizează populația atît la nivel mondial cît și național. În această viziune, capitolul final al lucrării este consacrat populației României, evoluțiilor sale specifice privite la scară istorică, deopotrivă cu transformările realizate și prevăzute a se realiza ca urmare a politicilor demo-

grafice promovate de partidul și statul nostru.

Dezvoltare teritorială

● Prin natura sa complexă, ca suport și cadru de desfășurare a oricărei activități, teritoriul constituie un element hotărîtor în procesul dezvoltării economico-sociale, în eficiența cu care sînt alocate resursele, opinează Pavel Hoffmann în articolul „Priestorove h'adiska efektivnosti spolocenskeho reprodukneho procesu” (Aspecte teritoriale ale eficienței procesului de reproducție socială) publicat în numărul 1/1980 al revistei cehoslovace EKONOMICKY CASOPIS. Cu toate acestea, arată P.M., factorul teritoriu nu este apreciat, în planificarea și conducerea proceselor economico-sociale, pe măsura importanței sale. Se afirmă frecvent, apreciază P.H., un mod de a gândi care operează o distincție artificială între „eficiența globală” considerată la nivel macroeconomic și exprimată prin concepte cu grad înalt de abstractizare și eficiența activităților economice care se desfășoară la nivel teritorial. Or, complexitatea tot mai accentuată a procesului de dez-

voltare, importanța valorificării eficiente a tuturor resurselor — materiale și umane — din fiecare zonă impune, cu o tot mai mare acuitate, încorporarea totală a aspectelor teritoriale în planificarea macroeconomică. Pornind de la aceste realități, opinează P. H., trebuie conceput și realizat un sistem de planificare și conducere care să asigure o îmbinare mai riguroasă, funcționară a obiectivelor dezvoltării teritoriale cu cele prefigurare la nivel macroeconomic realizîndu-se creșterea eficienței în toate verigile respective, cît și în ansamblu.

Impactul militar asupra mediului

● WARFARE IN A FRAGIL WORLD. MILITARY IMPACT ON THE HUMAN ENVIRONMENT. (Război într-o lume fragilă. Impactul militar asupra mediului înconjurător) este titlul unui nou volum editat de Institutul internațional de cercetări în problema păcii din Stockholm — SIPRI. Lucrarea își propune să evalueze măsura în care diverse tipuri de activități militare afectează calitatea mediului înconjurător la nivel planetar și toto-

lată deci că sursa „antieconomismului” „noii drepte” o constituie un nou reducționism, de data aceasta unul idealist; acesta este la fel sau chiar mai păgubitor decât „economismul” însuși în înțelegerea societății și a evenimentelor istorice. Pentru a ne da seama de aceasta ne vom referi la explicația dată de protagoniștii noii drepte unui fenomen atât de complex, precum este criza actuală a societății capitaliste, în care dimensiunea economică se împletește strâns cu dimensiunea socială, politică, culturală și umană, fiind și o criză a înseși valorilor și condiției omului în capitalismul contemporan.

Dar, din unghiul de vedere al reducționismului idealist al „noii drepte” această criză nu ne mai apare ca o criză a civilizației și a societății, ci ca una interioară ființei noastre, ca o criză a „civilizației: interioare”, cum se exprimă Louis Pauwels¹⁾. Evenimentele și problemele lumii actuale nu mai sînt deci de natură economică, social-politică, ci, vezi bine, de natură „metapolitică”, de ordin cultural cum se exprimă deopotrivă cei doi protagoniști ai „noii drepte” la care ne-am referit. Tocmai în acest sens Alain de Benoist, arată în prefața la cartea citată că „problemele-cheie ale timpului nostru sînt mai întii probleme culturale”.

Oricît de importante ar fi aceste probleme de ordin cultural – și trebuie să subliniem ca un merit al reprezentanților acestei orientări, ca și al altor gînditori con-

temporari, că atrag atenția asupra lor – ele nu pot constitui însă un motiv de a subestima rolul factorilor economici și politici, ele nu se pot substitui acestor factori. O analiză multilaterală și științifică, ferită de orice reducționism, impune a lua în considerare în înțelegerea lumii contemporane cel puțin principalele coordonate economice, sociale, politice, culturale și umane ale unui eveniment sau proces. O asemenea abordare multilaterală, lipsită de orice fel de reducționism, atît de unul materialist vulgarizator, „economicist, cit și de un reducționism „rafinat”, dar tot atît de păgubitor ca și primul pentru înțelegerea științifică a fenomenelor sociale a întreprins-o Marx. El nu a promovat un spirit „economicist” nici măcar în lucrările sale economice, cum este inegalabila sa operă „Capitalul”. Se cuvine să reamintim ceea ce spunea Lenin despre Capitalul lui Marx – care explicînd structura și dezvoltarea acestei formațiuni sociale prin relațiile de producție „a urmărit totodată pretutindeni și în permanență structurile corespunzătoare acestor relații de producție dînd trup și sînge acestui schelet”⁴⁾. Asemenea aprecieri privind superioritatea metodologică a marxismului abundă și în referințele unor personalități nemarxiste din domeniul științelor sociale contemporane. Marxismul, arăta în acest sens cunoscutul filozof și politolog Raymond Aron care nu poate fi bănuț în nici un caz de simpatie

pentru socialism, „degajă realitatea din întreg, acordîndu-i o semnificație”, în analiza căreia „Procesiunea regimurilor sociale, indispensabilă acestei deveniri a omului, va căpăta o semnificație într-o istorie totală (totală nu în sensul că ea reține toate faptele, ceea ce este absurd, ci în sensul că ea le raportează pe toate la adevărul despre om”⁵⁾. Și am putea continua cu citarea unor astfel de păreri din partea unor autori nemarxiști, care pun în evidență valențele deopotrivă metodologice și umaniste ale conceptului marxist de totalitate socială, concept ce permite o analiză științifică multilaterală, deschiderea fără restricție, spre diverse științe despre om și societate. Asemenea aprecieri sînt de natură să arunce o lumină necruțătoare asupra inconsistenței unor acuzații aduse marxismului de reprezentanții ai „noii drepte”, cum sînt cele de „economism”. Ceea ce face însă să apară și mai inoperantă și nerealistă așa zisa teorie „antieconomistă” la care ne-am referit.

prof. dr. Ion FLOREA
Academia „Ștefan Gheorghiu”

¹⁾ A. de Benoist, Le paradigme de la culture, op. cit., p. 160.

²⁾ Ibidem, pag. 217.

³⁾ Louis Pauwels, op. cit., p. 178.

⁴⁾ V. I. Lenin, Opere complete, vol. 1. Ed. politică, 1960, p. 137.

⁵⁾ Raymond Aron, Dimensions de la Conscience historique, Librairie Plon, 1961, p. 26.

dată să surprindă modul în care acest gen de activități influențează echilibrul ecologic în funcție de caracteristicile unei mari unități geo-climatice: zona temperată, tropicală, deșertică, arctică, insulară și oceanică. Impactul militarizării tot mai accentuate a lumii moderne asupra mediului înconjurător are un caracter complex – se arată în studiu. Un prim aspect, bine cunoscut, îl constituie sumele exorbitante alocate înarmării în dauna și a unor acțiuni de protecție a echilibrului ecologic. Pot fi enumerate, după cum se subliniază în volum, și alte efecte mai directe: scoaterea din circuitul productiv a unor însemnate suprafețe agricole, dezvoltarea și perfecționarea unor arme ce urmăresc nemijlocit deteriorarea mediului – arme chimice, bacteriologice, metode de contaminare a apei, a aerului etc. Simpla lor existență, chiar și în cazul în care aceste mijloace de distrugere nu sînt utilizate efectiv, constituie o reală primejdie pentru calitatea mediului, și deci pentru existența umană atît prin acumularea unui stoc uriaș de substanțe nocive ce nu pot fi neutralizate, cit și

prin imposibilitatea prevenirii unor accidente cu urmări incalculabile.

Politică tehnologică

● Într-un interviu acordat ziarului LE MONDE (10 februarie 1980), Ignacy Sachs, directorul Centrului internațional de cercetări asupra mediului înconjurător și dezvoltării, din capitala Franței, subliniază caracterul imprecis al noțiunii de „transfer de tehnologie” – pornind de la necesitatea de a se ține seama de condițiile locale, de a adapta tehnologiile importate, ca și de a dezvolta o creație tehnică originală. „Toată problema rezidă în proporții și opțiuni, – sublinia I. S. Trebuie constituită o adevărată politică tehnologică care constă în a delini în funcție de opțiunile de dezvoltare ale unei țări, direcțiile prioritare pentru cercetarea originală, pentru adaptare și pentru importul ca atare”. Punînd în gardă contra optimismului excesiv privind așanumitele tehnologii intermediare, I. S. subliniază că există loc și pentru tehnicile tradiționale rurale, subestimate în trecut, și pentru cele care necesită mai multă forță de muncă, dar și

pentru tehnicile cele mai avansate. Este însă nevoie de a fi selectiv și de a avea criterii clare de selecție, conchide specialistul francez.

Dr. ALECSANDRU TACU

OPTIMIZAREA FOLOSIRII UTILAJELOR ÎN ÎNTREPRINDERILE TEXTILE

● Sub semnătura lui Alecsandru Tacu, la EDITURA TEHNICĂ a fost publicată recent lucrarea „Optimizarea folosirii utilajelor în întreprinderile textile”. Volumul își propune să investigheze, la nivelul concret al unei ramuri industriale – industria textilă, un aspect de o deosebită importanță pentru sporirea eficienței la nivelul economiei naționale: folosirea rațională a utilajelor de producție. Dotarea în gene-

FIȘE

ral a unităților productive cu mijloace de producție moderne, se arată în lucrare, constituie o condiție fundamentală, dar insuficientă prin ea însăși, pentru obținerea de efecte economice superioare; un factor important în acest proces îl constituie folosirea corespunzătoare a utilajelor din dotare – acțiune complexă ce antrenează elemente de natură tehnică, economică, organizatorică și ale cărei efecte contribuie la economisirea fondurilor de investiții, a realizării producției la nivelul și calitatea prevăzută, a sporirii productivității muncii etc. Exigențe similare în folosirea utilajelor se impun, după cum subliniază autorul, factorilor de răspundere și colectivului de oameni ai muncii din unitățile industriei textile, subramură, a industriei ușoare ce a înregistrat un accentuat proces de modernizare. Se asigură astfel noi posibilități pentru sporirea avuției naționale și creșterea nivelului de trai al populației.

12

FONDUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE ECONOMICO-SOCIALĂ

Continuăm publicarea consultațiilor pentru candidații la examenul de admitere în învățământul economic superior, elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățământului, de către cadrele catedrei de Economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea prof. univ. dr. N. N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

ÎN strategia dezvoltării economico-sociale a țării elaborată de documentele programatice ale Congresului al XII-lea al P.C.R., **fondul național de dezvoltare economico-socială** reprezintă suportul material al progresului multilateral și rapid al societății noastre; formarea, repartizarea judicioasă și utilizarea sa eficientă capătă astfel o semnificație deosebită.

Fondul național de dezvoltare economico-socială este o categorie economică complexă care exprimă sintetic totalitatea resurselor materiale și bănești de care dispune societatea noastră socialistă pentru sporirea și perfecționarea forțelor de producție, pentru lărgirea bazei materiale a activității social-culturale. Este vorba, deci, de cuprinderea tuturor resurselor dezvoltării economice și sociale a țării într-o categorie largă. Ea răspunde nevoii de a avea imaginea de ansamblu a tuturor mijloacelor pe care societatea le poate mobiliza în construirea viitorului său economic și social.

Fondul național de dezvoltare economico-socială exprimă relații economice obiective, care se formează în societatea socialistă, între stat, unități economice, instituții social-culturale și populație. El este rezultat al reproducției lărgite și în același timp, singura sursă de realizare a acesteia. Necesitatea existenței acestui fond decurge: a) din obiectivele pe care și le propune etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, obiective care se pot îndeplini numai mobilizând și utilizând cu maximum de eficiență toate resursele materiale existente în fiecare moment în societate; b) din particularitățile desfășurării reproducției socialiste lărgite în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, particularități care permit să fie folosite în scopul dezvoltării și alte resurse în afară de cota parte din venitul național aferentă dezvoltării; c) din rolul științei, învățământului, culturii și artei ca factori de dezvoltare. Formarea și utilizarea fondului național de dezvoltare economico-socială sînt subordonate realizării obiectivului strategic al partidului nostru, țelului suprem și rațiunii întregii sale activități — ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului.

Fondul național de dezvoltare economico-socială se creează în sfera producției de către participanții la procesul producției sociale — lucrătorii, întreprinderile de stat și cooperatiste, centralele industriale și statul.

Structura și sursele de constituire ale fondului național de dezvoltare economico-socială

DIN PUNCTUL DE VEDERE al surselor de constituire, fondul național de dezvoltare economico-socială cuprinde cota din venitul național destinată dezvoltării — fondul de acumulare, fondul de amortizare și, eventual, alte resurse.

Din punct de vedere material, el este alcătuit, în principal, din mijloace de muncă și obiecte ale muncii.

Constituirea și utilizarea fondului național de dezvoltare economico-socială au loc sub forma unui sistem unitar și corelat de fonduri bănești și anume:

- fondul central de dezvoltare economico-socială;
 - fondul local de dezvoltare economico-socială, constituit la nivel administrativ-teritorial — județe, municipii, orașe și comune;
 - fondul propriu de dezvoltare economico-socială al unităților economice de stat — centrale industriale, unități similare acestora, precum și întreprinderi;
 - fondul propriu de dezvoltare economico-socială al unităților cooperatiste;
 - fondul de dezvoltare economico-socială al organizațiilor obștești;
 - fondul utilizat de populație pentru construcții de locuințe, construcții gospodărești, creșterea producției și a șeptelului etc.
- Fondul național de dezvoltare economico-socială are ca **sursă principală** cota parte din venitul național destinată dezvoltării, și care se constituie în fond de acumulare. **Fondul de acumulare reprezintă acea parte a venitului național care este desti-**

nată realizării reproducției lărgite, prin crearea de noi fonduri fixe și circulante, prin lărgirea și modernizarea celor existente etc. Mărimea părții din venitul național destinată dezvoltării economico-sociale este condiționată, în primul rînd, de volumul absolut al venitului național creat. Cu cît acesta este mai mare, cu atît cresc posibilitățile societății de a aloca fonduri sporite pentru dezvoltare. În al doilea rînd, mărimea părții la care ne-am referit, este dependentă de împărțirea venitului național în fond de consum și fond de acumulare. Această corelație se exprimă cu ajutorul ratei acumulării (a), care reprezintă raportul procentual dintre fondul de acumulare (A) și venitul național (V. N.).

$$a = \frac{A}{V.N.} \cdot 100$$

Procesul creării planificate de noi fonduri fixe și circulante, al lărgirii și modernizării celor existente, al creșterii bazei materiale a sferei neproductive și formării fondurilor de rezervă și asigurare, se numește acumulare socialistă.

Acumularea socialistă se deosebește esențial de acumularea capitalistă care se realizează în scopul obținerii de profituri cît mai mari, pe baza exploatării celor ce muncesc din țara respectivă, jefuirii popoarelor din alte țări. Acumularea socialistă se realizează în scopul satisfacerii necesităților societății și a membrilor ei. Sursa acesteia o constituie produsul pentru societate, creat de munca liberă de exploatare. Ea se îndeplinește conștient, planificat.

O a doua sursă a fondului național de dezvoltare economico-socială o reprezintă fondul de amortizare. Fondul de amortizare se constituie prin recuperarea treptată a valorii fondurilor fixe uzate în procesul producerii noului produs. Fondul de amortizare face parte din fondul de înlocuire. Constituirea lui are la bază procesul de uzură fizică și morală, în decursul căruia fondurile fixe își transmit treptat valoarea asupra noilor produse. El trebuie să asigure înlocuirea în formă naturală a mijloacelor de muncă după ce acestea și-au pierdut valoarea de întrebuințare în consumul productiv. De aceea, din punct de vedere al mișcării valorii, fondul de amortizare este o categorie a reproducției simple. El nu conține nici un atom de valoare nouă. În anumite condiții însă, fondul de amortizare servește ca sursă de realizare a reproducției lărgite, fapt care a determinat includerea sa ca sursă a fondului național de dezvoltare economico-socială. Între factorii care amplifică rolul fondului de amortizare ca sursă a reproducției lărgite sînt cuprinși: a) progresul tehnic și creșterea productivității muncii în ramurile producătoare de mijloace de muncă — proces care determină o reducere a valorii de reproducție a utilajelor și mașinilor care trebuie înlocuite și care diminuează valoarea de înlocuire a mijloacelor de muncă față de valoarea lor inițială; această diferență de valoare permite să se procure mai multe fonduri fixe decît cele scoase din uz; b) datorită progresului tehnic, înlocuirea fondurilor fixe uzate nu se realizează, de regulă, cu exemplare identice, ci cu fonduri fixe mai perfecționate, avînd parametri tehnico-economici superiori, ceea ce asigură lărgirea producției; c) mijloacele de muncă se uzează treptat, iar înlocuirea lor se efectuează numai la sfîrșitul acestui proces care poate dura zeci de ani. În aceste condiții, pînă la folosirea fondului de amortizare pentru destinația sa finală el poate fi utilizat pentru lărgirea producției; d) fondul de amortizare poate fi sursă de dezvoltare a economiei și pentru faptul că nu puține sînt cazurile în care valoarea inițială a mijloacelor de muncă a fost deja recuperată, dar ele continuă să funcționeze și să fie supuse procesului amortizării.

Direcțiile de utilizare a fondului național de dezvoltare economico-socială

FONDUL NAȚIONAL de dezvoltare economico-socială se utilizează în următoarele direcții principale :

1) cea mai mare parte a fondului național de dezvoltare economico-socială este destinată investițiilor în sfera producției materiale pentru lărgirea, modernizarea fondurilor fixe productive în toate ramurile economiei naționale, precum și pentru lărgirea bazei materiale a cercetării științifice ;

2) o parte a acestor fonduri susțin sporirea necesarului de mijloace circulante, impusă de buna funcționare a capacităților de producție mereu crescînde ;

3) se asigură constituirea de rezerve ;

4) se asigură fondurile de investiții pentru lărgirea bazei materiale a activităților social-culturale : învățămînt, cultură, ocrotirea sănătății etc., precum și pentru construcții de locuințe și construcții edilitar-gospodărești.

Ritmul rapid de creștere economico-socială a țării este condiționat nu numai de mărimea fondului național de dezvoltare economico-socială, dar și de nivelul eficienței economice cu care acesta este folosit. După cum se subliniază în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. — economia țării a ajuns la un nivel de dezvoltare în care mersul ei înainte depinde mai ales de realizări calitative, de creșterea eficienței întregii activități economice. Direcțiile principale de utilizare eficientă a fondului național de dezvoltare economico-socială sînt : creșterea eficienței investițiilor, îmbunătățirea folosirii fondurilor de producție, creșterea productivității muncii, valorificarea superioară și economică a resurselor materiale, îmbunătățirea calității produselor, creșterea calificării lucrătorilor etc.

Investițiile și eficiența lor

PRINCIPALA CALE de utilizare a fondului național de dezvoltare economico-socială o constituie investițiile. Investițiile reprezintă totalitatea cheltuielilor bănești efectuate pentru crearea de noi capacități de producție, pentru lărgirea și modernizarea celor existente, precum și pentru sporirea fondurilor fixe cu destinație social-culturală.

Înfăptuirea marilor obiective ale construirii noii orînduirii în țara noastră a fost și este influențată în mod hotărîtor de politica de investiții promovată de Partidul Comunist Român. Potrivit orientărilor stabilite, volumul investițiilor a cunoscut în țara noastră o creștere susținută, continuă. De la 61,9 mld. lei în perioada 1951—1955 volumul investițiilor a sporit la 100,2 mld. lei în 1956—1960, la 199,7 mld. lei în 1961—1965, la 330,8 mld. lei în 1966—1970 și la 549,7 mld. lei în cincinalul 1971—1975, pentru ca în cincinalul actual să se realizeze lucrări de investiții în valoare de circa 970 miliarde lei. Potrivit nivelelor cuprinse în directivele Congresului al XII-lea al partidului pentru cincinalul 1981—1985 se prevede un volum de investiții de 1300—1350 miliarde lei.

Prin orientările de repartizare a investițiilor pe ramuri și subramuri, pe sfere de activitate, P.C.R. urmărește crearea unei structuri optime, moderne, eficiente a economiei naționale. Pentru realizarea acestui deziderat, cea mai mare parte a investițiilor a fost și este alocată acelor ramuri și subramuri care contribuie în cel mai înalt grad la modernizarea structurii economiei naționale. Astfel, în perioada 1966—1970, din totalul

investițiilor 48,90% au fost repartizate industriei ; în cincinalul 1971—1975 — această cotă s-a ridicat la 49,20%, iar în perioada 1976—1980 industriei revenindu-i mai mult de jumătate din totalul investițiilor. Pentru cincinalul următor se prevede ca circa 85 la sută din investiții să fie orientate spre dezvoltarea ramurilor productive — a industriei, agriculturii, transporturilor etc.

Progresul rapid și multilateral al societății noastre socialiste este influențat însă nu numai de volumul și structura investițiilor destinate dezvoltării, ci și de eficiența cu care sînt folosite aceste fonduri. Importanța creșterii eficienței investițiilor rezultă din împrejurarea că, dacă mărimea lor este limitată de nivelul dezvoltării economice, creșterea eficienței lor economice este relativ nelimitată. Eficiența economică a investițiilor se concretizează în rezultatele economice utile ce se obțin cu anumite cheltuieli de investiții. Cu cît rezultatele economice utile ce revin pe o unitate de cheltuieli de investiții sînt mai mari și cu cît perioada în care se obțin aceste rezultate este mai scurtă, cu atît eficiența economică a investițiilor este mai ridicată. Indicatorul principal care caracterizează eficiența economică a investițiilor este **sporul de venit național la un leu investit** ; în acest fel, rezultă că eficiența economică a investițiilor se află în raport direct proporțional cu sporul de venit național și invers proporțional cu fondul cheltuit pentru investiții.

Principalele căi de creștere a eficienței investițiilor cuprind două mari grupe. Una din sarcinile de cea mai mare însemnătate pentru sporirea eficienței investițiilor este fundamentarea lor științifică, determinarea scopurilor lor, a dimensiunilor, profilului și structurii noilor capacități, alegerea tehnicii și a proceselor tehnologice cele mai avansate, amplasarea judicioasă a acestora. Opțiunile și deciziile în acest sens trebuie să fie temeinic fundamentate, potrivit unei metodologii riguroase, bazate pe studii aprofundate al resurselor și nevoii sociale, al cererii actuale și viitoare pe piața internă și externă. O a doua grupă mare de probleme legate de creșterea eficienței investițiilor se referă la scurtarea duratei de proiectare și de execuție, reducerea cheltuielilor pentru construcții-montaj, eliminarea finisajelor inutile și a cheltuielilor pentru pavilioane administrative costisitoare, eșalonarea judicioasă a lucrărilor pentru a se asigura intrarea succesivă, rapidă, în exploatare a capacităților de producție, realizarea indicatorilor tehnico-economici proiectați în termenul planificat, realizarea integrală a programului de investiții etc. Toate aceste direcții de acțiune se situează permanent în atenția organelor centrale de conducere. Transpunerea lor în practică impune un amplu efort concertat din partea tuturor factorilor de răspundere din economie, a colecțivelor de oameni ai muncii cărora, în calitatea lor de proprietari, producători și beneficiari a tot ceea ce se creează în societate le revine înalta responsabilitate a unei gestionări superioare a avuției naționale.

prof. dr. Nicolae NICHITA

INTREBĂRI

1. Ce se înțelege prin fondul național de dezvoltare economico-socială ?
2. Care este structura și care sînt sursele principale de constituire ale fondului național de dezvoltare economico-socială ?
3. Explicați în ce condiții fondul de amortizare servește ca sursă a fondului național de dezvoltare economico-socială.
4. Ce se înțelege prin investiții și prin ce se caracterizează eficiența economică a acestora ?
5. Care sînt principalele căi de creștere a eficienței investițiilor ?

Noua calitate în activitatea economico-socială

(Urmare din pag. 17)

irea societății noastre. Astfel, în structurarea unei strategii a dezvoltării economiei noastre naționale, evoluția unei anumite ramuri a industriei este legată, sine qua non, de întreaga industrie și mai larg de evoluția complexă, de perspectivă a întregii economii. Din acest punct de vedere, o anumită concepere a economicității în mod sectorial sau pe termen scurt ar trebui părăsită sau înglobată într-o viziune a economicității pe termen lung. Și tot aici se poate remarca faptul că realizarea unei strategii a economicității pe termen lung este de natură să impulsioneze și realizarea unei economicități imediate, în sectoare unde ea este încă nesatisfăcătoare. Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. ca și Programele — directive aferente din domeniul energiei și cercetării științifice sînt menite astfel să reglementeze anumite situații și raporturi încă neeconomicoase existente as-

tăzi în diferite ramuri. În același timp este evident că înfăptuirea programelor de perspectivă nu poate fi concepută fără îndeplinirea exemplară a tuturor indicatorilor și parametrilor sarcinilor curente de plan. De asemenea, nivelul de economicitate proiectat realist într-un anumit termen imediat trebuie înfăptuit în termenul respectiv pentru că aminarea în sine este neeconomicoasă și frînează dezvoltarea.

Accentul pus de partidul nostru asupra introducerii accelerate a noii calități reliefează în aceste condiții faptul că, într-adevăr revoluționarea teoriei economice a societății socialiste ca și a practicii de organizare și conducere planificată presupune economicitatea drept un criteriu și o legătură indisolubilă ale tuturor aspectelor vieții economico-sociale. În această perspectivă a noii calități se va realiza orientarea întregii activități a societății, astfel încît rezultatele să devină **baza reluării superioare a creației la nivel de masă**. Apărarea naturii ca și economisirea într-un domeniu sau altul sînt potențate în această viziune, prin responsabilitatea întregii societăți față de rezervele permanentei sale.

Raporturile de schimb și cerințe ale schimbării structurilor economice (I)

Deteriorarea situației economice a țărilor în curs de dezvoltare

P RINTRE cele mai șocante și discutate aspecte ale economiei mondiale contemporane continuă să figureze creșterea sărăciei în țările în curs de dezvoltare și adâncirea decalajelor economice și tehnologice ale acestora față de țările dezvoltate. Cu toate măsurile preconizate în rezoluțiile O.N.U. privind lupta împotriva sărăciei, în cadrul celor două decenii ale dezvoltării 1960—1970 și 1970—1980, situația continuă să se mențină nesatisfăcătoare în multe părți ale globului, iar în unele țări, pentru unele părți ale populației situația chiar se înrăutățește. Astfel, decalajele privind nivelul dezvoltării economice și cel al venitului ating proporții îngrijorătoare. În 1977 peste 56% din populația totală a globului, existentă în țările cu sub 500 de dolari P.N.B./loc. realizau doar 8,5% din produsul național brut, iar țările cu P.N.B./loc. sub 200 de dolari aveau o pondere în totalul populației mondiale de 21% și în P.N.B. de 1,6%. Comparând acest din urmă grup de țări cu grupul celor având peste 5 000 dolari, raportul după produsul național brut este de 1:28, iar raportul între populațiile celor două grupuri este de 1:0,67.

Criza petrolului și cea alimentară au lovit cel mai greu țările în curs de dezvoltare care nu pot acoperi costul crescând al importurilor prin încasări corespunzătoare din exportul produselor lor. De exemplu, numai în 1979 față de 1978 nota de plată pentru importurile de petrol ale țărilor în curs de dezvoltare a sporit cu circa 12 miliarde dolari, ceea ce reprezintă de 3—4 ori mai mult decât costul total al importului lor de petrol în 1970¹⁾. La aceasta se mai adaugă scumpirea în ritmuri înalte a produselor industriale prelucrate, importate din țările capitaliste dezvoltate, paralel cu unele acțiuni întreprinse de acestea pentru a ridica o serie de bariere în calea exportului de mărfuri industriale din țările în curs de dezvoltare.

Tocmai asemenea situații au condus la deteriorarea și mai accentuată a balanțelor de plăți externe ale acestora, în condițiile recurgerii continue la împrumuturi din afară și la ajutorul internațional. Conform estimărilor, în perioada 1979—1980 datoria externă netă a țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol urmează să sporească cu 82 miliarde dolari, totalul acestor datorii ridicându-se la peste 558 miliarde de dolari.

Chiar dacă în ultimele decenii s-au petrecut însemnate schimbări în rela-

țiile economice și politice internaționale, odată cu lichidarea colonialismului în forma sa clasică și cu limitarea acțiunilor de dominație economică și politică, de jefuire a bogățiilor naturale ale țărilor în curs de dezvoltare, aceasta nu înseamnă că nu se mențin încă unele structuri economico-sociale adaptate intereselor capitalului din fostele metropole, că a fost lichidată exploatarea națiunilor mici și slab dezvoltate de către monopoluri și țările capitaliste industrializate. Vechile forme de exploatare — considerate primitive sau brutale — au fost și sînt înlocuite treptat cu forme evoluuate, mai rafinate și adeseori voalate, folosindu-se în acest scop diferite căi și mijloace: sistemul de tarife și taxe vamale, subsidiile la export, cote și contingentări ale importurilor, sistemul ajutoarelor condiționate, aplicarea unor sisteme noi de relații de către monopoluri și firme transnaționale pe piețele locale ale țărilor subdezvoltate²⁾, precum și manevrarea structurii producției, a tehnologiilor etc., care să determine o evoluție a prețurilor în favoarea țărilor dezvoltate, a monopolurilor și a firmelor transnaționale.

Se poate spune, așadar, că însăși starea de subdezvoltare creează condițiile necesare, favorabile pentru deplasarea veniturilor spre țările dezvoltate în cadrul schimburilor economice, iar această deplasare contribuie la menținerea stării generale de subdezvoltare economică și socială într-un mare număr de țări.

Raportul de schimb — indicator al redistribuirii avuției între națiuni

CEA MAI IMPORTANTĂ cale de transfer a avuției — și prin aceasta — a puterii de cumpărare între țări o constituie însă raportul dintre prețurile produselor și serviciilor care fac obiectul schimbului, cunoscut sub numele de raport de schimb. Datorită deteriorării raportului de schimb dintre materiile prime și produsele prelucrate industrial, dintre țările sărace și cele dezvoltate, se scurg de la o țară la alta importante venituri atît în condițiile jocului liber al mecanismelor de pe piața mondială, cît și — mai ales — în condițiile existenței unor piețe internaționale asimetrice, dominate sau influențate de ac-

țiunile și politicile discriminatorii, practicate de monopolurile transnaționale, de unele state sau grupări economice interstatale.

Pentru țările în curs de dezvoltare evoluția raportului de schimb net³⁾ are o importanță deosebită, exercitînd o influență favorabilă sau defavorabilă asupra economiei acestora, după cum raportul crește sau scade cu o rată mai mare sau mai mică. Acest lucru se explică în mare măsură prin rolul însemnat pe care-l joacă aportul valutar în dezvoltarea lor economică, date fiind volumul în general restrîns al resurselor interne de acumulare și structura comerțului lor exterior (țările respective sînt în mod preponderent exportatoare de materii prime și importatoare de produse industriale prelucrate, o parte apreciabilă din volumul total al încasărilor lor valutare provenind din exportul unor materii prime de bază). Veniturile țărilor în curs de dezvoltare realizate din vânzările la export a materiilor prime și — ca atare — fondurile valutare afectate importurilor de mijloace necesare dezvoltării lor economice sînt puternic influențate de fluctuația prețurilor pe piața mondială. Importanța fluctuațiilor se accentuează mult în țările cu un nivel scăzut al venitului național pe locuitor, deoarece o reducere pe piața mondială a prețurilor la mărfurile exportate de ele poate afecta nu numai mijloacele necesare dezvoltării lor economice, ci chiar și mijloacele de satisfacere a nevoilor de subsistență ale populației.

Este adevărat că exporturi de materii prime și importuri de produse industriale prelucrate realizează nu numai țările în curs de dezvoltare, ci și cele dezvoltate, dar — avînd în vedere nomenclatura diversificată a exportului acestora din urmă — pierderile realizate sub efectul oscilației prețurilor la vânzarea unor produse sînt, de obicei,

¹⁾ Vezi I.M.F. Survey, 17 septembrie 1979, p. 287.

²⁾ Vezi, de exemplu, Serge-Cristophe Kolm, „L'exploitation des nations par les nations“, Revue Economique, vol. XX, nr. 5/1969.

³⁾ Acest indice exprimă evoluția raportului în care se află, pe întreaga perioadă analizată față de perioada de bază, indicii prețurilor medii de export și de import, la un volum constant de mărfuri. O creștere a acestui indice înseamnă pentru țara respectivă o schimbare favorabilă a relațiilor dintre prețurile mărfurilor exportate de ea și prețurile mărfurilor importate, deoarece ea poate procura din import un volum mai mare de mărfuri cu același volum sau chiar un volum mai mic de mărfuri exportate.

compensate prin câștigurile obținute la alte produse. Cu cât economia unei țări este mai dezvoltată și mai diversificată, cu atât mai realizabil este procesul de compensare a diferențelor rezultate din oscilațiile prețurilor de pe piața mondială la diferite produse sau grupe de produse, așa încât balanța comercială și cea de plăți sînt mai puțin afectate.

În ultimul deceniu a sporit mult interesul organelor de decizie din diferite țări de a cunoaște tendințele privind evoluția indicelui raportului de schimb net, pe total și pe grupe mari de mărfuri, de a determina efectele sale pozitive și cele negative asupra transferului de venituri între țări și de a îmbunătăți acest raport prin adoptarea unei politici economice corespunzătoare în orientarea structurii economiei, a comerțului exterior și a cooperării economice internaționale. Perturbările pe piața mondială a energiei și a materiilor prime, cele din domeniul monetar-valutar, accentuarea unor tendințe și practici monopoliste în privința unor categorii de resurse și produse industriale strategice, corelate cu creșterea cererii de produse agricole, au provocat evoluții ale raportului de schimb care favorizează anumite grupe de mărfuri și unele țări, cu anumite structuri economice, defavorizînd în schimb altele dintre ele.

Tendințe ale evoluției prețurilor unitare și a raportului de schimb net

PENTRU A SE EVITA influențele conjuncturale, în majoritatea studiilor întreprinse seriile statistice care înfățișează evoluția prețurilor de export și de import sînt redată și analizate pe perioade lungi de timp, uneori chiar peste un secol.³⁾ În analiză, evoluția raportului de schimb apare diferită ca tendință pe țări și grupuri de țări, în funcție de o multitudine de factori, cum sînt disparitățile între produse în ceea ce privește elasticitatea cererii în raport cu venitul; probabilitatea și specificitatea cu care progresul tehnic este răspîndit în economia mondială (ceea ce duce la așa-numitele densități tehnologice deosebite pe țări, în defavoarea celor slab dezvoltate); creșterea diferențiată a productivității muncii în țări

³⁾ A se vedea, de pildă, în această privință lucrările: Paul Bairoch, „The Economic Development of the Third World since 1900”, University of California Press, Berkeley, 1975 (p. 111—134); M. Korka, Statistica comerțului exterior, Academia de Studii Economice, București, 1978; M. Gode, J. Arcade, Critique des termes de l'échange et conséquences pour le tiers monde, Revue Tiers-Monde, nr. 70, aprilie-iunie 1977; United Nations, Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Fourth Session Nairobi 1976, volume III, Basic Documentation, U. N., New York, 1978, TD/218 (vol. III); Charles P. Kindleberger, The Terms of Trade, A European Case Study, The Technology Press, Massachusetts Institute of Technology and John Wiley Sons, Inc., New York, 1956.

⁴⁾ Vezi, de exemplu, Raul Prebisch, Commercial Policy in the Underdeveloped Countries, The American Economic Review, nr. 21959, p. 261.

și pe ramuri industriale; caracteristicile politicilor protecționiste în diverse grupuri de țări; existența unui mecanism de joc mai mult sau mai puțin liber al forțelor pieței mondiale, care favorizează în general țările dezvoltate ș.a.⁴⁾ Se constată, de asemenea, că tendința pe termen lung a raportului de schimb depinde de stadiul de dezvoltare a economiilor naționale, iar oscilațiile de la această tendință sînt implicate de fluctuația prețurilor pe piața mondială, de crizele economice și de inflația monetară.

Deosebit de relevantă este analiza seriilor statistice din ultimele două decenii privind evoluția prețurilor unitare ale produselor exportate și ale celor importate, precum și evoluția raportului de schimb pe grupuri de țări (clasificate în funcție de nivelul lor de dezvoltare economică, de regiunile geografice etc.) și pe fiecare țară în curs de dezvoltare. Creșterea generală a indicilor prețurilor de export și de import se accentuează în mod deosebit începînd din 1973, în special ca urmare a izbucnirii crizei petrolului și a materiilor prime, menținîndu-se totuși însemnate diferențieri, pe grupuri de țări și pe cele două operații (export-import), datorită în special evoluțiilor diferite ale prețurilor pe mărfuri și grupe de mărfuri pe piața mondială. Astfel, în timp ce la minereuri — după o perioadă de creștere însemnată — indicii prețurilor cunosc anumite oscilații, la țitei și produse derivate, la cărbune și la uraniu — deci la toate resursele energetice — ascensiunea indicilor respectivi este continuă.

S-a subliniat că există o multitudine de factori care acționează asupra evoluției prețurilor la diferitele produse și servicii pe piața mondială. Acești factori acționează cu intensități și în sensuri diferite la fiecare produs și grupă de produse, ceea ce se reflectă într-o fluctuație mult diferențiată a prețurilor internaționale de la o grupă de mărfuri la alta, așa cum se poate vedea din datele tabelului nr. 1.

Tabelul nr. 1

Evoluția indicilor prețurilor mondiale pe grupe mari de mărfuri (în %)

Anii	Produse finite		Produse primare nepetrol.
	Produse finite	Petrol	
Rata medie anuală de creștere			
1962/72	3	4	2,5
Modificarea indicelui prețurilor față de anul precedent			
1973	17	40	55
1974	22	226	28
1975	12	5	-18
1976	—	6	12
1977	9	9	20
1978	15	—	5

Sursa: I.M.F. Survey, 17 septembrie 1979, Annual Report Issue.

Dacă la produsele finite și la petrol indicii anuali ai prețurilor se mențin la un nivel ridicat, la produsele primare nepetroliere se observă importante fluctuații: de exemplu, se trece de la o creștere de 28% în 1974 la o scădere de 18% în 1975 și de la o creștere de 20% în 1977 la o scădere de 5% în 1978. Asemenea fluctuații și diminuări ale indicilor prețurilor la produsele specifice pentru producția și exportul țărilor subdezvoltate au influențat deosebit de nefavorabil evoluția raportului de schimb al țărilor în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol.

Indicii de creștere a prețurilor realizați la export de țările dezvoltate și mai cu seamă de țările exportatoare de petrol sînt — în general — superiori indicilor prețurilor la mărfurile importate de acestea, fapt care le creează avantaje substanțiale, pe seama economiei țărilor în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol, în cazul cărora indicii prețurilor cresc mult mai lent la produsele de export decît la cele de import, încît asistăm la o accentuare a pierderilor lor din relațiile de comerț exterior.

Din analiza datelor statistice existente pot fi desprinse cîteva concluzii importante, și anume:

a) se produce o înrăutățire permanentă a indicilor privind raportul de schimb net în țările și teritoriile în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol; de exemplu, în anul 1976 — în comparație cu media anilor 1954—1956 — indicele raportului lor de schimb net scade la 79%, iar în cazul țărilor cele mai slab dezvoltate din Africa și din Asia indicele mediu ajunge la un nivel de 77% și, respectiv, de 73%. Ca atare, prin exportul aceleiași cantități de produse s-a putut importa în 1976 (față de 1954/56) cu 23% și, respectiv, cu 27% mai puțin în țările cele mai slab dezvoltate din Africa și din Asia, cu 21% mai puțin pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol;

b) în țările capitaliste dezvoltate a avut loc o creștere însemnată a raportului de schimb net din 1954/56 pînă în 1973, indicele respectiv ajungînd la 110% pe total și la 113% pentru țările Comunității Economice Europene. Cu prețul încasat pentru aceeași cantitate de mărfuri exportate, țările menționate au putut importa în 1973 cu 10% și, respectiv, cu 13% mai multe mărfuri decît în 1954/56. Începînd însă din 1974, odată cu declanșarea crizei energetice și de materii prime, a recesiunii economice din țările capitaliste, indicele raportului de schimb net a revenit aproximativ la nivelul celui din perioada inițială.

c) țările exportatoare de petrol au cunoscut o evoluție deosebit de favora-

Soldul balanțelor de plăți din țările curente externe *)
(în miliarde de dolari)

Grupul de țări	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Țări industriale	19	-4	25	7	4	33
Țări mai dezvoltate producătoare de materii prime	1	-14	-15	-14	-13	-6
Țări exportatoare de petrol importante	6	68	35	40	32	6
Țări în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol	-11	-30	-38	-28	-21	-31
Total	15	20	7	5	2	2

*) Asupra bunurilor, serviciilor și transporturilor private.
Sursa : I.M.F. Survey, 17 septembrie 1979, p. 287.

bilă a indicilor raportului de schimb : deși în perioada inițială, supusă analizei, acești indici au marcat o oarecare fluctuație, începând din anul 1973 ei înregistrează o dinamică foarte puternică. Cu prețul aceleiași cantități de produse exportate, grupul țărilor exportatoare de petrol a putut importa cu peste trei ori mai multe produse în 1976 în comparație cu 1954-56 sau cu 1972.

Cauze și efecte ale deteriorării raportului de schimb în țările în curs de dezvoltare

DIN EXAMINAREA datelor pe termen lung, precum și din analizele teoretice deductive efectuate asupra evoluției raportului de schimb net, excluzându-se influența factorilor pe termen scurt, rezultă că principalele cauze ale deteriorării raportului de schimb derivă din decalajele economice și tehnologice existente între cele două categorii de țări, la care se adaugă presiunea demografică. Explicația unor astfel de evoluții ale raportului de schimb constă în rămânerea în urmă a țărilor în curs de dezvoltare față de cele dezvoltate în ceea ce privește nivelul productivității muncii, în structura depășită a producției, atât în cadrul acesteia cât și al exportului predominând produsele ramurilor primare (cu o elasticitate scăzută a cererii în raport cu veniturile).

În ultimele decenii, în multe țări în curs de dezvoltare a devenit un fenomen obișnuit transferul forței de muncă din ramurile primare spre ramurile industriale, în condițiile unei presiuni sporite din partea forței de muncă disponibile, neocupate. Trecerea forței de muncă în industrie și în special în ramurile prelucrătoare contribuie la ridicarea productivității muncii sociale, cunoscut fiind că — în general — în aceste ramuri se realizează o productivitate mai ridicată decât în agricultură.

Cu toate că adeseori produsele lor destinate exportului ar putea face față concurenței atât ca nivel calitativ cât și ca preț (mai ales dacă se ține seamă de nivelul mai scăzut al salariilor în aceste țări decât în cele dezvoltate), realitățile sînt cu totul altele, deoarece țările dezvoltate se bucură de o poziție mult mai favorabilă pe piața mondială. De regulă, firmele din țările dezvoltate au o tradiție la export, dispunând de o rețea de desfacere și de servicii bine organizată, pot obține credite cu multă ușurință, pot organiza și întreține o reclamă susținută, sînt la curent cu evoluția conjuncturii pieței mondiale prin studiile sistematice pe care le elaborează personalul lor de specialitate sau experții unor firme specializate. De

asemenea, firmele din țările dezvoltate au posibilități sporite de a vinde mărfurile pe credit și de a-și adapta rapid producția la cererile pieței, de a asimila produse noi și de a aduce îmbunătățiri frecvente produselor, de a le ridica performanțele tehnice și calitative. Spre deosebire de acestea, firmele țărilor în curs de dezvoltare, în general, nu dispun de asemenea facilități. Mai mult, ele sînt nevoite să apeleze în mod frecvent la rețeaua de desfacere și la serviciile firmelor din țările dezvoltate.

În asemenea condiții, cea mai importantă — dacă nu singura — armă în lupta de concurență pe piața mondială de care dispun firmele țărilor în curs de dezvoltare rămîne aceea a vânzării produselor la prețuri mai scăzute. Drept consecință, în aceste țări are loc o deteriorare a raportului de schimb și, implicit, un transfer de valori de la țările în curs de dezvoltare la cele dezvoltate.

La cauzele menționate se adaugă faptul că mecanismul pieței mondiale nu funcționează într-o stare pură, ci este afectat și torsionat de o multitudine de factori impuși din partea anumitor țări, îndeosebi din partea celor care dispun de tehnologii de vîrf și ample resurse financiare, din partea monopolurilor, a societăților transnaționale etc. Ca exemple ale unor astfel de factori sînt barierele protecționiste ridicate de țările capitaliste dezvoltate în fața acelor produse exportate de țările în curs de dezvoltare care ar putea concura produsele industriilor lor naționale, înțelegerile între țările OPEC privind fixarea prețurilor la petrol, diferitele practici economice oneroase impuse pe teritoriul țărilor dezvoltate și mai ales subdezvoltate de firmele transnaționale ș.a.

Efectele evoluției raportului de schimb net, ca și cele ale schimbărilor structurale în cererea de produse și de servicii pe piața internațională se oglindesc în evoluția balanțelor de plăți din conturile curente externe pe țări și grupuri de țări, unele dintre acestea înregistrînd însemnate deficite, iar altele

importante excedente, așa cum se poate vedea din datele tabelului nr. 2.

Creșterea economică insuficientă sau o anumită stagnare a creșterii în țările capitaliste dezvoltate, perturbațiile survenite pe piața mondială a petrolului și a unor materii prime subminează și mai mult posibilitatea țărilor în curs de dezvoltare de a exporta produsele lor și de a procura mijloacele de plată sporite necesare pentru achitarea importurilor. Tocmai această situație a făcut să crească enorm deficitele balanțelor de plăți ale țărilor în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol, (însumînd 31 miliarde de dolari în 1978 și 50 miliarde dolari anul trecut), ele menținîndu-se și în țările mai dezvoltate producătoare de materii prime (6 miliarde de dolari în 1978). Pe de altă parte, datorită majorării mai accentuate a prețului de export al petrolului și al produselor finite, se creează importante excedente financiare atât în țările exportatoare de petrol (6 miliarde de dolari în 1978 și — estimativ — 60 miliarde de dolari în 1979), cât și în țările industriale (33 miliarde de dolari în 1978).

Se poate spune că balanțele de plăți din conturile curente constituie în fapt o oglindă generală finală a stării financiare a țărilor, sub efectul acțiunilor întreprinse în cadrul mecanismului pieței capitaliste, constituind un rezultat al redistribuirii avuției între națiuni, al scurgerii spre exterior a unei părți importante din venitul național al țărilor în curs de dezvoltare.

Din analiza datelor de mai sus se poate trage concluzia că, în principal, mărimea și sensul evoluției raportului de schimb net se află în strînsă legătură cu nivelul de dezvoltare și structurile economiilor naționale. Ca atare, însuși stadiul de dezvoltare economică hotărâște într-o măsură însemnată nivelul și tendința raportului de schimb, favorizînd — firește — țările dezvoltate și defavorizîndu-le pe cele subdezvoltate. Aceasta ține de capacitatea foarte diferită a celor două categorii de țări — dezvoltate și subdezvoltate — sub raportul posibilității de alocare eficientă a resurselor lor materiale, financiare și de muncă și de valorificare superioară a acestora, de adaptare a structurilor lor economice la schimbările științifice și tehnologice, la modificările în structura cererii de mărfuri și la tendințele de substituere a unor resurse materiale cu altele, în funcție de evoluția prețurilor mondiale.

dr. Aurel IANCU

Datoria externă

a „lumii a treia“

POTRIVIT aprecierilor O.C.D.E., datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare (inclusiv țărilor producătoare de petrol) a crescut de la 75 mrd. în 1970, pentru a ajunge la cifra record de 366 mrd. dolari la sfârșitul anului trecut. Creșterea este pusă în mare parte pe seama majorării prețului la petrol, întrucât, după cum afirmă revista britanică „The Economist” fiecare creștere cu 1 dolar per baril atrage

de ajutoarele oficiale a revenit anul trecut împrumuturilor primite în scopuri comerciale. Astfel de împrumuturi au fost acordate, în perioada 1975—1979 unui grup de 75 de țări, dar mai mult de jumătate din fonduri au revenit unui grup restrâns de țări: Brazilia, Mexic, Venezuela, Argentina, Coreea de Sud.

A crescut și serviciul datoriei externe: această reprezenta 12,5% din totalul datoriei la nivelul anului 1970, 14,7% în 1975 și — estimează O.C.D.E. — 16,4% în 1979.

Potrivit Băncii Mondiale, cererile externe

Economia finlandeză

SITUAȚIA economiei Finlandei este apreciată ca îmbunătățită în 1979 față de perioada anterioară. Creșterea P.N.B. este estimată la 7,5%, iar pentru 1980 se estimează un nivel de 5% — respectiv rezultate mai optimiste decât previziunile făcute de O.C.D.E. Cele mai importante creșteri s-au înregistrat la exporturi. (+7,5% în volum), în special la exportul de produse ale industriei forestiere. Potrivit aprecierilor oficiale a crescut cu 22% volumul exporturilor de pastă de hirtie, cu 15% la cherestea și cu 11% la hirtie, carton și alte produse de prelucrare. În cadrul industriei grele s-au majorat cu 12% exporturile de produse ale industriei constructoare de mașini, creșteri mari înregistrându-se și la echipamentele electrice și electronice. Creșterea producției industriale este apreciată la 9%, respectiv 6—7% în sectorul metalurgic.

În ce privește industria forestieră — sector important al economiei Finlandei — se speră într-o ameliorare a situației prețurilor pentru producători, dar se pare că această evoluție va caracteriza numai prima parte a anului în curs, după care sectorul va fi amenințat de efectele recesiunii.

Programe de dezvoltare

Zimbabwe: premisele relansării creșterii economice

PRIN POPULAȚIA SA (7,1 mil. locuitori în 1979), întinderea teritoriului (391 mii km²) și potențialul său economic exprimat prin valoarea P.N.B. (circa 3,5 mrd. dolari în 1979), Zimbabwe face parte din categoria țărilor mici și mijlocii. După mărimea P.N.B./loc. estimat la 480 dolari în 1978, poate fi încadrată în categoria țărilor în curs de dezvoltare cu venit mediu, mai ales că nivelul acestuia scăzuse în ultimii 5 ani cu circa 25% în termeni reali.

Zimbabwe deține bogate zăcămintele minerale, importante prin mărimea lor pe plan mondial: azbest (al patrulea producător mondial), aur (locul VI), nichel, cositor, cupru, mangan, fier, cărbune, uraniu, beriliu, litiu, wolfram, antimoniu, platină, argint, fosfați, crom (locul II). Rezervele sale de cromit, cifrate la 5 500 mil. tone sînt cele mai mari din lume, nu îndeajuns de exploatate, producția de crom diminuându-se de la 590 mii tone în 1975 la circa 300 mii tone în prezent. În ultimii ani, nici celelalte producții nu sînt la nivelul potențialului exploatabil. De altfel, zăcămintele țării nu sînt încă pe deplin prospectate, fapt demonstrat de recente evaluări ale rezervelor de nichel din uriașul zăcămint Great Dyke desemnate a fi tot atît de mari ca cele de crom.

Agricultura dispune de 2,5 mil. ha teren arabil și 4,9 mil. ha pășuni, realizînd un surplus de produse agricole peste consumul intern. Tutunul (al treilea producător mondial) este principala cultură, dar și culturile de cereale, trestie de zahăr, bumbac, legume, și fructe, precum și creșterea animalelor sînt ramuri care dau importante excedente pentru export.

Zimbabwe își asigură independența energetică prin hidroenergie și cărbune.

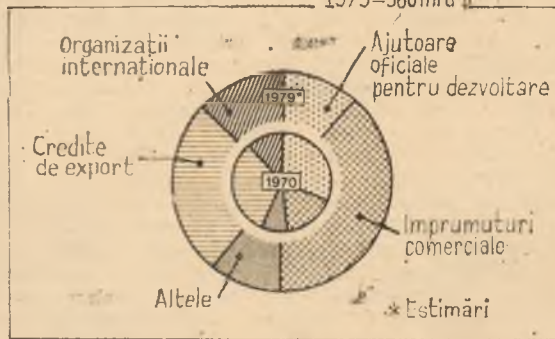
Industria prelucrătoare este destul de diversificată și are un puternic caracter de substituție a importurilor. Mari zăcămintele de minereu de fier (3,7 mrd. t.) și de cărbune (6,5 mrd. t.) constituie baza industriei siderurgice. Pe ansamblul industriei prelucrătoare, principalele sectoare sînt: metale și produse metalice, alimente, țesături și confecții, încălțăminte, băuturi și tutun, produse chimice și construcții de mașini (aparate electrice, echipamente agricole, autovehicule etc.).

Potențialul de export al țării constă în proporție de circa 65% din minereuri și metale, circa 30% livrări de produse agricole (tutun, carne, cereale, zahăr, piei) și circa 5% alte produse (produse siderurgice, aparate electrice).

Mineralele abundente, condiții energetice bune, potențialul agricol diversificat creează premisele ca Zimbabwe să se înscrie într-un amplu proces de refacere și relansare, atît a economiei interne cît și a relațiilor economice externe.

Marin FRÂNCU

DATORIA EXTERNĂ A « LUMII A TREIA » DUPĂ SURSA ÎMPRUMUTURILOR. TOTAL: 1970—75 mrd. \$ 1979—366 mrd. \$

Sursa OCDE, după The Economist

după sine o notă de plată suplimentară de 2 mrd. dolari pentru „lumea a treia“.

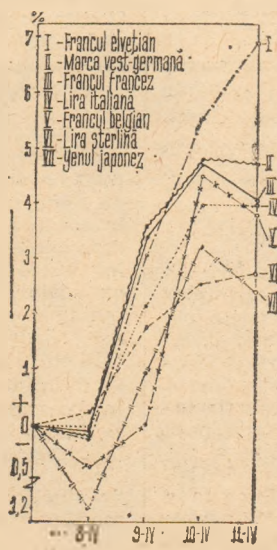
În ce privește structura datoriei externe, după cum rezultă din grafic, ponderea cea mai mare deținută în 1970

se vor majora în continuare în viitorul previzibil, necesitățile de capital urmînd să crească, în acest deceniu, cu o rată medie anuală — din care a fost eliminată influența inflației — de 3,4%.

EVOLUȚII MONETARE

ÎN CURSUL SAPTĂMÎNII 7—11 APRILIE 1980 dolarul S.U.A. a înregistrat o inversare bruscă de tendință, realizînd un recul accentuat pe piețele de schimb valutare internaționale. Pe piața euro-depozitelor au scăzut dobinzile la eurodolarii, contribuind la scăderea atractivității dolarului în operațiunile de schimb valutar. Observatorii consideră ca reculul valutei S.U.A. reflectă deasemenea în bună măsură o operațiune de ajustare a pieței față de nivelele anterioare apreciate ca nerealistice, dolarul fiind considerat excesiv de supraevaluat la cotele respective.

Lira sterlină a înregistrat o mișcare ascendentă față de dolarul S.U.A. cotînd la închiderea de 2,1935 dolari / 1 liră cu circa 2,75% peste închiderea de referință de 2.1350 dolari pentru o liră. Concomitent, lira sterlină a înregistrat în acest interval o importanță răminere în urmă comparativ cu valutele europene (peste 4% față de francul elvețian și circa 2% față de marca vest-germană). Francul elvețian s-a remarcat printr-o depreciere deosebită (circa 7%) față de dolarul S.U.A. cotînd la închidere la circa 1,7470 franci / 1 dolar față de nivelul precedent de 1,8670 franci / 1 dolar, precum și prin cîștiguri importante în relațiile directe cu valutele vest-europene și yenul japonez. Marca vest-germană a evoluat în nota generală atîngînd la închiderea de 1,8780 mărci / 1 dolar o depreciere de circa 4,7% față de închiderea de referință. Francul belgian a profitat de tendința slabă a dolarului și s-a încadrat în mișcarea generală realizînd în final o depreciere de circa 3,8% la un curs de închidere de circa 30,30 franci / 1 dolar. Francul francez și lira italiană au terminat la un

nivel cu peste 4% față de închiderile precedente la cursuri de circa 4.3550 franci și respectiv 873 lire / 1 dolar S.U.A. Evoluînd în nota generală, yenul japonez a înregistrat însă un ritm de depreciere mai lent și a cotat la închiderea de 231,65 yeni / 1 dolar, cu circa 2,4% peste nivelul anterior, rîminînd în urma valutei vest-europene față de care a cedat în continuare teren în acest interval.

Pe piața euro-depozitelor s-a înregistrat o tendință de scădere a dobinzilor mai accentuată la eurodolarii S.U.A. la care, la perioada de șase luni ratele s-au situat în final la circa 18,3125% (cu circa 1,25% sub nivelul săptămîinii anterioare) și la euromărcile vest-germane care au fost cotate la circa 9,875%. Eurodepozitele în franci elvețieni la șase luni au fost negociate la circa 7,625%.

Piața aurului a resimțit efectul favorabil produs de slăbirea cursului dolarului pe piețele de schimb valutar precum și o conjunctură mai bună generată de ascuțirea crizei din Orientul Mijlociu. În aceste condiții prețul metalului galben a atins un maxim de circa 550 dolari pe uncie fiind stabilit la ultimul fixing al săptămîinii la 530,50 dolari / uncie.

Paul DUMITRASCU
Gheorghe MUNTEANU

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale în perioada 7—11 IV, față de dolarul S.U.A., luîndu-se ca bază cursurile din 4 IV a.c.

Probleme ale viitorului și dezvoltării

în viziunea unor specialiști

CONSENS ȘI SOLIDARITATE PENTRU O NOUĂ ORDINE INTERNAȚIONALĂ

Intensificarea eforturilor proprii în vederea dezvoltării

„DE LA CONCERTARE LA CONSENS“. Astfel ar putea fi sintetizat mesajul directorului general al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), AMADOU-MAHTAR M'BOU, în contextul preocupărilor privind edificarea unei noi ordini în lume. Conceptul noii ordini implică astfel intercondiționarea transformărilor la nivel național cu cele la nivel internațional, cu considerarea nu numai a factorilor economici, ci și a factorilor sociali și culturali, într-o abordare de natură să permită fiecărei națiuni controlul asupra propriei dezvoltări, într-o societate internațională bazată pe dreptate și solidaritate.

Asistăm în prezent — afirmă A. M. M'Bow — la adincirea decalajelor economice și culturale, la intensificarea cursei înarmărilor, a manifestărilor rasiale, la multiplicarea cazurilor de încălcare a drepturilor umanitare. Accentuarea alarmantă a acestor fenomene reclamă mai mult decât oricând asigurarea pe scară mondială a progresului pentru toate statele. — progres bazat pe dreptate și respect reciproc, de natură să răspundă dezideratelor unei ordini noi a păcii, a dreptului la autodeterminare al tuturor popoarelor. Instaurarea unei noi ordini economice nu înseamnă deci numai o schimbare marginală a actualelor relații internaționale; relațiile economice nu pot fi schimbate fundamental decât cu condiția ca înseși țările implicate în acest sistem de relații să treacă la efectuarea unor profunde modificări, esențiale, în propria lor dezvoltare. Se consideră, deci, că o nouă ordine presupune intercondiționarea schimbărilor internaționale și naționale.

Aceste schimbări nu pot fi limitate la sfera economică, ci extinse și amplificate astfel încât să fie luate în considerare și dimensiunile sociale și culturale ale unei noi ordini. O lume nouă, care să nu fie exclusiv raportată la producția și schimbul de mărfuri sau la probleme monetare, ci legată inseparabil de crearea, răspândirea și schimbul de informații și cunoștințe, de necesitatea stăpînirii cunoștințelor științifice și tehnice. Dezechilibrele existente astăzi în cunoaștere și informare nu pot fi depășite decât pe calea creării — de către țările interesate — a potențialului și infrastructurii necesare, inclusiv prin considerarea unor factori fiind de valorile umane, culturale și spirituale.

Elemente structurale într-o societate bazată pe autodeterminare

ANALIZÂND acești factori, M'Bow pornește de la aprecierea că ei sînt într-o anumită măsură constitutivi pentru o lume a viitorului ale cărei reglementări trebuie modificate, fiind elemente structurale — și care trebuie concepute și reformulate în această viziune — ale unei societăți a autodeterminării, egalității și solidarității internaționale.

Îată numai cîteva opinii ale directorului general al UNESCO în acest sens.

În ce privește drepturile umanitare, M'Bow consideră că însăși abordarea conceptuală ar trebui readaptată cerințelor unei noi ordini; drepturile umanitare ar trebui să capete noi dimensiuni, reunind pe de o parte aspecte specifice ale drepturilor politice și civile și, pe de altă parte, drepturi de factură economică, socială și culturală.

Un alt element constitutiv îl constituie fără îndoială dezarmarea — legată de aceasta — realizarea unui climat de pace pe glob, lipsit de agresiune, discriminare și exploatare a popoarelor, lipsit de cheltuieli militare irrationale care au depășit cu mult pe cele destinate educației. Numai o mică parte a actualelor sume destinate înarmării ar fi suficientă pentru emanciparea culturală a popoarelor. Se impune în acest sens

subliniază M'Bow, o mai mare responsabilitate din partea Organizației Națiunilor Unite, pentru inițierea de acțiuni pe multiple planuri menite să creeze în opinia publică un climat favorabil promovării dezarmării și cooperării pașnice.

Strîns legat de respectarea drepturilor umanitare și consolidarea păcii trebuie realizată, prin sistemul Națiunilor Unite, diseminarea în lumea întreagă a informațiilor, a tuturor cunoștințelor și în special a celor fiind de știință și tehnologie. Este necesar — apreciază A. M. M'Bow — să se intensifice eforturile în scopul sprijinirii tuturor statelor și în special a celor rămase în urmă, pentru o cât mai eficientă utilizare a resurselor naturale proprii, a potențialului lor material și spiritual, inclusiv pe calea unei cooperări internaționale adecvate. Implementarea de politici naționale în domeniul informaticii trebuie realizată în cel mai larg sens posibil astfel încît, referindu-se inclusiv la cercetare și educație, toate țările să-și poată dezvolta sisteme informaționale proprii, să poată dispune de echipamentele și cadrele necesare. În contextul unei noi ordini internaționale, informatica poate și trebuie să joace un rol important pe linia difuzării neîngrădite la nivel internațional a cunoștințelor.

Fundamentală — în concepția lui M'Bow — este necesitatea ca fiecare națiune să dispună de un potențial științific și tehnologic, de natură să-i permită să avanseze pe calea eforturilor proprii. Această condiție va permite țărilor respective să decidă, în mod independent, inclusiv asupra tehnologiilor ce trebuie importate, potrivit necesităților interne, asupra adaptării și dezvoltării tehnologiilor în funcție de resursele disponibile și de contextul economic, social și cultural național. Este necesar, așadar, ca țările în curs de dezvoltare să dispună și de cadre naționale calificate, cunoscătoare a problemelor pe care știința și tehnologia le are de rezolvat, cadre capabile să-și aducă aportul la progresul tehnico-științific.

Problema științei și tehnologiei trebuie abordată — subliniază M'Bow — sub aspect interdisciplinar în măsura în care acestea sînt condiționate de funcționarea sistemului educațional și în special a instituțiilor de învățămînt superior, sau favorizate de activitatea în domeniul științelor sociale — promotoare ale interesului pentru dezvoltarea tehnico-științifică. Izolarea științei și tehnologiei de educație, științe sociale, cultură și sistem informațional poate fi calificată drept o înțelegere greșită a adevăratului sens al dezvoltării și — în ultimă instanță — un pas înapoi, în eforturile către progres ale unei țări. Se impune, de asemenea, — susține M'Bow — ca Programul pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite, Banca Mondială și alte organisme și agenții specializate ale O.N.U. să sprijine mai activ sub aspect financiar și tehnic eforturile de dezvoltare, inclusiv pe calea cooperării, ale țărilor rămase în urmă.

O sarcină esențială, de o deosebită complexitate și care ar trebui rezolvată cu maximă urgență o constituie comunicațiile — apreciază M'Bow Complexă, întrucît comunicațiile implică totalitatea instituțiilor, la toate nivelele și relațiile acestor instituții cu populația —, fiind totodată legată de toate problemele majore ale vieții contemporane: esențială, în măsura în care comunicațiile condiționează drepturile fundamentale într-o societate. Pe un alt plan, comunicațiile sînt în strînsă interdependentă cu probleme ale însuși viitorului omenirii, ale eforturilor de dezvoltare îndreptate către instituirea unei noi ordini internaționale capabilă să înlăture decalajele, să asigure o pace durabilă în lume și respectarea identității culturale a fiecărei națiuni.

Comunicațiile trebuie, de asemenea, apreciate sub aspect interdisciplinar ca o problemă cu dimensiuni prioritar culturale și nu limitată la transmiterea de informații, la tehnologie sau la crearea infrastructurii necesare. Se apreciază că comunicațiile nu trebuie să devină un instrument al puterii, contrapuz drepturilor de afirmare ale individului, ci să fie îndreptate în mod conștient către satisfacerea necesităților culturale ale oamenilor.

Deosebit de importante sînt considerate și consecințele economice ale utilizării adecvate a comunicațiilor, cunoscut fiind că bogăția de informații vehiculate contribuie la dezvoltarea economică a unei țări. După M'Bow există o relație biunivocă: volumul informațiilor crește odată cu creșterea utilizării lor, informațiile avînd capacitatea de a reduce sau evita consumuri nejustificate de resurse materiale și umane. Comunicațiile trebuie abordate sub un dublu aspect, acela de cale a dezvoltării cît și ca unul din scopurile dezvoltării, într-o lume confruntată cu probleme dintre cele mai variate aflate în strînsă interdependență: probleme ale păcii, securității și dezarmării, combaterea foametei, probleme sociale, de sănătate, combaterea analfabetismului, problema drepturilor umanitare și a energiei.

După cum am văzut, comunicațiile și informațiile sînt strîns legate de problema dezvoltării culturale. Și aici, referitor la politica culturală adoptată de o țară sau alta, trebuie pornit de la faptul că apărarea și stimularea identității culturale a unei națiuni nu se pot realiza prin închistare, prin reducere la spațiul național dat. Este necesară o largă apreciere a valorilor internaționale, înțelegerea și utilizarea în scopul propriei dezvoltări a convergenței și interacțiunii dintre culturi, precum și — pe un alt plan — a intercondiționării culturii cu alte domenii ca educația, comunicațiile, dezvoltarea tehnologică și mediul inconjurător.

Un alt factor prioritar, deosebit de important pentru evoluția societății contemporane, îl constituie educația. A. M. M'Bow accentuează faptul că programele educaționale trebuie să aibă caracter de inovație, nu numai în scopul dezvoltării și al modernizării societății, ci și în vederea consolidării valorilor culturale specifice ale unei națiuni. În contextul preocupărilor legate de educație apar o serie de probleme indispensabile unei lumi de viitorului, printre care: relația educație-muncă, astfel ca activitatea productivă să devină componentă a procesului educațional; adaptarea educației la cerințele specifice interne ceea ce presupune existența, în fiecare țară, a unui personal specializat, în măsură să decidă asupra căilor de dezvoltare și să asigure realizarea progresului în condițiile necesităților date și a obiectivului de conservare și promovare a valorilor culturale proprii; asigurarea, în unitățile de învățămînt a manualelor școlare în limba maternă

a celor cărora le sînt destinate, ca o cale de reflectare a aspirațiilor naționale respective.

Educația — apreciază M'Bow — trebuie concepută atît în cadrul unor planuri pe termen lung — în condițiile reinnoirii continue a fondului educativ cît și ca un proces ce se desfășoară în tot cursul vieții — ceea ce presupune o mai bună legătură între instituțiile specifice de școlarizare cu ceilalți factori educaționali. Referindu-se și în acest context la caracterul interdependent al problemelor, M'Bow consideră necesar ca activitatea educațională să asigure aplicarea efectivă a științelor sociale la eforturile îndreptate către respectarea drepturilor umanitare și consolidarea păcii, studierea dezvoltării, a problemelor legate de mediu, creșterea rolului participativ al femeilor și al tineretului la viața socială.

★

Iată, așadar, numai cîteva din problemele care, alături de relațiile economice trebuie să capete un conținut nou, radical schimbat, în vederea instaurării unei noi ordini în lume. Trebuie să recunoaștem însă — arăta directorul general al UNESCO — faptul că negocierile vizînd transpunerea în viață a unor măsuri concrete au dat numai rezultate parțiale, cu efecte limitate. La aceasta au contribuit, desigur, decalajele și disproporțiile existente în lume, fenomenele inflaționiste, creșterea șomajului — elemente care au creat condiții pentru tergiversarea luării de decizii adecvate. Se apreciază că ceea ce a lipsit, însă, în mod evident, a fost acordul general asupra scopurilor în sine, respectiv înfăptuirea unei lumi în care contradicțiile actuale pot și trebuie să dispară, renunțarea la confruntare în schimbul unității și echilibrului.

Este, deci, evident — conchide directorul general al UNESCO — că se impun acțiuni concertate, într-un larg consens internațional și pe multiple planuri. Este, de asemenea, necesară înțelegerea faptului că factori cum sînt educația, știința, cultura sau comunicațiile nu trebuie abordați într-o lume statică, fără transformări economice, fără progres tehnologic, educațional sau cultural. Dimpotrivă, evoluția în aceste domenii trebuie să joace un rol decisiv în instaurarea unei noi ordini care oferă singura alternativă posibilă în identificarea soluțiilor la problemele care confruntă omenirea.

Em. S.

PRIORITĂȚI ȘI REORIENTĂRI ÎN DEZVOLTARE

În atenție — opțiunile energetice

POTRIVIT unui recent studiu publicat de cotidianul „Le Monde” rezultatele analizelor privind perspectivele prețurilor combustibililor energetici sînt încă puțin concludente date fiind, pe de o parte, interesele divergente ale producătorilor și utilizatorilor din diferite sectoare — electricitate obținută pe bază de cărbune sau energie nucleară, cărbune, carburanți sintetici etc., iar pe de altă parte faptul că evoluția viitoare este marcată de un grad ridicat de incertitudine datorită creșterii fără precedent, înregistrate în ultima perioadă la prețul țiteiului.

Este cert, însă — apreciază sursa citată —, că în scurt timp energia nucleară și hidrocarburile neconvenționale vor atinge nivelul de rentabilitate. Astfel, în Franța se estimează că, pentru reactoarele ce vor intra în funcțiune în 1985, un kWh de origine nucleară va avea un cost net inferior celui ce se va realiza în cazul folosirii cărbunelui sau a petrolului. Pe de altă parte, Agenția Internațională pentru Energie apreciază că 1 kWh produs în termocentrale pe bază de gaze va fi încă mult timp mai ieftin decît în cazul folosirii energiei nucleare.

În ce privește șisturile bituminoase, primele centre de tratare (circa 30 de proiecte, inițiate în prezent pe ansamblul țărilor nesocialiste, și care vor fi

finalizate în viitorul apropiat) vor realiza costuri variînd — în funcție de tehnologia utilizată — între 22 și 33 dolari pe baril echivalent petrol.

Pe termen scurt, principalul substitut al petrolului rămîne, desigur, cărbunele. Astfel, potrivit surselor citate de „Le Monde”, utilizarea tehnologiilor moderne ar putea determina reduceri de 10—20% în costul produselor realizate prin prelucrarea cărbunelui: gaze cu putere calorică mică și medie al căror cost revine în prezent la 22 dolari/baril echivalent petrol în prețuri constante 1977, benzină obținută prin lichefierea cărbunelui (la un preț 1977 de 30 dolari), petrol sintetic (20 dolari) — în

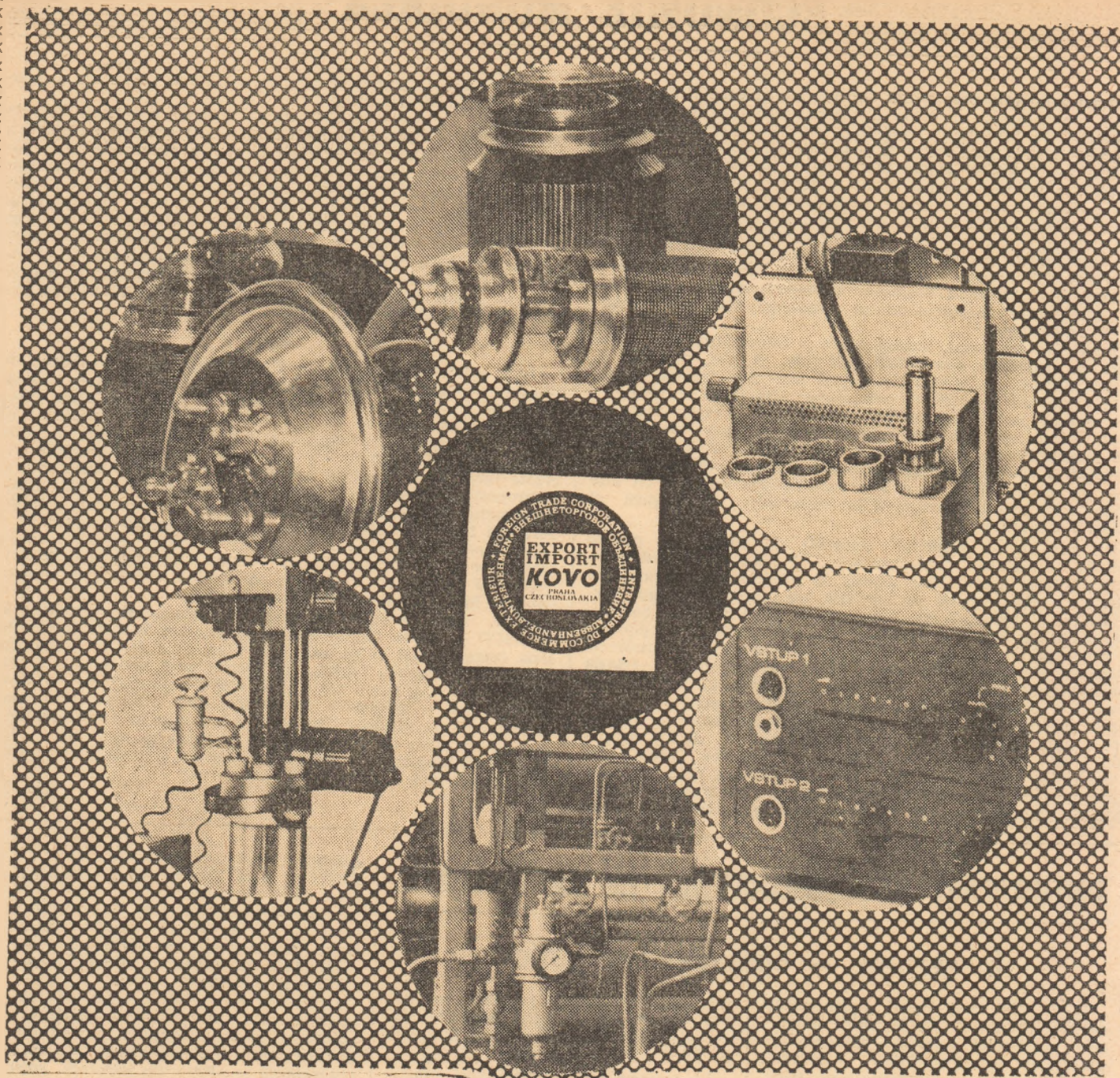
condițiile unui preț al cărbunelui de 15 dolari pe tonă. Desigur că competitivitatea va fi dependentă de evoluția prețului acestuia în raport cu prețul petrolului. A.I.E. apreciază că, pe termen lung, prețul real al cărbunelui va crește fără să depășească nivelul majorărilor previzibile la petrol.

Utilizarea energetică a biomasei rămîne în continuare o problemă de rezolvat sub aspectul prețului în condițiile în care pentru a obține energia calorică echivalentă rezultată din folosirea unui baril de petrol sînt necesare cheltuieli de ordinul a 40 dolari în cazul folosirii biomasei. Tot aici ar trebui incluse și alte surse de energie ca geotermia, energia mărilor, energia solară — în prezent încă greu comparabile sub aspectul prețului. Cît privește energia solară, dacă folosirea acesteia pentru a se obține apă caldă (la 35° C) este deja rentabilă, se pare că acest lucru nu este, în prezent, valabil în raport cu generatorii clasici de energie electrică.

Suedia: încadrarea forței de muncă

PINĂ în 1990 guvernul suedez preconizează crearea a 350 mii noi locuri de muncă, respectiv o creștere cu 10% față de 1975, numărul total urmînd să atingă 4 milioane la nivelul anului menționat. Sectorul public va fi principalul beneficiar al acestor majorări: vor fi create 290 mii locuri de muncă, iar acest sector va deține 32,6% (față de 28%, în prezent) în totalul forței de muncă; ponderea cea mai mare (28%) o va deține industria prelucrătoare.

Potrivit statisticilor oficiale, se prevăd creșteri în numărul de locuri de muncă din domeniul științei și tehnologiei (316 mii în 1990 față de 236 mii în prezent), aceeași tendință fiind avută în vedere pentru activitățile de întreținere a mașinilor și utilajelor (230 mii față de 150 mii în prezent) și în sectorul social. Se prevăd de asemenea, reduceri ale încadrărilor în agricultură (cu 70 mii de locuri de muncă, urmînd să se ajungă la 106 mii în 1990), construcții, minerit, industria sticlei, de pielărie și încălțăminte și altele.

Întreprinderea de Comerț Exterior KOVO

— un partener comercial bun

Întreprinderea de Comerț Exterior KOVO
exportă:

- aparate de măsură electrice și electronice, surse de lumină și sisteme automate de dirijare a proceselor tehnologice
- produse ale tehnicii de calcul și de birou

— mașini poligrafice, tehnică de măsurare și de pompare a combustibililor lichizi

- aparate de măsură pentru laboratoare și nucleare; tehnică de laborator pentru cercetări științifice și nucleare
- aparate de reglare și automatizare
- piese pentru industria electronică și mașini pentru producția lor
- instalații de telecomunicații

I.C.E. KOVO
Jankovcova 2
170 88 Praha 7
Cehoslovacia

PUBLICOM

DATE DE PROGNOZĂ

Un sondaj asupra perspectivelor progresului tehnic *)

PERSPECTIVA UNOR ELABORĂRI TEHNICE

Domeniul și tema	Descoperirea principiului		Oportun. econ. a aplicării		Utilizarea pe scară largă	
	1975	1978	1975	1978	1975	1978
VIII. Extracția mineralelor și metalurgia						
— Utilizarea laserului, ultrasunetelor și a curenților de înaltă frecvență pentru forarea și concasarea rocilor	1985	1985	1992	1992	2000	2005
— Concasarea masei minereului printr-o explozie atomică, urmată de extragerea metalelor cu ajutorul diferiților reactivi	1990	2000	2000	2015	2050	2038
— Procedee de concasare hidraulică a minereului în vederea extragerii de metale și minerale	1980	1990	1990	1994	2000	2005
— Extragerea mineralelor din nodulii de pe fundul mării	1980	1982	1985	1988	2000	2000
— Noi aliaje ușoare de înaltă durabilitate și mai rezistente la coroziune	1976	1980	1980	1987	1990	1995
— Automatizarea lucrărilor miniere în subteran	1982	1985	1985	2000	1995	2022
— Adaptarea la condițiile din adâncimile mari în vederea exploatării unor noi zăcăminte de minereuri	1990	1996	1990	2004	2000	2032
— Procedee de elaborare continuă a oțelului	1985	1990	1990	1995	2000	2000
— Îmbunătățirea substanțială a prelucrării pe scară mare a fierului vechi ⁵⁾	1976	1988	1979	1990	1982	1994
— Obținerea aluminiului pe baza folosirii unui proces ieftin de producție continuă	1985	1990	1990	1998	2000	2008
— Un proces nou, mai puțin costisitor, de producere a magneziului	1988	1986	1990	1993	1995	2008
— Metodă ieftină de extragere a metalelor din apa mării	1985	2000	1990	2018	1995	2032
— Prelucrarea sîturilor bituminoase direct la locul de extracție	1982	1982	1990	1987	2000	2002
— Prelucrarea minereurilor feroase taconitice nemagnetice, de calitate inferioară	1980	1990	1990	1999	2000	2025
— Agregate destinate extragerii continue în subteran a minereurilor-rocă (cupru, fier ș.a.)	1985	1985	1990	1990	2000	2000
IX. Masele plastice						
— Producția economică justificată de mase plastice mai ușoare și mai rezistente decât metalele	1975	1980	1975	1984	1985	1990
— Sisteme, care asigură un proces tehnologic unic de la obținerea monomerului și pînă la realizarea produsului	1975	1981	1979	1986	1990	1990
— Asimilarea „îmbinării“ radicalilor în molecule în cadrul polimerizării, în scopul creării de mase plastice cu o temperatură de lucru de 540°C și peste	1985	1985	1990	1990	2000	2000
— Caroserie și șasiu din mase plastice pentru automobile	1980	1983	1985	1985	1990	1990
— Avioane militare și civile din mase plastice	1985	1985	1995	1990	2000	2000
— Mase plastice comestibile	1992	1995	2000	1998	2000	2010
— Ferme de pod avînd elemente constructive din mase plastice, proprii clădirilor înalte și altor construcții civile	2000	1998	2000	2010	2050	2020
— Cupole din mase plastice pentru colonii subterane sau subacvatice	1987	1995	2000	2000	2000	2010
— Polimeri pe altă bază decît carbonul	1975	1984	1982	1995	2000	2000
— Tehnologia de prelucrare a resturilor menajere, care permite selectarea maselor plastice, a metalelor și altor substanțe cu descompunere lentă, de pe rampele de gunoi	1975	1985	1990	1995	2000	2000
— Extragerea unor elemente prin arderea sau topirea reziduurilor industriale și urbane în arzătoare	1995	1990	2000	2000	2050	2015
— Obținerea de polimeri pe bază de carbon, prin utilizarea altor materii prime decît petrol, gaz sau cărbune	1975	1985	1982	2000	1987	2000
— Tren construit în întregime din mase plastice	2000	1989	2030	1996	2150	2000
— Sinteza maselor plastice pornind de la elemente	2000	1995	2050	2005	2100	2012
— Mase plastice care nu îmbătrînesc	1975	1981	1975	1985	1990	1990
— Instalații de formare și extruziune, funcționînd fără operator	1980	1984	1985	1990	1995	1998
— Alegerea maselor plastice cu ajutorul M.E.C.	1975	1980	1975	1985	1990	1989
— Cultivarea deșerturilor prin aplicarea unei îmbrăcămînți din mase plastice	1975	1988	1985	1995	2000	2000
— Orașe construite în zona arctică pe materiale izolante din plastic expandat	1975	1985	2000	1994	2050	2000
X. Articole textile						
— Fibre, care-și schimbă culoarea	1982	1987	2000	1994	2000	2003
— Bumbac artificial, avînd calitățile celui natural	1978	1985	1985	1990	1995	1998
— Materiale textile nețesute, folosite în construcții	1980	1982	1985	1985	1992	1994
— Alegerea complet automatizată a culorii	1975	1982	1982	1984	1995	1988
— Bumbac artificial neinflamabil, ușor de spălat și de călcat	1985	1992	1990	1995	1995	2005
— Fibre și țesături care-și modifică conductibilitatea termică în funcție de variația temperaturii	1980	1985	1995	1997	2000	2006
— Îmbrăcăminte turnată	1985	1985	1987	1988	2000	1993
— Procesul de confecționare a îmbrăcămînții direct din fibre	1990	1994	2000	2001	2015	2008

*) Primele două părți ale sondajului s-au publicat în nr. 14 și 15/1980 ale revistei.

5) În ancheta din 1975 — prelucrarea pe scară mare a fierului vechi.

O. C. D. E. : recrudescența inflației

STATISTICI recent publicate de O.C.D.E. evidențiază, între altele, recrudescența în primele luni ale anului în curs a ratei inflaționiste a prețurilor la bunuri de consum și servicii în țările membre ale acestei organizații; după opinia unor specialiști fenomenul s-ar putea prelunge și puțin pînă la mijlocul lui 1980. Din examinarea unor date din aceeași sursă pe ultimele două decenii rezultă că — exceptînd anul 1978,

	Rata medie pe anii		Rata anuală pe anii		
	1961—1970	1971—1976	1977	1978	1979
Total O.C.D.E. *)	3,4	8,6	8,7	7,9	9,9
Din care :					
Anglia	4,1	13,6	15,9	8,3	13,4
Australia	2,5	10,8	12,3	7,9	9,1
Canada	2,7	7,4	8,0	9,0	9,1
Franta	4,0	8,9	9,4	9,1	10,8
R.F.G.	2,7	5,9	3,7	2,7	4,1
Italia **)	3,9	12,2	17,0	12,1	14,8
Japonia	5,8	11,1	8,1	3,8	3,6
Spania (**)	6,0	13,0	24,5	19,7	15,7
S.U.A.	2,8	6,6	6,5	7,7	11,3
Suedia	4,0	8,3	11,4	10,0	7,2

*) Exclusiv chiriile

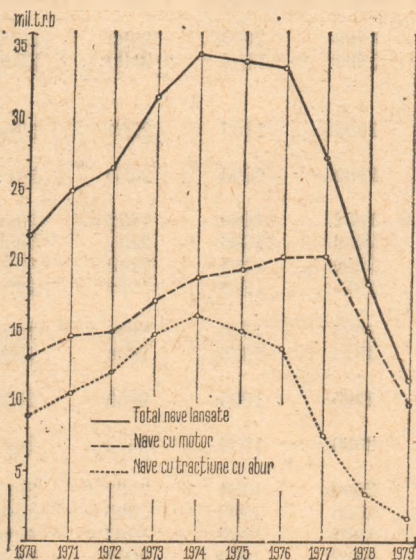
**) Serie intreruptă în 1977

cînd s-au înregistrat anumite fluctuații — se manifestă o tendință cvasipermanentă de creștere a prețurilor atît

pe ansamblul O.C.D.E., cît și în marea majoritate a principalelor țări membre ale acestui organism (vezi tabelul).

Evoluții ale construcțiilor navale

DATELE publicate recent de O.N.U. asupra evoluției construcțiilor de nave comerciale în lume (exceptînd U.R.S.S. și R. P. Chineză) în cursul anului 1979 evidențiază menținerea tendinței de scădere abruptă a volumului acestora în ultima perioadă de timp. După cum se vede din graficul alăturat, tonajul global al navelor lansate (circa 11,5 mil. t.r.b.) reprezintă aproape jumătate din nivelul atins în anul 1970 și circa o treime din cel înregistrat în 1974—1975, un declin extrem de pronunțat cunoscînd construcția de nave cu tracțiune cu

abur. Ample reduceri ale volumului construcțiilor navale au avut loc în cursul celei de a doua jumătăți a actualului deceniu în toate țările cu tradiție în acest domeniu, dar mai ales în R.F.G.,

Japonia și Suedia, în timp ce unii constructori mai puțin importanți dar cu o mai mare adaptabilitate la evoluția cerințelor pieței (Turcia, Portugalia, Coreea de sud ș.a.) au reușit să redreseze situația șantierelor lor navale.

R. F. G. : orientări în politica energetică

SUB PRESIUNEA creșterii continue a prețurilor la petrol și produse petroliere, guvernul R. F. Germania a adoptat anul trecut o serie de decizii privind intensificarea transpunerii în viață a unor orientări în politica energetică națională, cum sînt: economisirea și raționalizarea utilizării resurselor de energie și combustibil, în scopul încetinirii creșterii necesarului respectiv de consum; reducerea ponderii petrolului în balanța energetică; folosirea priorității a cărbunilor autohtoni; extinderea centralelor atomoelectrice, pentru crearea unei baze trainice de aprovizionare cu energie electrică, în condițiile asigurării securității populației; continuarea cercetărilor în domeniul energiei, elaborarea unor tehnologii suplimentare pentru utilizarea surselor reînnoibile de energie.

Drept pîrghii de stimulare a raționalizării figurează o politică adecvată a prețurilor și tarifelor pentru combustibili și energie, adaptarea autovehiculelor pentru un consum redus de carburanți, reglarea fluxurilor de transport în orașe și pe autostrăzi etc. Totodată, statul acordă sprijin financiar industriei cărbunelui din R.F.G., ținîndu-se seama de faptul că prețul cărbunelui extras în țară este de circa două ori mai ridicat decît prețul său pe piața mondială, astfel încît există perspectiva înlocuirii petrolului în unele utilizări cu cărbune importat.

Bulgaria : măsuri de stimulare a producției agricole

LA INCEPUTUL acestui an Consiliul de Miniștri al R. P. Bulgaria a adoptat o hotărîre privind modificarea substanțială a sistemului de autoaprovizionare cu produsele agroalimentare de bază a populației din mediul rural, îndeosebi în scopul asigurării ritmicității acesteia. Întreaga răspundere pentru obținerea producției agricole necesare în vederea satisfacerii cerințelor populației la produsele alimentare de bază este încredințată complexelor agroindustriale și altor organizații agricole.

Totodată, ținîndu-se seama de faptul că gospodăriile individuale constituie o importantă rezervă a sistemului de autoaprovizionare a populației (ele furnizează 23,7% din întreaga producție agricolă, avînd o pondere de 39,5% în producția de carne, de 25% în cea de lapte, de 53,2% în cea de ouă și 27,4% în producția de legume), vor fi create condiții pentru continua ei dezvoltare și întărire. În scopul mobilizării tuturor rezervelor existente, se prevăd măsuri ca: sporirea numărului persoanelor care realizează produse agricole pentru nevoile proprii sau pentru piață, inclusiv prin repartizarea în continuare, a terenurilor agricole părăsite; crearea, extinderea și întărirea gospodăriilor ajutoare pe lîngă întreprinderile industriale, organizațiile și instituțiile, care întrunesc condițiile necesare; asigurarea fabricării și desfacerii către populație a articolelor de mic inventar agricol și a mijloacelor tehnice de ga-barit redus etc.

Casele solare

ÎNCĂLZIREA locuințelor cu ajutorul energiei solare este pe cale de a depăși faza experimentărilor, cea a unităților-pilot și de a deveni un element constitutiv al construcțiilor de locuințe, deocamdată în serii mici.

Un exemplu îl constituie concursul lansat de Ministerul pentru mediul înconjurător și cadrul vieții din Franța pentru realizarea de case de locuit, arhitectura cărora (denumită bioclimatică) și instalațiile aferente de captare a energiei solare să permită reducerea cu 30—40% a consumului altor surse de energie pentru încălzire și nevoi casnice. Iar aceasta, în condițiile unei majorări a costului locuințelor considerată drept acceptabilă pentru beneficiar. Se apreciază că încă în cursul anului curent în Franța ar urma să înceapă construcția a o mie de case de acest tip, cărora li se vor adăuga în următorii doi ani alte patru mii de case profilate pe folosirea energiei solare.

GLOSAR

Criza valutară

CRIZA VALUTARĂ este specifică economiei capitaliste și se manifestă prin profunde dezechilibre în raporturile valorice dintre monede și prin toate efectele acestor dezechilibre: mari speculații, mari mișcări de capitaluri, intervenții restrictive ale autorităților monetare. La rindul lor, efectele dezechilibrelor generează noi dezechilibre, până când în cele din urmă se creează un nou echilibru, la alt nivel valoric decât cel anterior crizei.

Ca acuitate, criza valutară care a însoțit marea criză economică din 1929—1933 (la 29 octombrie 1929 au fost oferite la bursa din New York 33 milioane de titluri, iar cererile au fost minime; mii de bănci au suspendat plățile; în 1931, Anglia a abandonat etalonul aur; lira sterlină și dolarul au suferit deteriorări excepționale) poate fi considerată drept una din cele mai violente. În schimb, criza valutară care s-a declanșat în jurul anului 1960 și care continuă și astăzi poate fi considerată drept una din cele mai lungi și mai complexe.

Actuala criză valutară se înscrie printre celelalte forme de dezechilibru în relațiile economice internaționale, determinate de dezvoltarea unor state pe seama altora, de îngustarea posibilităților de dezvoltare economică drept urmare a accentuării decajului dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, a consumului nerational de materii prime și surse energetice într-o serie de țări.

Criza valutară cunoaște faze febrile, de răbufnire violentă a fenomenului, de zdruncinare profundă a întregului eșafodaj al relațiilor valutare, alterând cu faze în care domnește un calm aparent. Geografic, criza valutară cunoaște localizări în spațiu, ascuțitul ei îndreptându-se cînd asupra unei monede capitaliste, cînd asupra alteia. Însă chiar atunci cînd accesele acute ale crizei s-au declanșat într-una sau alta din principalele țări capitaliste, ele se întind apoi, depășind perimetrul în care funcționează un anumit sistem monetar. Se face distincția între criza valutară „în sistem” (criza lirei sterline, a lirei italiene) și criza valutară „de sistem”, care a afectat însuși sistemul monetar internațional de la Bretton Woods și în final a dus la prăbușirea lui. Criza „de sistem” a fost provocată de criza dolarului S.U.A. care, fiind moneda cheie a sistemului, a subminat pînă la prăbușire întregul sistem.

În fața imposibilității, în condițiile crizei, de a menține reglementările valutare convenite, principalele monede occidentale au devenit flotante, începînd din 1972—1973, inclusiv dolarul. S-a pecetluit astfel profunda instabilitate a raporturilor valorice dintre monede, caracteristică crizei.

Asociate sau nu crizelor economice, crizele valutare afectează în primul rînd păturile cele mai sărace ale societății, iar pe plan mondial, țările mai slab dezvoltate, țările puternice avînd suficiente mijloace de a arunca asupra acestora principala povară a crizei.

Această stare de lucruri pune în evidență necesitatea instaurării unei noi ordini economice internaționale care să includă restructurarea relațiilor valutare-financiare internaționale, a adoptării unei poziții active față de fenomenele crizei valutare, dat fiind că nici o țară nu este imună la efectele acestei crize, fie direct, fie indirect. România susține crearea unui nou sistem monetar internațional, bazat pe principiile egalității și echității, menit să sprijine stabilitatea și întărirea monedelor naționale, realizarea unor raporturi valorice între aceste monede bazate pe realitățile economice, renunțarea la politica de restricții și discriminări în materie valutară, afirmarea unui climat de încredere și continuitate în schimburile internaționale.

C. K.

Polonia 2000

Bogdan Livadă, Rădăuți — Despre activitatea Comitetului de cercetare și prognoză „Polonia 2000”, de pe lângă Academia poloneză de științe am avut ocazia să relatăm pe larg în nr. 52/1978 al revistei noastre. Activitatea științifică a acestui comitet — care

cuprinde cel mai mare număr de colaboratori (circa 600) dintre toate organismele similare din cadrul Academiei — prezintă o reală utilitate nu numai pentru planificarea pe termen lung, pînă în 1995, ci și pentru cea pe perioada cincinală imediat următoare.

Cercetările Comitetului „Polonia 2000” pun accentul pe studierea evoluției dezirabile în per-

spectivă a trebuințelor economice și sociale, a profilului economiei naționale și a structurii sociale, a modului de viață și a dezvoltării personalității umane, ținînd seama de condițiile concrete ale Poloniei.

Necesitatea unei prognoze cuprinzătoare a evoluției situației internaționale ca factor complex de influență asupra dezvoltării țării a condus în 1976 la crearea unei noi comisii în cadrul Comitetului „Polonia 2000” și a numelui cea de probleme internaționale, astfel încît în prezent numărul total al comisiilor în care își desfășoară activitatea acest organism de cercetări prospective a ajuns la zece.

Pe plan internațional Comitetul este angrenat actualmente în trei proiecte de cercetare, elaborate sub egida O.N.U. (respectiv a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa, a Universității Națiunilor Unite și a U.N.I.T.A.R.), cadru în care cooperează și cu specialiștii români grupați în jurul Centrului internațional de metodologie a studierii viitorului și dezvoltării din București.

Preferințe comerciale

1) Despre sistemul generalizat de preferințe în favoarea țărilor în curs de dezvoltare și necesitatea îmbunătățirii lui radicale am publicat un amplu articol în nr. 17/1979 al revistei noastre. 2) Statele din Piața comună acordă în prezent preferințe generalizate tuturor țărilor în curs de dezvoltare membre ale Grupului celor 77, precum și R. P. Chineze. Comisia Pieței comune a propus guvernurilor celor nouă țări membre ale C.E.E. extinderea sistemului generalizat de preferințe pînă în anul 2000.

În 1977 un număr de sub 20 de țări în curs de dezvoltare conțau cu 85% în totalul importurilor țărilor Pieței comune, iar șapte țări — cu 60% din acest total. Ținînd seama de această concentrare a schimburilor, Comisia Pieței comune a propus o schemă mai simplă de acordare a preferințelor decât cea actuală, considerată prea complexă, astfel ca de acestea să poată beneficia efectiv și celelalte țări în curs de dezvoltare.

Bănci

Constantin Isăcescu, Slatina — În activitatea

economică a Luxemburgului, băncile ocupă un rol esențial. În această țară cu numai 350 000 locuitori își desfășoară activitatea 108 bănci, în care lucrează aproape 7 000 persoane, adică circa 5% din populația activă. Dintre aceste bănci 12 sînt luxemburgeze sau belgiene, 28 vest-germane, 5 franceze, 12 americane, 14 scandinave, 6 elvețiene etc. Sînt prezente de asemenea și bănci din țări socialiste (U.R.S.S., R. P. Chineză, Polonia). Suma totală a bilanțurilor băncilor depășea în vara anului trecut 3 000 miliarde franci luxemburgezi (monedă aflată la paritate cu francul belgian), din care 80% în valută străină. Luxemburgul ocupă un loc însemnat și pe piața eurovalutelor, situîndu-se ca importantă pe locul al doilea în Europa, după Londra. Pe de altă parte, în Luxemburg își au sediul nu mai puțin de 73 de fonduri de investiții.

ASEAN

Dorel Clipiel, Alba Iulia — 1) Țările membre ale Asociației statelor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N.) sînt Indonezia, Malaezia, Filipine, Singapore și Thailanda. Organizația amintită a fost creată în anul 1967 pentru accelerarea progresului economic al statelor membre, promovarea păcii și stabilității în zonă și cooperarea cu alte organizații regionale cu scopuri similare. 2) Cetățean francez, astăzi în vîrstă de 53 de ani, Ignacy Sachs, autorul cărții „Descoperirea lumii a treia”, este de origine poloneză. Studiile universitare și le-a făcut în Brazilia, iar doctoratul în științe economice l-a susținut în India. În general, își petrecuse o bună parte din viață în țări în curs de dezvoltare cînd, în 1968, a devenit directorul Școlii de înalte studii în științe sociale din Paris și directorul Centrului internațional de cercetări asupra mediului și dezvoltării, din capitala Franței.

Reciclarea cauciucului

Anton Buncu, Zalău — 1) Prima întreprindere din lume de pulverizare a obiectelor uzate din cauciuc, în special anvelope, în vederea reciclării

acestei prețioase materii prime, este în curs de construcție în orașul suedez Surahammar, darea sa în funcțiune fiind prevăzută pentru sfîrșitul anului în curs. O uzină pilot în același scop funcționează deja în sudul țării, la Trelleborg. Din patru anvelope uzate se pot obține în instalațiile respective pînă la 12 kg de cauciuc pulverizat, reprezentînd sub raportul consumului energetic o economie de 30 litri de petrol. Pulberea respectivă poate fi utilizată ca adaus la producerea unor noi obiecte din cauciuc. 2) Pentru identificarea articolelor necesare în vederea alcătuirii bibliografiei de care ne-ati scris, vă sugerăm consultarea numerelor 52 ale revistei noastre din ultimii doi ani, urmîrind cu deosebire articolele și dezbaterile publicate la rubricile „Procesul circular activ” și „Om-tehnică-mediu”.

Ceasuri

Jean Bobciă, Brănești — 1) Este adevărat că anul trecut Elveția a produs cu 10 milioane de ceasuri mai puțin decît în anul 1978, iar ponderea sa în producția mondială de ceasuri a scăzut sub 30%, ca urmare între altele a fermității francului elvețian în raport cu alte valute, care a determinat scumpirea relativă a produselor elvețiene pe piața externă. Totuși Elveția rămîne principalul furnizor mondial de ceasuri. Din cele 82 milioane de ceasuri „elvețiene” vîndute în 1979 în lume, 21 milioane au fost asamblate în alte state decît Elveția dar cu piese produse în această țară.

În U.R.S.S., altă țară mare producătoare și exportatoare, s-au produs anul trecut 64,5 milioane de ceasuri. La rîndul său, producția japoneză de ceasuri (inclusiv ceasurile asamblate în străinătate din piese japoneze) a totalizat 59 milioane de bucăți.

2) Firma vest-germană „Volkswagen” dispune deja de o uzină de asamblare a autoturismelor în S.U.A., în statul Pennsylvania. Recent firma japoneză „Honda” și-a anunțat și ea intenția de a asambla autoturisme în S.U.A. În acest scop ea va investi 200 milioane dolari într-o uzină pe care o va construi în statul Ohio, unde fabrică deja motociclete. Primele autoturisme urmează să iasă de pe banda de montaj în anul 1982.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 16 din 18 aprilie 1980

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Accelerarea ritmului de lucru pe șantierele de investiții (Prof. dr. Bogdan Pădure) 1
- Cooperarea interuzinală pe noi trepte calitative (dr. P. Rotaru, N. Vertenștain) 2
- Tehnologiile moderne în sprijinul creșterii eficienței (prof. Traian Sălăgean) 4
- Rezerve și căi de rentabilizare a activității tuturor cooperativelor agricole de producție (prof. dr. Oprea Parpală) 6
- Reflecții. Posibilități și limite ale inteligenței artificiale (Valter Roman) 9
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență. Autocontrolul — pîrghie de realizare a autoconducerii muncitorești (prof. dr. C. Topciu) 10
- Cititorii au cuvîntul 12

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Pentru o nouă calitate în domeniul organizării. O abordare care integrează sistemul, obiectivele, resursele (Paul Constantinescu, Gh. Nistorescu) 13

TEORII ● IDEI

- V.I. Lenin — 110 ani de la naștere. Forța de atracție a operei leniniste — spiritul revoluționar, creator (dr. Gheorghe Dobre) 15
- Noua calitate în activitatea economico-socială și economisirea (dr. Ana Bazac) 16
- Școli ● curente ● economiști. Sensul procapitalist al „antieconomismului” „noii drepte” (II) (prof. dr. Ion Florea) 18

ÎN SPRIJINUL CANDIDATILOR LA EXAMENUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Fondul național de dezvoltare economico-socială (prof. dr. Nicolae Nichita) 20

ECONOMIE MONDIALĂ

- Raporturile de schimb și cerințe ale schimbării structurilor economice (I). Deteriorarea situației economice a țărilor în curs de dezvoltare (dr. Aurel Iancu) 22
- Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea unor specialiști. Consens și solidaritate pentru o nouă ordine internațională (Em. S.) 26
- Priorități și reorientări în dezvoltare ● În atenție — opțiunile energetice ● Suedia: încadrarea forței de muncă 27
- Date de prognoză: un sondaj asupra perspectivelor progresului tehnic 29

ÎN SUPPLEMENTUL NUMĂRULUI: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- Modern technologies — support for upgrowing efficiency (Prof. Traian Sălăgean) 4
- Reflections. Possibilities and limits of the artificial intelligence (Valter Roman) 9
- The self control — workers' self management lever (Prof. Dr. C. Topciu) 10
- V. I. Lenin — the 110th birth anniversary. The attraction force of the Leninist work, its creative, revolutionary spirit (Dr. Gheorghe Dobre) 15
- The new quality in the social-economic activity and the savings' role (Dr. Ana Bazac) 16
- Schools ● trends ● economists. The procapitalist sens of the „anti-economism” of the „new right” (II) (Prof. Dr. Ion Florea) 18
- Terms of trade and requirements for changing the economic structures (I) Developing countries deteriorating economic situation (Dr. Aurel Iancu) 22
- Problems of future and development in the vision of specialists. Consensus and solidarity for a new international economic order (Em. S.) 26

DANS LE NUMERO

- Technologies modernes au service de l'accroissement de l'efficience (prof. Traian Sălăgean) 4
- Reflections. Possibilités et limites de l'intelligence artificielle (Valter Roman) 9
- L'autocontrôle — instrument de l'autodirection ouvrière (prof. dr. C. Topciu) 10
- 110 ans depuis la naissance de Lenine. La force d'attraction de l'oeuvre leniniste — l'esprit révolutionnaire, créateur (dr. Gheorghe Dobre) 15
- La nouvelle qualité dans l'activité économique et sociale et les économies (dr. Ana Bazac) 16
- Ecoles—courants—économistes. Le sens procapitaliste de „l'anti-economisme” de la „nouvelle droite” (II) (prof. dr. Ion Florea) 18
- Les termes de l'échange et les exigences du changement des structures économiques (I). La détérioration de la situation économique des pays en voie de développement (dr. Aurel Iancu) 22
- Consensus et solidarité pour un nouvel ordre économique international (Em. S.) 26

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Современная технология способствует росту эффективности (проф. Траян Сăлăгеан)... 4
- Размышления. Возможности и пределы искусственного разума (Валтер Роман) 9
- Самоконтроль — рычаг для осуществления рабочего самоуправления (проф. др. К. Топчиу) 10
- В. И. Ленин — 110-ая годовщина со дня рождения. Притягательная сила трудов Ленина — их революционный, творческий дух (др. Георге Добре) 15
- Новое качество в экономическо-социальной деятельности и политика сбережения (др. Ана Базак) 16
- Школы ● течения ● экономисты. Прокapиталистический смысл «антиэкономизма» «нового права» течения (II) (проф. др. Ион Флора) 18
- Соотношения обмена и требования изменения экономических структур (I). Ухудшение экономического положения развивающихся стран (др. Аурел Янку) 22
- Проблемы будущего и развития в мировоззрении некоторых специалистов. Единодушие и солидарность по вопросу нового международного экономического порядка (Em. C.) 26

Abonamentele se încheie la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal): pentru întreprinderi și instituții — 260 lei anual; pentru cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, elevi, studenți — 130 lei pe an, 65 lei pe 6 luni, 32,50 lei pe 3 luni. Termen limită de încheiere a abonamentului: 20 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25. 71131 București, telefon 12 66 10. Cont I.S.I.A.P.: nr. 6451.502.28 B.N.R.S.R., — filiala sect. 1. București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”.

„HAINA POTRIVITĂ, PE OMUL POTRIVIT !“

„GHIDUL... MĂSURILOR EXCEPȚIONALE
SÎNTEM NOI !“

...declară lucrătorii comerciali ai magazinelor de confecții, lenjerie și încălțăminte amplasate

IN CENTRUL CAPITALEI :

Str. Lipscani nr. 37 — Magazinul „MACUL ROȘU“
(cămăși bărbătești)

Str. Lipscani nr. 41 — Magazinul „BIZONUL“ (încălțăminte bărbați)

Str. Lipscani nr. 55 — Magazinul „FAMILIA“ (confeții pentru bărbați și femei)

Calea Victoriei nr. 12 — Magazin pentru cămăși bărbătești

Calea Victoriei nr. 23 — Magazinul „JUPITER“ (cămăși bărbătești)

Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 8 — Magazinul „MODERN“ (confeții pentru bărbați și femei)

Str. Doamnei nr. 1—3 — Magazinul de prezentare a Centralei confecțiilor (confeții pentru bărbați și femei)

sau în alte zone cu vad comercial tradițional

PIAȚA UNIRII

Magazinul „UNIREA“ — etaj IV (articole de confecții și încălțăminte pentru bărbați și femei)

PIAȚA OBOR

Magazinul „BUCUR OBOR“ — articole de confecții și încălțăminte pentru bărbați și femei, la raioanele respective

GARA DE NORD

Magazinul „CERBUL“ — Calea Griviței nr. 163 (încălțăminte pentru bărbați și femei)

Magazinul de confecții din Bd. Duca nr. 3—5 (vizavi și magazinul „Sora“) — confecții pentru bărbați și femei

În magazinele comerțului de stat, situate la adresele de mai sus, găsiți o bogată și diversificată gamă de articole vestimentare, destinată cumpărătorilor care poartă măsuri excepționale, la :

confeții (între 56—60)

lenjerie (între 45—47)

încălțăminte bărbați (de la 25,5—26 și de la 29,5—31,5)

Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini
 Centrala industrială pentru autovehicule de transport Brașov
ÎNTRERINDERA MECANICĂ MÎRȘA

Mirșa — Avrig. jud. Sibiu tel. 924 / 17927, 16773 telex 49237

Întreprinderea Mecanică Mirșa execută autobasculante grele
 cu capacitatea 27—50—100 t sarcină utilă.
 Remorca pentru transport greu (treiler) se execută în va-
 rianțele 20 t, 40 t și 60 t sarcină utilă. Aceste remorci sunt
 utilizate la transportul utilajelor grele, pentru semifabricate
 de beton etc., fiind dotate cu instalație de frinare 2 + 1
 mecanice, iar cele de 40 și 60 t cu suspensie pe arcuri cu foi.
 Remorca de 20 t poate fi livrată și în varianta ca semi-
 remorcă cu platformă joasă.
 Axele de 8,25 tone portantă sunt dotate cu genți triflex de
 15", cu anvelope 8,25—15.

Autobasculanta de 50 t sarcină utilă este
 dotată cu un motor de 610 CP la 2300
 rotații/minut cu transmisie după licența
 Clarek, cu 4 trepte de viteză la mers în-
 ante și înapoi, cu șasiu articulat, cu punți
 fără suspensie, executându-se în varianta
 4 × 4 și 4 × 2, respectiv cu punte față
 motoare și nemotoare.
 Viteza maximă de deplasare — 55 km/oră
 pe drum drept. Viteza maximă pe pantă
 de 9% : 8—10 km/oră, în funcție de tăria
 drumului. Anvelope : 33,5—39,0. Panta
 maximă : 25%.
 Bascularea hidrolică în 11—13 secunde la
 50°. Bena se poate încălzi prin gazele de
 eșapare și are o capacitate de 28 mc, pu-
 tînd transporta materiale diverse în funcție
 de greutatea lor specifică între 31—43 mc.

Lei 5